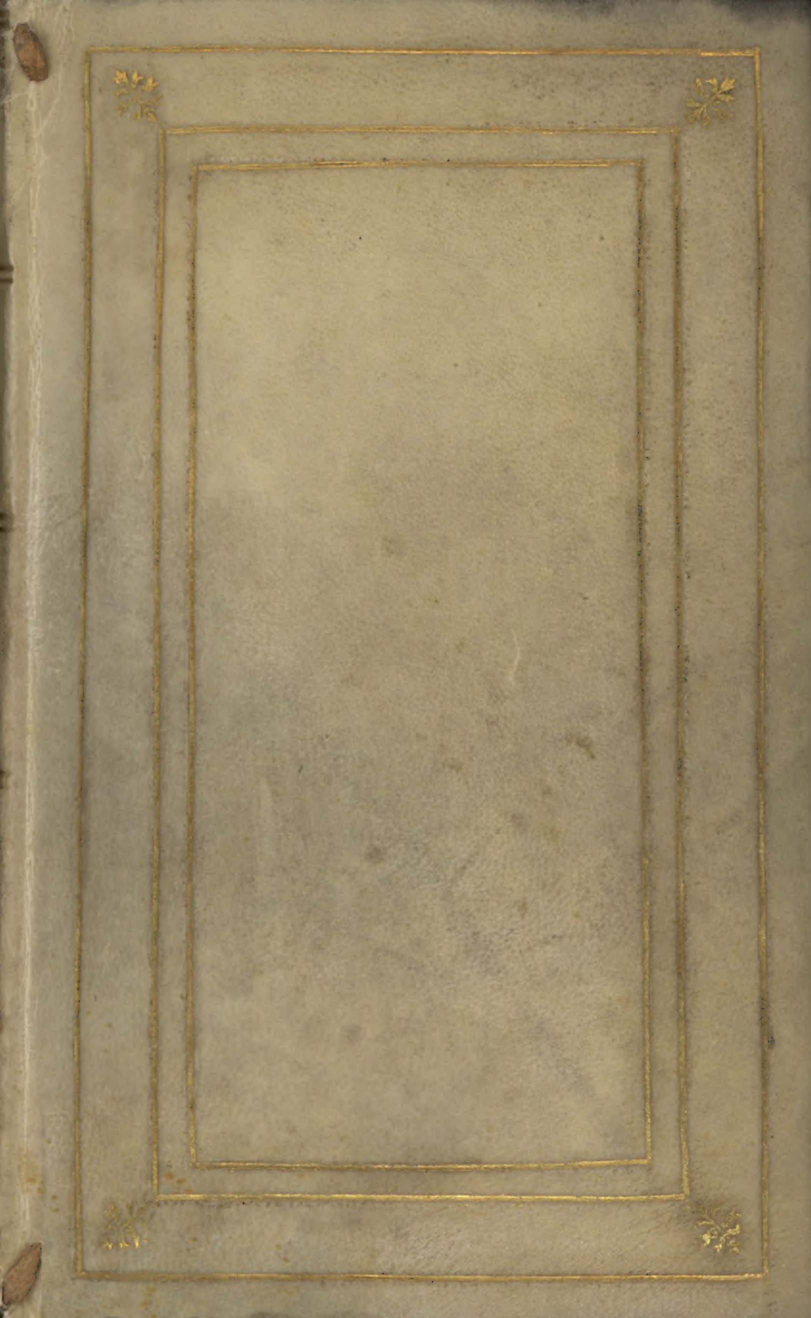

3

IORDANVS BRVNVS NOLANVS

DE VMBRIS IDEARVM.

Implicantibus artem, Quærendi, Inueniendi, Iudicandi, Ordinandi, & Applicandi:

Ad internam scripturam, & non vulgares per memoriam operationes explicatis.

AD HENRICVM III. SERENISS. Gallor. Polonorúmque Regem, &c.

PROTESTATIO.

Vmbra profunda sumus, né nos vexetis inepti.
Non vos, sed doctos tam graue quærit opus.

PARISIIS,

Apud Ægidium Gorbinum, sub insigne Spei, è regione gymnasij Cameracensis.

M. D. LXXXII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

PH. IORD. BR. NOL. AMICO ET STVDIOSO Lectori.

EST in sublimi posita
Dianæ in Chio facie,
Quæ tristis templum videtur intrantibus,
Hilaris exeuntibus.

Et littera Pythagoræ,
Bicorni acta discrimine,
Quæis trucē ostēdit vultū dextri tramitis:
Finem largitur optimum.

Vmbrarum, quæ profundis
Emersere de tenebris,
In fine grata fiet, nunc asperior
Et facies, & littera.

HENRICO III. SERENISS. GALLORVM, Polonorumque Regi, &c. Philotheus Iordanus Brunus Nolanus.

S.P.

Vis ignorat (ſacratiſsima Maieſtas) principalia dona principalibus, principaliora maioribꝰ: et maximis principaliſsima deberi? Nullus ergo ambigat, cur opus iſtud, tum nobilitate ſubiecti circa quod verſatur; tum ſingularitate inuentionis, cui innititur; tum grauitate demonſtrationis, qua communicatur, inter maxima numerandum: in

te ægregium populorum ſpectaculum, virtute preſtãtis animi ſpectatiſſimum, celſitudine ſublimis ingenij celeberrimum, ideóque clariſſimorum, magnanimum, doctorúmque omnium obſequio iure colendiſsimum reſpexerit. Tuum eſt ipſum gratioſo animo acceptare, magno fauore tueri, maturoque iudicio exa minare: Cum eminenter generoſus, potens, atque ſapiens videaris.

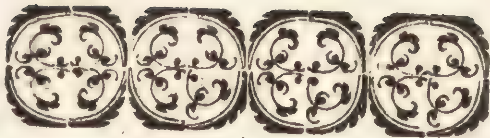
VALE.

ESt qui depinxit gallos gallinaceos,
Qui quoniam non est omnino imprudens:
(Quò non sic grauius deprehendi poßint
Tractus inepti, de inepto artista:
Seruulos ordinauit, & amiculos;
Per quos vult naturales procul abigi.
Hoc cum non ignoraueris, timeto
Dum verus gallus in pictos appropias,
Qui faciunt mirari auriculatos:
Ne importuno ministro abactus, doleas.

MERL. IVDICI SOBRIO.

EST fluuius in Phrygia dictus Gallus
De quo si bibas modicum,
Medetur malis corporis.
Si absorpseris insobriè, t'absorbebit
Adusque vt agas animum,
Non bibiturus iterum.
Sic etiam literæ sophiæ parum tactæ:
Ciuilem ad vitam conferunt,
Et condelectant plurimum.
Si nimium t'ingurgitas, te turbabunt,
Inqu' insaniam t'adigent,
Precipitemue gloriam.
Cum fueris igitur hactenus factus prudens,
Nè tantum damnum incurreres,
Magistrorum suffragio
Tantummodo sophiam placuit pitissare,
Tantum labris attingere,
Et naribus olfacere.
Propterea non bene facere te declaro,
Huc dum iudex acceleras,
Quó quasses Midæ auriculas.

E St quod canis accesſit ad arandum;
Quod ſcandere aſtra vult Camelus, eſt
quod
Tractante rana ſorex tranat fluuium
Quod lenti properant advenandum aſini,
Quod tentat cuculus lupos aucupari,
Eſt quod concupiunt volare porci,
Eſt aliquid natura malè appoſitum.
Non autem eſt Organete hoc artis vicium,
Vel inuitantis ad effodiendum,
Seu faciendas expiſcationes,
Siue tranandum pennis aptis aerem,
Vel docentis venari, & aucupari.
Si vos ſentitis aptos effoſores,
Et minimè non aptos ad volandum,
Expiſcandum, venandum, & aucupandũ,
Atque idcirco non ind' eſſe lamenta:
Concædam vobis, concædentibus quod
Intraſtis labyrinthum ſine filo.

PHILOTHEI IORDANI BRVNI NOLANI DIALOGUS prſælib. Apologeticus pro vmbris idæarum ad ſuam memoriæ inuentionem.

Interloqutores. Hermes. Philothimus. Logifer.

HERMES.

Erge liber. Neque.n. ignoras eundem ſolem; eamdem que artem. Idem ſol huius geſta propalat in honorem, illius in contumeliam facta producit. Triſtantur illo preſente nocturnæ ſtriges, bufo, baſiliſcus, bubo: ſolitaria, nocturna, & Plutoni Sacra. Geſtiunt autem Gallus Phœnix, Cignus, Olor, Aquila, Linx, Aries at-

que Leo. Ipso Oriente operatores tenebrarum congregantur in cubilia, homo vero & animalia lucis exeunt ad opus suum. Hæc inuitat ad laborem; trudit illa in ocium. In ipsum lupinus & Elitropia conuertuntur, ab ipso vero herbæ atque flores noctis auertuntur. In nebulæ speciem rarefactos humores attollit, deturbat autem in terram condēsatos in aquā. Aliis perennem atque continuam; aliis vicissitudinalem lucem impertitur. Hunc intellectus non errans stare docet: Sensus autem fallax suadet moueri. Hic terræ girantis parti huic expositæ oritur: occidit simul aliter dispositæ. Idem orizontes quos dicunt arcticos per differentias dextri atque sinistri apparenter circuit: aliis vero multis supernum, atque infernum perlustrare videtur arcum. Hic terræ sui circuitus altum habenti maior apparet: imum vero tenenti (vt potè ab eodem magis elongatæ) minor. In aliis emicircuitum portionibus tardè; in aliis vero velociter absentatur. Hic terræ incumbenti in Austrum Borealior: in Boream vero properanti Australior efficitur. Rectum habentibus Orizonta, in lāces æquales hinc inde latitudinem recipit; obliquum vero tenentibus in iniquas. Idem intra duos molis istius medios parallelos spaciū

incolentibus perpetuo commensuratas luci tenebras tribuit: cæteris autem tempore definito. Ipsi si diua tellus suo nos dorso enutriens, nostrum frõtem obiiciat, obliquos eius radios nobis impetrabit: iis autem rectos quorum capitis verticem supposuerit. Ad ipsum quoque quædam admota mundi corpora, (quæ multi intelligunt esse animalia deósque sub vno principe secundos) ipsius ab auge vel apogio (quod appellant) lumen conceptant; cæteris habentibus ipsum in opposito, vel mediis (vt vocant) latitudinibus & interuallis. Eiusdem totius luna (quam aliam intelligunt philosophorum plurimi esse terram) in suo ad illum conuerso hemisphærio liberum concipiente lumen: hæc illius globi interpositione tristis vmbratam ad eundem conuersam, auerso hemisphærio lunæ commonstrat faciem.

Vnus ergo idémque perpetuo Sol perseuerans atque manens, aliis atque aliis; aliter atque aliter dispositis; alius efficitur atque alius. Haud secus solarem artem istam alius, aliusque, aliam atque aliam futuram crediderimus. PHILOT. Quid est Hermes quod tecum ipse loqueris? qui nam libellus est quem præ manibus habes? HER De vmbris Idearum ad internam scripturam contractis liber est, de quo sum anceps; an

prodire debeat, an perpetuo sub eisdem in quibus olim latuit tenebris perseuerare. PHIL. *cur hoc?* HER. *in signum siquidem (vt aiunt) sese effert ipsius author in quod non vnius generis armati collimant Sagittarij.* PHI. *Id quidem si omnibus esset formidandum atque precauendum, nemo vnquam digna pertentasset opera: nihil vnquam bonum atque egregium prodiisset in conspectum. Non cessat prouidentia deorum, (dixerunt Aegyptij Sacerdotes) statutis quibusquam temporibus mittere hominibus Mercurios quosdam; etiam si eos item minime vel male receptum iri precognoscant.* Nec *cessit intellectus, atque sol iste sensibilis semper illuminare, ob eam causam quia nec semper, nec omnes animaduertimus.*

LOG. *Facile ipsis consenserim qui res eiusmodi minimè vulgandas esse censerent: Philotimum audio hac de re dubium qui si ea auribus percepisset quæ nos percepimus certè potius hæc cremanda in ignem proiiceret, quam publicanda curaret. hæc n. doctori suo hactenus haud iocundam attulere messem: nunc ignoro quid nam sit quod in posterum sperare poßit, præter n. perpaucos qui hæc per se ipsos intelligere poßunt rectum de ipsis iudicium inferre minimè poterunt.* PHI. *Audis quæ dicit iste.*

Audio, sed vt plus audiam inter vos ipsos discutite. PHI. disceptabo igitur tecum Logifere & illud primum dixerim: dictum tuum nullius esse persuasionis quin potius tuæ rationis neruus oppositam valeat firmare sententiam. Ii. n. pauci qui huius inuentionis intelligentiam fuerint assequuti, de quorum numero ego Hermésque sumus: non mediocris efferrēt laudibus: qui verò ipsum minime intellexerint; nec laudare poterunt, nec vituperare LOG. dicis quod esse debet: non quod erit, est, atque fuit. Multi cum non intelligant ob id ipsum quod non intelligunt, insuper & ex iniquo quo aguntur animo, multas aduersus authorem ipsum & artem adglomerāt calumnias. Nonne auribus tuis doctorem Bobum audisti qui nullam dixit esse memoriæ artem: sed eam consuetudine tantum & crebra excursuum repetitione, quæ fit visa multoties reuidendo, auribusque percepta multoties recipiendo, comparari?
PHI. Huic si cauda foret, cercopitecus erat.
LOG. Quid respondebis Magistro Anthoc qui eos qui præter vulgares edunt memoriæ operationes, putat magos vel energumenos vel eiusce generis alicuius speciei viros? vides quātum in litteris insenuerit ille. PHI. hunc non dubitauerim esse nepotem illius asini qui ad

conseruandam speciem fuit in Archa Noe reseruatus. LOG. *Et magister Roccus artium & medicinæ archymagister, qui Empyricam maunlt quam doctrinalem memoratiuam, nugas putaret ista potius, quàm artificiosas præceptiones.* PHI. *non vltra matulam.* LOG. *Dixit vnus ex antiquis doctoribus hanc artem omnibus esse non posse peruiam preterquam iis qui memoria pollent naturali.* PHI. *Depontana sententia.* LOG. *Pharsacon iuris vtriusque doctor & philosophus grammeus, sentit hanc artem grauare potius quam releuare, nam vbi sine arte recolendæ sunt res: iam cum arte obligamur recolere res, locos, & imagines plurimas, quibus nulli dubium est magis memoriam naturalem confundi & implicari.* PHI. *Crysippi acumen, & sententia ferreo ingentique pectine carminanda.* LOG. *Dixit doctor Berling ex istius oratione etiam doctissimos, demetere nihil posse, credo quia nil ipse demetit.* PHI. *Subtiliis echinis vlla ne castanea?* LOG. *Magister Maines & si omnibus placeat inquit, mihi nunquam placebit.* PHI. *Nec vinum quod nunquam gustabit.* LOG. *Ille quem nosti amicum tuum, quid putas hac de*

re sentiet? PHI. *Sepiæ atramentum additum lucernæ facit homines Æthiopa videri; vitiata quoque liuore mens turpia indicat etiam aperte pulchra.* LOG. *Excelsum quoque Magistrum Scoppet inter huius nostræ tẽpestatis, medicos facilè principẽ ferũt dixisse authori: vt suam illi memoriam ostenderet priusquam artem, quod dubium est an dedignans, an impotens ille præstare noluerit.* PHI. *Si dixisset illi ostẽde mihi vrinam tuam priusquam solidiora contempler excrementa: fortasse morem illi gessisset author noster, hospitalius enim & vrbanius, & pro sua dignitate, suo officio, & arte conuenientius illum excepisset.* LOG. *Quid dicemus de Magistro Clyster doctore medico quem non fas est proxime dicto cedere, nihil n. differt ab eodem qui ex Aknaldo & Tiberide vult magis super obliuiosum linguam vpupæ impositã: tenacissimã ferenti memoriam cõferre* PHI. *Dixit Aristoteles. cytharizando fit cytharædus. Si quis huic miserrimo (ipso quod habet extracto) aliud superimposuerit cerebrum, forsitã medicando fiet medicus* LOG. *Dixit quoque doctor Carpophorus ex Proculo & Sabino itacense Mẽtis & memoriæ sedem tripliciter distinctam.*
Inter pupim enim atque proram pinea media

est: quæ cum memoria quippiam repetere instamus patefacta; à prora ad puppim spiritui animali aditũ præstat. Porro nunquã animalis spiritus nisi serenus, lucidꝰ, & clarus pertrãsit. Hinc immodica frigidate obtusus memoriam nostram hebetem reddit atque lãguidam. Quæ quidem frigiditas si fuerit cum siccitate coniuncta: immodicas vigilias afferet & insomnia: si cum humiditate lethargũ. Ad quæ propulsanda, sunt per artem hæc excogitata. Exercitium sensus reuocans, & excitans, & spiritus turpi vecordia, & ocio consopitos quasi expergefaciens Moderatus coitus. Propulsata tristitia & voluptate lætitia reuocata. Meatuum corporis omnium purgatio. Eburneo pectine asperoque panno capitis confricatio. Leuiorum, vel lymphatorum vinorum vsus, ne venæ biantes vini vehemantia sanguinem exurant. Stomachi rebus naturaliter vel artificialiter stipticis occlusio, ne fumositas è stomacho cibi ebullitione euaporans, mentem ingeniumque obscurans somnum exciter. A frigidis humidisque cibariis vt à piscibus in genere, cerebro, atque medullis abstinentian, nõ minus quam ab acutis atque fumosis porris raphanis, alleis, cæp. quæ igne non fuerint dige-

sta. Rerum aromaticarum vsus. Capitis atque pedum cum aquæ decoctione, in qua Melissa, Laurifolia, Fœniculi, Camomillæ, Cannæ similiáque ferbuerint, abstersio. Pythagorica *exercitatio quæ nocturno fiat crepusculo vtpotè memoriæ menti ingenioque maxime conferens. Hæc sunt quæ memoriam possunt releuare, eáque quæ Democritus* Archigene *Alexander & Andronicus* Peripateticus *literarum monumentis tradidere, non artes istæ nugatoriæ quæ nescio quibus imaginibus & figuris solidam seiactant conflare memoriam.* PHI. *Alienum sermonem, ruditu proprio conclusit; Psithacum egit venerabilis doctor, & Asinum.* LOG. *Dixit Magister Arnophagus iuris legumque peritus, & apprime probatus, plurimos esse doctos qui eam non habent peritiam, haberentque si qua esset.* PHI. *puella ratio non adhuc dentiens: propterea dentifrangibulum non adducimus.* LOG. *Artem Tullij, Thomæ, Alberti, Alulidis, aliorumque obscurorum authorum se vidisse, & ex eisdem nullum se elicere potuisse succum protestatur Doctißimus* Theologus *& subtilißimus literarum patriarcha magister Psicoteus.* PHI. *Iudicium primæ tonsuræ.*

LOG. *Et vt vno verbo tandem omnia complectar: varij varie sentiunt, diuersi diuersa dicunt, quot capita tot sententiæ.* PHI. *Et tot voces. Hinc corui crocitant, cuculi cuculant, lupi vlulant, sues grundiunt, oues balant, mugiunt boues, hinniunt equi, rudunt asini. Turpe est dixit Aristoteles solicitum esse ad quemlibet interrogantem respondere, boues bobus admugiant; equi equis adhinniant, asinis adrudant asini; nostrum est colloquio aliquid circa istius hominis inuentionem pertentare.*

LOG. *Recte quidem. Placeat igitur Hermeti librum apperire, vt ipsius authoris sententias consideremus.* HERMES. *Libentißime faciam. En operis prophæmium lego.*

NEminem (inquit) latere existimo multas memoratiuas artes ab aliis editas, quarum omnes atque singulæ iisdem prorsus canonibus vtentes, in eadem ferme difficultate versantur: qua de re consultum fuit nobiscum, vt potius inuentionis istius fruges proponeremus, quibus grauius, facilius, atque expeditius negocium adeò illustre, pro arte tam desiderabili consequenda tractaretur. Diuturnam exercitationem antiquiores institutiones perquirendo: ab earum prosecutione atque studio ingenia fœliciora importunius abigebant: minus. n. durantia & (vt rem apertius insinuem] magis impatientia, quo magis subtilia promptioráque sunt ingenia, quorum quibusdam magis omnia tãgere, quam vnum apprehendere consulitur.

PHI. *illud q od mihi arridet de authore isto est quod non se facit de eorum grege qui aliorum sententias hinc inde in vnum colligentes, se pro immortalitate consequenda aliorum i npensa in numerum authorum pro posteritate laborantium referunt; & vt plurimum eorum se constituunt doctores, quorum nullam prorsus habent intelligentiam atque rationem: iique multoties facere non possint: quominus (postquam pellem leonis ex aliorum inuentis vtcumque sibi adaptauerint) in propriam crebrius, & tandem irrumpant vocem, quando aliquid ex eorum delumbi Marte (quia facile est inuentis addere) eiaculantur, vel de penuria stupidi sensus egurgitant. Illa illa sunt arietes infantiarum, tormenta errorum, bombardæ ineptiarũ, & tonitrua coruscationes, fulgura, & tempestates magnæ ruditatũ.* LOG. *Non sentis idem de carmini legis & versi ficatoribus nostris qui alienis inuentionibus, hemiuersibus & versibus, pro suis se nobis ven ditant poetis?* PHI. *Mitte poetas. sicut. n. pro locis scimus longas regibus esse manus, ita & altæ long eque pro locis atque temporibus poetis solent esse voces.* LOG. *de versi ficatoribus dixi, non poetis.* PHI *benè, pauci igitur, aut nullus pro se dictum putabit. Sed hæc quid*

*d rem nostram? sufficit quod in proposito au-
horum artis istius fuerit intellectum* LEO.
on de poetis. PHI. *Sed cepta prosequamur
egas.*

HERMES

Hinc (ait) cum animum meum ad obsequendum quibusdam amicis meis appulerim post diuersi generis alias memoriæ artes, quas priuatim ad diuersos direximus, & iuxta vias varias aliis pro eorum dignitate atque captu communicauimus: hanc ex principiorum virtute quæ continentur in ea aliis omnibus præferendam, & ex deductis nulli posthabendam compilauimus. In qua nimirum artificium facilè & scientiã pro praxi minimè laboriosam polliceor, librũ verò, cum suis sententiis minimè omnibus peruium, contra eorum consuetudinẽ qui libros de hac arte faciles, atq; breues: ipsam verò difficilẽ, atque prolixã tradidere: istã eruditorũ pauci intelligant, intelligentibus autẽ omnibus vsu veniat; sitquequã omnes siue rudes, siue eruditi, facilè scire, & exercere possint: quámque sine doctore, tantum in metaphysicis & doctrinis Platonicorum be-

ne verſati poſſint intelligere:habet enim illud ars iſta, quia cum hoc quod complectitur terminis arduis & ſpeculatiuarum facultatum præ ſuppoſitiuis, poterit tamen quibuſcumque (dummodo prorſus hebetis non ſint ingenii) declarari, cōtinet enim propriiſſimos terminos, & rebus ſignifficandis maximè accommodatos.

Ars iſta non ſimplicem ad memoriam artem confert: ſed & ad multarum facultatum inuentionem viam aperit & introducit. Propterea meminerint quibus dabitur eius interiora percipere: vt eam pro maieſtate non cuicumque ſine delectu communem faciant eiuſdemque canones ſingulis eorum quibus eſt communicanda pro meritorum capacitatíſque facultate, intenſius, atque remiſſius elargiantur expliciti.

Super hæc nouerint in quorum manus ars iſta inciderit: nos eius non eſſe ingenij, vt determinato alienę philoſophię generi ſimus adſtricti: neque vt per vniuerſum quamcumque philoſophādi viam contemnamus. Neminem quippe

corũ qui ad rerum contemplationẽ proprio innixi ingenio, aliquid artificiose methodicéque sunt moliti, non magnifacimus. Nõ abolemus Pythagoricorũ mysteria Non paruifacimus Platonicorum fides: & quatenus reale sunt nacta fundamentum Paripateticorum ratiocinia nõ despicimus. Ipsum ea de causa dicimus: vt eorum curam attenuemus qui proprio ingenio aliena volunt ingenia metiri: Cuiusmodi est infortunatũ genus illud, quod cũ diutius in optimis philosophis elaborauerit: non eòusque propriũ promouit animum, ne vsque in finẽ cũ proprio careat ingenio: semper vtatur alieno; cui tamen magis quàm iis qui propriam ignorantes paupertatem audent non audenda; cõpatiendum est &quadam ex parte(nisi ex incuria remaneat)est laudandus. Isti similes cum fuerint Aristotelico repleti spiritu(vt iam vocales & progressiuos libros liceat videre. vbi audierint vel legerint. De vmbris Idearum: iam verbo hærebunt dicentes, idæas esse somnia, vel monstra. quas esto concesserimus, quæritur an quod rerum naturæ conformatur,

conuenienter dicatur currere ſub vmbris idæarum? Rurſum vbi incurrerin locum ratiocinantis animæ. Iordane (inquient) iam animam texere dicis vel filare. Similiter & in aliis quibuſdam buccas inflantes, per internum quendam hoſtem à fructus iſtius diſciplinæ participatione diuertentur. Quibus hoc manifeſtari volumus. Nos quoque in iiſdem cum minus ſaperemus verſaſſe animum, tunc.n. (vt par erat) fide ad ſcientias captandas vtebamur. Nunc vero vbi ſuperum beneficio, acquiſitis & inuentis ad vlteriores proprios actus vti poſſumus citra contradictionis iuſtam notam: Si commodus eſt Platonicus terminus & intentio cōmoda: acceptatur. Si quoque Peripateticæ intentiones ad maiorem rei in hac arte faciunt expreſſionem; fideliter admittuntur. De aliis ſimiliter iudicetur. Non enim reperimus vnum artificem qui omnia vni neceſſaria proferat. Non idem, inquam, Galeam, ſcuthum, enſem, haſtilia, vexilla, timpanum, tubam, cæteráque omnia militis armamenta conflabit, atqne perficiet.

Ita

Ita maiora, aliarum inuentionum tentantibus opera non solius Aristotelis Platonisque solius officina sufficiet: Quandoque etiam (ipsum queraro si nõ consuetis vti videbimur terminis:) illud ideo est quia non consuetas per eos explicare cupimus intentiones. Per vniuersum autem diuersis variorum philosophorum studiis vtimur, quatenus melius propositum inuentionis nostræ insinuemus. Vnde nihil est quod faciat quominus periti in istis philosophandi generibus per se ipsos facilè (dummodo animum aduertant) hanc, & alias artes nostras intelligere valeant.

Artem istam sub duplici forma tractamus, atque via: quarum altera est altior & generalis tum ad omnes animi operationes ordinandas, tum etiam est caput multarum methodorum, quibus tamquam diuersis organis artificiosa potest pertentari & inueniri memoria: Et consistit ipsa primò in triginta intentionibus vmbrarum. Secundo in triginta conceptibus idearum. Tertio in pluribus complexionibus, quæ fieri possunt ex intentionibus & cõceptibus

per induſtrioſam adaptationem elemen torum primæ rotæ ad elementa ſecundæ. Altera quæ ſequitur, eſt contractior ad certum memoriæ per artificium comparandæ genus.

TRIGINTA INTENTIONES VMBRARVM.

INTENTIO PRIMA. A

VNICO igitur annuẽte deo, propiciiſque diis ſub ipſo altiſſimo principe magnis, ita incipimus.

Hominis perfectionem, & melioris quod in hoc mundo haberi poſſit adeptionem inſinuans Hebræorum ſapientiſſimus; amicam ſuam ita loquentem introducit. SVB VMBRA ILLIVS QVEM DESIDERAVERAM SEDI. Non enim eſt tanta hæc noſtra natura

vt pro sua capacitate ipsum veritatis campum incolat, dictum est enim. Vanitas homo viuens. Vniuersa vanitas. & id quod verum est atque bonum, vnicum est atque primum. Quî autem fieri potest vt ipsum cuius esse non est propriè verum, & cuius essentia non est propriè veritas; efficaciam & actum habeat veritatis? Sufficiens ergo est illi atque multũ: vt sub vmbra boni, veríque sedeat. Non inquam sub vmbra veri boníque naturalis atque rationalis (hinc enim falsum diceretur atque malum) sed Methaphysici, Idealis, & supersubstantialis: vnde boni & veri pro sua facultate particeps efficitur animus, qui & si tantum non habeat vt eius imago sit; ad eius tamen est imaginem: dum ipsius animæ diaphanum, corporis ipsi' opacitate terminatum, experitur in hominis mente imaginis aliquid quatenus ad eam appulsum habet: in sensibus autem internis & ratione, in quibus animaliter viuendo versamur: vmbram ipsam.

INTENTIO SECVNDA. B

HOc ipſum cum conſideraueris: illud quoque tibi occurrat velim: vt à tenebrarum ratione ſeiungas vmbrã. Non eſt vmbra tenebræ: ſed vel tenebrarum veſtigium in lumine. Vel luminis veſtigium in tenebris. Vel particeps lucis & tenebræ. Vel compoſitum ex luce & tenebris. Vel mixtum ex luce & tenebris. Vel neutrum à luce & tenebris, & ab vtriſque ſeiunctum. Et hæc vel indè quia non ſit plena lucis veritas, vel quia ſit falſa lux. Vel quia nec vera nec falſa, ſed eius quod verè eſt aut falsè, veſtigium, &c. Habeatur autem in propoſito, vt lucis veſtigium, lucis particeps, lux non plena.

INTENTIO TERTIA. C

POrrò cum bifariam accidat intelligere lucem; & in regione ſubſtantię, & in regione eorum quæ circa ſubſtantiam, vel in ſubſtantia conſiſtunt (vnde ſecundum duplicem ſumitur vmbra

oppositionem) illud te meminisse oportet; lucem quæ circa substantiam est tanquam vltimum eius vestigium à luce quæ primus act⁹ dicitur proficisci. Vmbram quoque quæ est circa substantiam ab vmbra quæ ex substantia dicitur emanare. Ipsa est primum subiectum quod & materiam primam appellant phisici nostri: Eius omnia participia cum puram non recipiant lucem: sub vmbra lucis esse & operari dicuntur.

INTENTIO QVARTA. D

COnsequenter te non prætereat quod cum vmbra habeat quid de luce, & quid de tenebris. Duplici aliquem accidit esse sub vmbra. Vmbra videlicet tenebrarum & (vt aiunt) mortis: quod est cum potentiæ superiores emarcescunt, & ociantur, aut subseruiunt inferioribus. Quatenus animus circa vitam tantum corporalem versatur, atque sẽsum. Et vmbra lucis, quod est cũ potentiæ inferiores superiioribus ad spirãtibus in æterna eminentioráque

obiecta ſubiiciuntur, vt accidit in cælis verſanti qui ſpiritu irritamenta carnis inculcat. Illud eſt vmbram incumbere in tenebras: hoc eſt vmbram incumbere in lucem. In Orizõte quidem lucis & tenebrarum, nil aliud intelligere poſſumus quam vmbram. Hęc in orizonte boni & mali: veri & falſi. Hic eſt ipſum quod poteſt bonificari, & maleficari, falſari, & veritate formari: quodque iſtorſum tendens ſub iſtius, illorſum verò ſub illius vmbra eſſe dicitur.

INTENTIO QVINTA. E.

VMbras eas in propoſito maximè conſideramus quæ ſunt appetituũ, & cognoſcitiuæ facultatis obiecta, ſub ſpecie veri bonique concepta, quæ ſenſim ab vnitate illa superſubſtantiali decedentia, per creſcentem multitudinẽ, in infinitam multitudinem (vt Pythagoreorum more loquar) progrediuntur: quæ quantum ab vnitate recedunt, tantum ab ipſa quoque veritate elongãtur. Fit enim ab ipſo ſupereſſentiali ad eſſentias ab eſſentiis ad ipſa quæ ſunt, ab

is ad eorum veſtigia, imagines, ſimula-
chra, & vmbras excurſus: tum verſus
materiam vt in eius ſinu producantur;
tum verſus ſenſum, atque rationem vt
per eorum facultatem dinoſcantur.

INTENTIO SEXTA F.

VMbra in materia ſeu natura, in naturalibus ipſis, in ſenſu interno atque externo, vt in motu & alteratione conſiſtit. In intellectu verò, intellectumque conſequente memoria eſt vt in ſtatu. Ideo ſapiens ille viraginem ſupra naturalem & ſupraſenſualem quaſi notitiam conſequtam: ſub illius primi veri boníque deſiderabilis vmbra ſedentem inducit. Quæ ſeſſio ſeu ſtatus quia in naturaliter degentibus non multum perſeuerat (mox n. atq; ſtatim ſenſus iſti nos inſiliunt atque deturbant, ipſique noſtri duces phantaſmata nos circumueniendo ſeducunt) ſeſſio illa potius præterito abſoluto vel inchoato, quam præſenti tempore deſignatur. Dicit. n. ſub vmbra ſedi, vel ſedebam.

INTENTIO SEPTIMA. G

CVm verò in rebus omnibus ordo ſit atque connexio, vt inferiora mediis & media ſuperioribus ſuccedant corporibus; Compoſita ſimplicibus, ſimplicia ſimplicioribus vniantur. Materialia ſpiritualibus ſpiritualia prorſus in materialibus adhæreant. Vt vnum ſit vniuerſi entis corpus, vnus ordo vna gubernatio, vnum principium, vnus finis, vnum primum, vnum extręmum.

Cũque (vt nõ ignorauerunt Platonicorum principes) demigratio detur continua à luce ad tenebras (cum mentium quædam per conuerſionem ad materiam, & auerſionem ab actu; ſubeunt naturam, atque fatum) nihil impedit quominus ad ſonum cytharæ vniuerſalis Apollinis ad ſuperna gradatim reuocentur inferna: & inferiora per media, ſuperiorum ſubeant naturam: quẽadmodum & ſenſu conſtat terram in aquã, aquã in aerem, aerẽ in ignem rarefieri: ſicut ignis in aerem, aer in aquam, aqua in terram denſabatur. Ita generali-

tervidemus in iis quę mutantur, motum ſtatu, & ſtatum motu ſemper terminari. Quod & in ipſo cælo ſemper eſſe atque fieri optimè Peripateticorum quidam conſiderauere: cū quippè ipſum habere actum admixtum cum potentia dicunt (quamuis & aliæ ſint mixtionis iſtius rationes) intelligūt eius motū eſſe in fine ad pręteritū, & in principio ad futurum. Quidquid ergo ſit de alia deſcenſus ſpecie de qua Theologorū prudētia decernat: illud obnixè nobis eſt intētandum, vt pro egregiis animi operationibus naturæ ſchalā ante oculos habētes, ſemper à motu, & multitudine, ad ſtatum & vnitatē per intrinſecas operationes tēdere contendamus: quod cum pro facultate pręſtiterimus, pro facultate quoque diuinis multitudini mirabilib⁹ operibus conformabimur. Ad ipſum rerū præſignata cōnexio, & cōnexorū conſequentia nos confortet & adhortetur. Nouit quidē & docuit antiquitas quomodo proficiat diſcurſus hominis à multis indiuiduis ad ſpeciē, à multis ſpecieb⁹ ad vnū gen⁹ aſcēdēs. Inſuper quomodo infima intelligētiarū per oēs formas intelligat ſpecies

diſtinctė, inferioris diſtinctè per plures atque multas formas ipſas omnes ſpecies concipiunt; ſuperiores per pauciores, ſuprema per vnam, & ipſum quod eſt ſupra omne non per formam aliquā. Porro ſi antiquitas nouit quomodo proficiat memoria, à multis ſpeciebus memorabilibus, ad vnam multorum memorabilium ſpeciem ſe promouendo: ipſum certe non docuit.

INTENTIO OCTAVA. H

AD proximius quidem ſuperius proximum inferius per aliquos gradus contracta ſimilitudine promouetur, quos certè gradus cum nactum fuerit omnes: iam non ſimile: ſed idem cum illo dicendum erit. Quod ſane quomodo fiat per ipſum edoremur ignem: qui aquam non attrahit niſi in calore & raritate ad ſimilatam. Per communem igitur ſimilitudinem ab vmbris datur acceſſus ad veſtigia, à veſtigiis ad ſpeculares imagines, ab iſtis ad alia.

INTENTIO NONA I.

QVoniā verò quod eſt ſimile ſimili; eſt etiam ſimile eidem ſimilibus ſiue per aſcenſum, ſiue per deſcenſum, ſiue per latitudinem: Hinc accidit vt (infra ſuos limites) natura facere poſſit omnia ex omnibus, & intellectus, ſeu ratio cognoſcere omnia ex omnibus. Sicut inquam materia formis omnibus informatur ex omnibus, & paſſiuus (quem vocant) intellectus formis omnibus informari poteſt ex omnibus: & memoria memorabilibus omnibus ex omnibus. quia omne ſimile ſimili fit, omne ſimile ſimili cognoſcitur, omne ſimile ſimili continetur. Porro ſimile remotum ad ſuum diſtans, per ſimile medium ſibíque proximum tendit. Hinc herbæ forma ſpoliata materia, non immodiatè formam induitur animalis iſtius, ſed formis Chili, ſanguinis, & ſeminis mediantibus. Hinc qui nouerit apta extræmorum media: & naturaliter & rationaliter omnia poterit ex omnibus elicere.

INTENTIO DECIMA. K

COeterum. Similitudinem illam quæ cũ æqualitate currit: & vniformitati (quam ęquiparantiam appellant] consonat: in proposito sensu alium operationum, siue ad internos, siue ad externos referantur sensus, inutilem & malè officiosã habeto. Fit enim vt simili caliditate affectum nec similem, nec infra illius similitudinis gradus consistentem sentiat: sed eam quæ existentem in sensitiuo subiecto excellit. Hinc qualem redigere in praxim debeas similitudinem præuideto, ne quæ sita ab adeptis quominus ingredi possint repellantur.

INTENTIO INDECIMA. L

COnsidera, mundum istum corporeum partibus eius omnino similibus existentibus, formosum esse nó potuisse. In variorum ergo connexione, partium pulchritudo manifestatur: & in ipsa varietate totius pulchritudo consistit. Hinc rei vmbratilis visio est visio-

num imperfectissima: quia quod imago cum varietate demonstrat: vmbra quod est infra extrinsecæ figuræ terminos vt plurimum etiam ementitos, quasi sine varietate profert. De vmbra dixerim quatenus vmbra est: non autem quá talis quam in proposito recipimus.

INTENTIO XII. M.

VErum Anaxagoricum Chaos est sine ordine varietas. Sicut igitur in ipsa rerum varietate admirabilem concernimus ordinem. Qui supræmorum cum infimis, & infimorum cum supremis connexionem faciens: in pulcherrimam vnius magni animalis (quale est mundus) faciem, vniuersas facit conspirare partes. Cum tantum ordinem tanta diuersitas: & tantam diuersitatem tantus ordo requirat. Nullus enim ordo vbi nulla diuersitas extat reperitur. Vnde primum principium nec ordinatum, nec in ordine licet intelligere.

INTENTIO XIII. N

CErtè ſi quemadmodum indiſſolubilis concordia fines primorum connectit principiis ſecundorum; & calcem eorum quæ antecedunt capitibus eorum quæ proximè ſequntur: cathenã illam auream quæ è cælo fingitur ad terram vſque tenſa contrectare valebis: ſicut è cælo per te poteſt factus eſſe deſcenſus, facile ad cælum per ordinatum aſcenſum remeare valebis. Per hanc artificioſam connexionem magnum experiri poſſumus memoriæ releuamen: quæ valet etiam nullam ad inuicem per ſe retinentia conſequentiam memoriæ ordinata preſentare. Ipſum manifeſtatur in ſubſequenti carmine, vbi cum intelligatur Aries agere in Taurum, hunc que motũ diuerſo actionis genere, agere in Geminos. Et inde moti varia conſequentique actione deferantur in Cãcrum. ſimilitérque deinceps in aliis: eueniet vt ex intuitu vnius, alterius mox immediatéque conſequentis occurſum collucremur.

DVx gregis, armenti regem ſublatus in irã
Ingeminóſque pedes, impete fronte ferit.
Vindex mentè vacans hinc Taurus concitus, ictu
Irruit in Geminos impaciente fratres.
Germanos iuuenes affines protinus vndæ
Excipiunt. Cancer roſida prata petit.
Repens obliquò lympharum Cancer alumnus,
Villoſi vultum fortè Leonis adit.
Percitus inde Leo crinitos ſurgit in harmos
Vnde vagans rapidæ viſa Puella feræ eſt.
Hanc petit: illa fugit: quæ greſſu inſana fugaci
Librantem incurrit perſica lance virum.
Aeſtuat hic, cupidis quem dum complexibus hæret:
Attriti Vermis cuſpis adunca ferit.
Formidans lætum medicas dũ currit ad artes
Ponè Sagittiferum ſentit adeſſe virum.
Qui modò ſtuprata, quã credit virgine læſus
Quo petit hunc iaculo, vulnerat ecce Caprum
Vt primum intruſum ferrum perſenſit iniquè
Effugit in rapidas præcipitoſus Aquas:
Sic caper infœlix à gurgite tractus aquarum;
Inſueta incluſis Piſcibus eſca datur.

INTENTIO XIIII O

ASCensſus quidem qui ſit per cõnexa atque cõcathenata, in propoſito vmbrarum idealium: non eſt per cathenam ſimilibus conſtantem annulis, ratione quæ concipitur ex proximè dictis, atque deinceps enunciandis. Nec huius cathenæ annulus eſſe debet vmbra ſub qua intelligitur Leuiathan dormire: non inquam vmbra abducens à luce; ſed conducens ad lucem, quæ etiam ſi non ſit veritas: eſt tamen à veritate, & ad veritatem, ideóque in ipſa non credas eſſe errorem ſed veri latentiam.

INTENTIO XV. P

NOn igitur confundens vmbrarum ſignificatum per occultam omoniniyam, omnino hoc ſtultitiæ genus incurras, vt ſine delectu de vmbris ſentias, intelligas, & decernas, opponitur enim ea quam protegunt aliæ vmbræ (pro qua dicitur. Protegunt vmbræ vmbram eius) ei quæ eleuatur ſuper corporum

rum altitudinem in confinio intelligentiarum . Pro qua dicitur operuit montes vmbra eius. A qua ea quæ producunt in nobis intelligentiam & memoriam, deducuntur & emanant: Et in quam tandē ſcandentia verſus lucē terminantur. Hanc, vel huic ſimilem figuram habēt, qui Cabaliſtę dicuntur, quia velamē quod erat Typicè ſeu figuratiuè in facie Moſis: figuratè verò in facie legis: non erat ad deceptionem; ſed ad ordinate promouendos hominum oculos, in quibus accidit læſio ſi repentè de tenebris in lucem promoueantur. Neque enim natura patitur in mediatum progreſſum ab vno extræmorum ad alterum: ſed vmbris mediantibus, adumbratóque lumine ſenſim. Naturalē videndi potentiā perdidere nonnulli de tenebris in repentinam lucem prodeuntes tantū abeſt vt perquiſito potirētur obiecto. Vmbra igitur viſum preparat ad lucem. Vmbra lucem tēperat. Per vmbram diuinitas oculo eſurientis, ſitientiſque animæ caliganti, nuncias rerum ſpecies temperat, atque propinat. Eas igitur vmbras quæ non

extingunt:ſed ſeruant,atque cuſtodiunt lucem in nobis; & per quas ad intellectum,atque memoriam promouemur, atque perducimur,recognoſce.

INTENTIO XVI.

IN ſuo genere dixit Theologus niſi credideritis,non intelligetis: & in ſuo genere confirmant philoſophi ex conceſſis poſitiſque iis quorũ fides eſſe diceretur(quæ fides apud Pythagoricos erat de non demonſtratis, apud Peripateticos de non demonſtrabilibus,apud Platonicos de vtriſque) aucupandas eſſe ſcientias:& ex iis quæ in virtute,& radice,& implicatione quadam continent, ad formarum explicationem, & per naturalem,& rationalem curſum nobis eſt progrediendum. Natura dat inuolutas ſpecies,antequam tradat eaſdem explicatas. Similiter Deus, ſimiliter & artes quæ diuinum, & naturalem ordinem pro dignitate perſequuntur. Si quibus verò arduum videtur in vmbris exerceri, & vanitatis ſuſpectum ſi per eas ad lucem non pateat acceſſus: norint talem defectum non eſſe ab vmbris, No-

rint etiam ſat expedire vel inuolutum tenere, quod nudum non capias.

INTENTIO XVII. R

DE vmbris phyſicis, ſunt ex arborib° & herbis quæ fugant ſerpentes, & mitiora fouent animantia: ſunt & contrariæ iis. De vmbris autem idealibus (ſi verè ſint ideales) cum omnes referantur ad intellectũ & ad purgatum ſenſum interiorem non ſunt quæ maximè non conducant ſi per eas fiat aſcenſus, & non dormiatur ſub eiſdem.

INTENTIO XVIII. S

NOn dormies ſi ab vmbris phyſicis inſpectis ad proportionalẽ vmbrarum idealium conſiderationem promoueris. Si ab oculis noſtris elongatum corpus ad diſtãtem lucem accedat: minoratur illius ad oculos noſtros vmbra: ſed ipſo corpore magis à luce recedente, minor ab illo transfunditur vmbra, viſuíque maius affertur impedimentum.

INTENTIO XVIIII. T

MAiora intensione lucis & densitate corporis, vmbra perspicacior efficitur: expressior inquam redditur, atque formatior, quod inde est, quia in densitate, & raritate; continuitate & discontinuitate corpus imitatur. At vero talis imitatio per corpus detegitur.

INTENTIO XX. V

VMbra motum corporis simul persequitur atque lucis. Mouetur corpus? Vmbra mouetur. Mouetur lux? Vmbra mouetur. Mouetur vtrumque? Vmbra mouetur. Contra physicas obseruantias idem subiectum (subiectum inquã motus) simul diuersis, contrariisque sub est motionibus. Quid. n? nonne necessario motũ corporis ad lucem sequitur vmbra? & motum lucis ad corpus sequitur vmbra? nũquid soluitur hæc necessitas amborũ concursu cũ oppositis mouebuntur lationibus? Porrò aduerte quemadmodum ad lucis motum mouetur vmbra quasi fugiens; ad corporis autem motum quasi sequens: vnde non

videtur implicari contrarietas, sed concordantia in fuga vnius, & prosequtione alterius oppositi, atque cõttarij. Cæterum quomodo sit in istis, & proportionaliter in aliis: tu ipse perquire & considera: per nos enim res plusquam sat est aperitur iis, qui in hæc & alia animum aduertent.

INTENTIO XXI. X

NOn te prætereat tandẽ vmbrarum cum ideis similitudo tum enim vmbræ, tum & ideæ non sunt contrariæ contrariorum. Per vnam speciem cognoscitur in hoc genere pulchrum & turpe; conueniens & inconueniens; perfectum, & imperfectum, bonum & malum. Malum enim imperfectum, & turpe proprias quibus cognoscantur non habẽt ideas: quia tamẽ cognosci dicuntur & nõ ignorari, & quidquid cognoscitur intelligibiliter per ideas cognoscitur: in aliena specie cognoscuntur, non in propria quæ nulla est. Illud enim quod est eis propriũ, est nõ ens in ente, velvt apertius dicã) defectus in effecto.

INTENTIO XXII. Y

VMbram ſi appellaueris accidens corporis à quo proiicitur: habes accidens vnius ſubiecti à quo recedat, & ad quod redeat vel ſecundum eandem ſpeciem: vel ſecundum eumdem numerum: Si volueris eam eſſe accidens eius in quod proiicitur; iam facies accidens ita ab vno ſubiecto ſeparabile: vt idem numero diuerſa pererret ſubiecta: vt cum per motum lucis, aut equi, vmbra equina quæ proiiciebatur in lapidem; nunc proiicitur in lignum. Hoc eſt contra phyſicam accidentis rationem: niſi in Scyllam te tranſportes negando vmbram eſſe accidens. Porrò quid dicimus de idealibus vmbris? ipſas nec ſubſtãtias eſſe intelligas, nec accidentia: ſed quaſdam ſubſtantiarum, & accidentium notiones. Si cui placeat eas animi, rationíſque accidentia dicere, imperitè dicet: nõ enim ſunt habitus, nec diſpoſitiones, nec facultates innatæ vel accedentes: ſed quibus, & per quas diſpoſitiones quędam, habitus, facultatéſque producuntur atque conſiſtunt. Rectè

enim ſpeculantibus ſubſtantia & accidens non diuidunt quidquid eſſe per vniuerſum dicitur, vt modo ſupponimus. Conſideratio iſta non modicum valet ad vmbrarum rationem habendam.

INTENTIO XXIII. Z

VMbra non ſubeſt tempori, ſed iſtius tempori, non loco ſed iſtius loco, non motui ſed iſtius motui. Similiter de oppoſitis eſt intelligendum. Abſtrahitur ergo ab omni veritate, ſed non eſt ſine illa. Et non reddit ineptos ad illam (ſi idealis ſit vmbra) cõcipere enim facit contraria & diuerſa, cum ſit vnum. Vmbræ enim nihil eſt contrarium, preciſéque nec tenebra, nec lux. Ad vmbram ergo arboris ſcientię confugit homo pro cognitione tenebræ, & lucis; veri, & falſi, boni, & mali, cum quæreret ab illo Deus ADAM VBI ES?

INTENTIO XXIIII. ⸸

ILlud etiam non eſt prætermittendum quo minus cõſideretur, quod vnum corpus opacum duobus vel pluribus oppoſitum luminaribus: duas vel

plures proiicit vmbras: Intellige igitur quomodo, & penes quid vmbra sequatur corpus; & quomodo penésque quid lucem consequatur: & considera quemadmodum vmbram producit à corpore vno multiplicem lux multiplex; innumeræ luces innumeras vmbras, licet sensibiliter non appareant. Consequitur ergo alio modo lucem vmbra, licet eam alios ratione confugere videatur.

INTENTIO XXV. A

NEc te prætereat quod vt vmbra lucem fugiat corporis quantitatem mentitur: & non nisi in certa vnicaque distantia, situ, & dispositione: secundum longitudinem, & latitudinem corpori æqualem, ab opposita luce producitur vmbra, adeo vt ipsam lucem nihil magis fugere videatur, quàm corporis quantitatem per vmbram insinuare.
Sol quippè quibusdam in locis numquam vmbram corpori reddit æqualem, in aliis vero rarius & ad modicum temporis.

INTENTIO XXVI. E

SI magnitudo corporis opaci lucidi corporis magnitudinem excædat; producit vmbrę conum in corpore, basim vero proiicit in infinitam seu interminatam distantiam. Si vero magnitudo lucis, corporis opaci magnitudinem excædat: producit vmbræ basim in corpore, conum verò determinabit in sua extra corpus ipsum proiectione ad talem, tantamque distantiam: quantam magnitudo corporis lucidi supra opaci corporis magnitudinem proportionalem obtinuit rationem. Hinc vmbra quam lunæ corpus lucidum produceret de terra in partem oppositam (posito quod sol absit ab hemisphærio inferiori) haberet pro cono certā terræ marginem: basis vero eius extra terrā quasi in infinitum crescens non esset determinabilis. Vmbra vero quā solis corpus producit de terra: habet certos terræ terminos pro basi: conus autem ipsius Mercurij sphæram non attingit. Iam simile de ideis vmbrisque ipsarum iudiciū facito.

INTENTIO XXVII.

VNde nota quemadmodū de luce & tenebra (tenebrā enim densitatē corporis appello) nascitur vmbra, cuius lux pater est, tenebra mater: & non adest nisi hac & illo præsente: atque ita sequitur lucem, vt eamdem fugiat: quasi pudeat ipsā matris speciē pręsentare patri: vt pudore saltē regiā progeniē protestetur. Veluti genere nobiles qui nobilitatem ipso habitu monstrare non valentes, ipso satis proprij habitus pudore demonstrant. Hinc crescente luce attenuatur, quæ illa se contrahente dilatatur·eademque totum circumplectente corpus fugit.

INTENTIO XXVIII.

SIcut ex interposito perpendiculariter super planum inter Arcton & oculum gnomone, ex vmbra imaginabili lineam lucramur meridianam: & infallibiliter alias multas tēporū differentias quæ in nocturno polarium stellarum circuitu ad differentias partium circelli

quas linea in illius tēſa circumferentiam per numeros manifeſtat. Non minus & ideales vmbræ per phyſica corpora ad ideas innumeras poterunt tibi rerum ſignificare proprietates & differentias.

INTENTIO XXVIII.

ET veluti ſol ſex vmbrarum cardinales immittit differentias. Aliam oriens: cum proiicit vmbram corporis in occaſum; Aliã occidens, cum extēdit illam in orientem. Aliam meridianus & in Auſtrali latitudine verſus Boream. Aliam in latitudine Septentrionali verſus Auſtrum. Aliam ſi nullam admittit latitudinem. Ex cingulo (quod aiunt) cæli perpendiculares intendens radios, verſus nadir ſuum terræ producit vmbram. Ab ipſo autem emiſphærij alterius oppoſito verſus augem effundet ipſo progreſſu attenuandam vmbram. Ita nobis in orizonte naturæ, & in æquilibrata rectáque eiuſdem ſphæra conſtitutis ſub æquinoctiali ſenſus, vel intellectus æquidiali: ſex ſub æternis ideis formantur vmbrarũ differentię, ex qui-

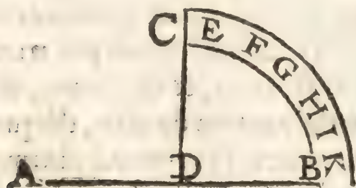
bus omnimodam ad lucem conuersionem possimus accipere.

INTENTIO XXX. A

VT vero intelligis omnes vmbrarum differentias ad sex cardinales tandem referri: non minus scire debes quod omnes tandem ad vnam fœcundissimam, aliarumque fontem generalissimum reduci debeant. In proposito (inquam) nostro vna potest esse omnium idearum vmbra, Additione, substractione, & alteratione generaliter dictis omnes alias conflans, iudicans, atque præsentans. Sicut in arte materialiter per substantiuum subiectum, formaliter autem per adiectiuum, quæ recipiunt in se ipsis alterantia, transponentia & vniuersaliter diuersificantia: Analogiam enim quandã admittunt methaphysica, & logica, physica: seu ante naturalia, naturalia, & rationalia. Sicut verũ, imago, & vmbra. Cæterum idea in mente diuina, est in actu toto simul te, vnico. In intelligentiis sunt ideæ discretis actibus. In cœlo, in potentia actiua multiplici & successiuè. In natura per

estigii modum quasi per impressio-
em . In intentione , & ratione per
mbræ modum.

Adest paradigma vnius, ideæ actu
nfinitas rerum differentias habentis,&
nius vmbræ in facultate infinitarum
lifferentiarum. Linea A B iacens lineam
D perpendiculariter cadentem&duos
ectos angulos constituentem excipit.
am si linea cadens inclinetur versus B:
eddet angulum acutum ex vna parte,
x altera vero obtusum . Magis atque
nagis inclinata in F,G,H,I,k, & ita dein-
ceps ; obtusos, acutósque magis hinc
nde dabit angulos.

Ita patet quomodo in facultate duarũ
llarum rectarum linearum; sint infinitæ
acutorum, obtusorumque angulorum

differentiæ. In prima causa hæc faculta
non differt ab actu, quæ, & in qu
quidquid esse potest, est. Quandoqui
dem esse & posse idemtificantur in ea
Ideoque in ipso D infinitæ simul, & v
num sunt angulorum differentiæ. In
motore cælesti est in potentia actiua
sicut in manu quæ potest mouere in
punctũ E, F, G, & alios innumeros: non
tamen mouit. In cœlo sicut in mixto
ex actiuo & passiuo, sicut in linea CD qu
potest moueri ad efficiendum angulum
hunc & illum: secundum quippè mul
tas rationes cælum intelligitur à Peri
pateticis habere actum potentiæ ac
mixtum. In mobilibus consequentibus
atque materia, est in potẽtia passiua, si-
gnificata per D, quod innumerabiles
differentias acuti, & obtusi per modum
essendi in materia, & efficiente, & mo
dum participantem de actu, déque po-
tentia vt patet. Hoc quod diximus de
differentiis angulorum: referas ad spe
cierum differentias, quæ dicuntur esse
sicut numeri. Vnde in omnibus & pe
omnia quælibet posse figurari manife
stum est.

TYPVS VMBRARVM.

DE TRIGINTA IDEA-RVM CONCEPTIBVS.

IAm ad triginta Idearum conceptus, primo ſimpliciter; ſecundo cum intentionibus vmbrarum complexè concipiendis, conſequenter progrediamur.

CONCEPTVS PRIMVS. A

LVciferos (inquit Plotinus) in facie Deus oculos fabricauit: cæteriſque ſenſibus adhibuit inſtrumenta: vt inde tum naturaliter ſeruarētur, tum etiam cognata luce aliquid contraherent. Quibus ſane verbis manifeſtat aliquid eſſe præcipuum, quod de mundo intelligibili ad ipſos pertineat.

CON-

CONCEPTVS II. B

NOn fas est cogitare mundum istum plures habere principes, & per consequens plures habere ordines præter vnum. Et consequenter si vnum est ordinatum, membra ipsius alia membris aliis sunt adnexa & subordinata. Ita vt superiora secundum verius esse subsistant, in extensam molem, & multiplicem numerum versus materiam se exporrigentia. Vnde ab eo quod est per se maximè ens; ad id quod minimum habet entitatis, & prope nihil haud temerè nuncupatur fiat accessus. Quem ordinē cum suis gradibus, qui mente conceperit; similitudinem magni mundi contrahet aliam ab ea quam secundum naturam habet in se ipso. Vnde quasi per naturam agens: sine difficultate peraget vniuersa.

CONCEPTVS. III. C

QVia in iis quæ semper fiunt non est consultatio, & argumentatio. Si ali-

quid demõſtratum fuerit ſemper idem facere: actus argumentationis tollitur ab eo, tollitur & conſilium. Sed vt quadam forma ſe ipſam foras quaſi naturaliter exprimente vel aliquid è ſua natura explicante, & effundente, opera ſua perficit. Ad cuius operantis ſimilitudinem propius accedit quod idem vt plurimum & frequentiſſime operatur. Fiet enim vt minus, miniméque cogitans & decernens, in perfectum, exquiſitumque actum prodeat. Qui ergo in loco conſiſtens atque tempore, à loco rationes idearum abſoluet atque tempore: diuinis entibus in ſuis operibus conformabitur, ſiue ad intellectum pertineant, ſiue ad voluntates. Id fortaſſe faciebat is qui dixit. IN CARNE CONSISTENTES NON SECVNDVM CARNEM VIVIMVS.

CONCEPTVS IIII. D

QVod ſi poſſibile eſt atque verum: intellectualem animam non verè inſitam atque infixam, inexiſtentemque corpori licet apprehendere: ſed verè vt adſiſtentem & gubernantem: ita

vt perfectam à corpore seorsum pre se ferre possit speciem. Cui sententiæ (sine controuersia) Theologus ille adstipulatur maximè: qui perfectiori eam intitulans nomine, interiorem hominem appellauit. Quod si pro huius confirmatione, operationes sine corpore eidem possibiles exquiras: Ecce certo loco temporíque non adstrictis copulatur ideis, quotiescumque mente animo ue solutus homo materiam destituit atque tempus.

CONCEPTVS V. E

HAbet anima substantiam ita ad supernos intellectus se habentem, sicut diaphani corpus ad lumina (vt & principes Platonicorum intellexere) quod pro diaphanitate transparentiáque sua, nonnihil velut innatæ luminositatis admittit, quæ semper est in actu cum exuta est à corpore, tanquam regionem lucis inhabitans. In corpore verò degens tãquam cristallus cuius diaphanitas opacitate terminatur: habet species sensibiles vagas: quæ per conuer-

ſionẽ,& auerſionem iuxta temporum, locorumque differentias, accedunt atque recedunt.

CONCEPTVS VI. F

RErum formæ ſunt in ideis, ſunt quodammodo in ſe ipſis;ſunt in cœlo;ſunt in periodo cæli, ſunt in cauſis proximis ſeminalibus ; ſunt in cauſis proximis efficientibus, ſunt indiuidualiter in effectu, ſunt in lumine, ſunt in extrinſeco ſenſu,ſunt in intrinſeco:modo ſuo.

CONCEPTVS VII. G

REceptione formarum ideò materia non impletur(vt per æternam nouarum affectationem proteſtatur) quia nec veras accipit ; nec verè recipit quod recipere videtur. Non enim quæ verè ſunt,ſenſibilia ipſa ſunt,atque indiuidua:vt autumat qui hæc primo,principaliter,& maximè ſubſtãtias appellat. Quæ.n. verè ſunt ſemper manent: quæ autem generationi ſubiacent, atque corruptioni non vere dicuntur eſſe. Quod non ſolum rectius philoſophãtibus pla-

cet. Sed & Theologorum alios audimus exteriorem hominem ſub hac conditione naturali vanitatem appellantes. Alij vero cuncta quæ fiũt ſub ſole, id eſt quæ regionem incolunt materię vniuerſalem vanitatis notam ſubire volunt. Ab ideis igitur, ab ideis, conceptionum fixionem perquirat anima, ſi intelligis.

CONCEPTVS VIII. H

IDeam primum hominem. Animam ſecundum. Tertium verò quaſi iam non hominem dixit Plotinus vbi de ratione multitudinis idearum ediſſerit. Dependet ſecundus à primo, tertius à ſecundo, dum per ordinationem, contractionem, & compoſitionem, ordinatur ad phyſicam ſubſiſtentiam. Pro methaphyſico igitur conceptu tertius aſcendat in ſecundum: ſecundus in primum.

CONCEPTVS IX. I

IDem, manens, & æternum coincidunt. Idem enim quia idem, manet, & eſt æternum. Æternum quia æternum, manet, & eſt idem. Manens, quia manens eſt idem, & æternum.

Nitatis igitur in ipſum idem oportet, vel id in quod idẽtitatis habet rationem; vt permanenter, & perſeueranter habeas. Id ſi capies: caput habebis quo ſpecierum fixionem facias in anima.

CONCEPTVS X. k

SEntentia hæc ſatis digna eſt vt in ea mẽtis acies figatur. Intellect⁹ primus lucis amphitrites: ita lucẽ ſuam effundit ab intimis ad externa, & ab extræmis attrahit: vt quidlibet ab ipſo pro capacitate poſſit omnia contrahere, & quælibet ad ipſum pro facultate per ipſius luminis viam tendere. Hoc forte eſt quod quidam intellexit dicens. ATTINGIT A FINE VSQVE AD FINEM. & alius dicens. NON EST QVI SE ABSC. A' CAL. EIVS. Lucem hic intelligo intelligibilitatem rerum quæ ſunt ab illo, & ad illum tendunt, & id quod concomitatur intelligibilitatem. Hæ res cum profluunt aliæ ab aliis, diuerſæ à diuerſis; in innumerum multiplicantur vt eas niſi qui numerat multitudinem ſtellarum, non determinet: Cum verò refluunt

vniuntur vſque ad ipſam vnitatem quæ vnitatum omnium fons eſt.

CONCEPTVS XI. L

PRimus intellectus fœcunditate ſua, modo ſuo propagat ideas nõ nouas, nec nouiter. Natura nouas res producit in numero, non nouiter tamen(modo ſuo) ſi ſemper eodem modo operatur. Ratio nouas atque nouiter in infitum ſpecies format: componens, diuidens, abſtrahens, contrahens, addens, ſubtrahens, ordinans, deordinans.

CONCEPTVS XII. M

DEformium animalium formæ, formoſæ ſunt in cælo. Metallorum in ſe non lucentium formæ, lucent in planetis ſuis. Non enim homo, nec animalia, nec metalla vt hic ſunt, illic exiſtunt. Quod. n. hic diſcurrit illic actu viget, diſcurſione ſuperiori. Virtutes enim quæ verſus materiam explicantur: verſus actum primum vniuntur: & complicantur. Vnde patet quod dicunt

Platonici, ideam quamlibet rerum etiã non viuentium, vitam eſſe & intelligentiam quandam. Item & in prima mente vnam eſſe rerum omnium ideam, Illuminando igitur, viuificando, & vniẽdo, eſt quod te ſuperioribus agentibus conformãs, in con ceptionem & retentionem ſpęcierum efferaris.

CONCEPTVS XIII. N

COntinet lumen, vita intelligentia, vnitáſque prima: omnes ſpecies, perfectiones veritates, numeros, rerumque gradus. Dum quæ in natura ſunt differentia, contraria, atque diuerſa: in ea ſunt eadem, conuenientia, & vnum. Tenta igitur an poſſis viribus tuis identificare, concordare, & vnire receptas ſpecies, & non fatigabis ingenium: mentem non turbabis, & memoriam non confundes.

CONCEPTVS XIIII. O

CVm deueneris ad rationem qua cõformabere cœlo corpori, quod animalium inferiorum etiam vilium ratione non vili formas continet pedem ne

figito, ſed nitaris ad intellectualis cæli conformitatem : quod totius mundi formas, præſtantiori modo poſſidet, quam cœleſti.

CONCEPTVS XV. P

TAlem quidem progreſſum tunc te verè facere comperies, & experieris cum à confuſa pluralitate, ad diſtinctam vnitatem per te fiat acceſſio : id enim nõ eſt vniuerſalia logica conflare, quæ ex diſtinctis infimis ſpeciebus, cõfuſas medias, exque iis confuſiores ſupræmas captant: Sed quaſi ex informibus partibus & pluribus, formatum totum & vnum aptare ſibi. Sicut manus brachio iuncta: péſque cruri, & oculus fronti, cum ſunt compoſita : maiorem ſubeunt cognoſcibilitatem, quam poſita ſeorſum. Ita cum de partibus & vniuerſi ſpeciebus, nil ſit ſeorſum poſitum & exemptum ab ordine (qui ſimpliciſſimus, perfectiſſimus, & citra numerum eſt in prima mente) ſi alias aliis connectendo, & pro ratione vniendo concipimus: quid eſt quod non poſſimus intelligere memorari & agere?

CONCEPTVS XVI. Q

VNum est quod omnia definit. Vnus est pulchritudinis splendor in omnibus. Vnus è multitudine specierum fulgor emicat. Quod si coniicias: tale inter oculos tuos, & vniuersaliter visibilia interpones oculare, vt nil sit quod te fugere possit omnino.

CONCEPTVS XVII. R

ERror nobis & obliuio accidit; quia apud nos ex forma, & infirmi viget compositio. Formatio quippe corporei mundi, forma inferior est, ex ipsius enim vestigio, & deformitate componitur. Illuc igitur ascende vbi species sunt puræ, nihil informe, & omne formatum ipsa forma est.

CONCEPTVS XVIII. S

NOtauit Platonicorum princeps Plotinus. Quamdiu circa figuram oculis duntaxat manifestam quis intuẽdo versatur, non dum amore corripitur: Sed vbi primum animus se ab illa reuo-

cans, figuram in se ipso concipit non diuiduam, vltráque visibilem: protinus amor oritur. Simile iudicium de obiectis intelligibilibus; ei quod est de appetibilibus. Hinc igitur inuestiga & contemplare quomodo species citius, viuacius, atque tenacius concipiantur.

CONCEPTVS XIX. T

SEptem gradibus (quibus duos addimus) constare intellexit Plotinus Schalam qua ascēditur ad principium. Quorum. Primus est animi purgatio. Secundus attentio. Tertius intentio. Quartus ordinis contemplatio. Quint⁹ proportionalis ex ordine collatio. Sextus negatio, seu separatio. Septimus, votum. Octauus transformatio sui in rem. Nonus transformatio rei in seipsum. Ita ab vmbris ad ideas patebit aditus, & accessus, & introitus.

CONCEPTVS XX. V

OMne quod est, post vnum; necessario multiplex est & numerosum.

Præter vnum igitur atque primum omnia ſunt numerus. Vnde ſub infimo gradu ſchalę naturę eſt infinitus numerus, ſeu materia: in ſupræmo vero infinita vnitas, actuſque purus. Deſcenſus ergo, diſperſio, & euagatio fit verſus materiam. Aſcenſus, aggregatio, & determinatio fit verſus actum.

CONCEPTVS XXI. X

PEr numeros (inquiunt nonnulli) entia, ſe habere ad id quod verè eſt, ſeu verum ens, ſicut materia per inchoationem formarum ſe habet ad formas.

CONCEPTVS XXII. Y

TRiplicem conſidera formam. Quarum prima eſt à qua rem ipſam formari contingit, vtpotè quæ producit actũ: & iſtã nõ propriè ideã, vel rerũ producendarum formam appellamus. Secunda qua res ipſa formatur tanquam parte: & huic non conuenit ſimilitudinẽ dici eius, cuius eſt pars. Tertia quæ aliquid terminat, & figurat tanquam inhærens qualitas: & eiuſmodi non poteſt

ecipere ideæ rationem, cum ab eo cu-
us est forma non separetur. Quarta
ad quam aliquid formatur, & quam ali-
quid imitatur: & hæc vsu loquentium
consueuit nomen ideæ retinere. Et
hæc quatrifariam dicitur. In artificiali-
bus ipsis, ante artificiata. In intentioni-
bus primis, ante secundas. In princi-
piis naturæ, ante naturalia. In diuina
mente, ante naturam & vniuersa. In
primis dicitur technica, in secundis lo-
gica, in tertiis physica, in quartis me-
thaphysica.

CONCEPTVS XXIII Z.

QVædam formæ imitantur vt ex na-
tura: veluti imago in speculo
obiectæ rei formam. Quædam ex insti-
tutione: veluti figura impressa sigillum.
Rursum quædam imitantur vt per se:
quemadmodum pictura quæ ex inten-
tione pictoris aliquem presentat. Quæ-
dam medio modo inter per accidens &
per se: vt si fiat pictura ad presentandum
quem potest presentare.

Quædam verò vt fortè obtigit: quemadmodum cum effigiem depictam accidit præter intentionem quempiam imitari. Quædam nec per se neque per accidens quæ ad nullum prorſus referuntur nec referri poſſunt imitãdum, ſi poſſibile eſt tales eſſe formas. In primis eſt ratio maior idealis. In ſecundis minor. In tertiis minima, in quartis nulla.

CONCEPTVS XXIIII. I

AGens ex natura vel à caſu, non ex præſcripto voluntatis, non ſupponit ideas. Tale ſi eſſet primus efficiens: nullæ eſſent ideæ, & agens nullum ex arbitrio operaretur. Cæterũ valeat Democritus, Empedocles & Epicurus. Si habes impoſſibile vt agentis ratio à quocunque ſeparetur· & importunius ipſum id omnibus rimabere ni omnia tibi reddantur poſſibilia, reddentur plurima.

CONCEPTVS XXV. E

DIxit vnus de noſtratibus. Exemplaris forma habet rationem finis, & b ea accipit agẽs formã qua agit quod it extra ipſum. Non eſt autem conueniens putare deum agere propter finem alium à ſe,& accipere aliundè quo it ſufficiens ad agendum: idcirco ideas non habet extra ſe. Nos autem oportet eas extra, & ſupra nos inquirere : cum vmbras earum tantum in nobis habeamus.

CONCEPTVS XXVI. I

PEr ſpeciẽ quæ eſt in intellectu : melius aliquid apprehenditur, quàm per ſpeciem quæ eſt in phyſico ſubiecto,quia eſt in-materialior. Similiter melius cognoſcitur aliquid per ſpeciem rei quæ eſt in mente diuina, quam per ipſam eius eſſentiam cognoſci poſſit. Duo requiruntur ad ſpeciem quæ eſt medium cognoſcendi : repreſentatio rei cognitæ, quæ conuenit ſecundum propinquitatem ad cognoſcibile, &

esse spirituale, & in materiale secundum quod habet esse in cognoscente.

CONCEPTVS XXVII. O

SIcut ideæ sunt formæ rerum principales, secundum quas formatur omne quod oritur & interit: & non solum habēt respectum ad id quod generatur & corrumpitur; sed etiam ad id quod generari & interire potest. Ita tunc verum est nos in nobis idearum vmbras efformasse, quando talem admittunt facultatem & contrectabilitatem: vt sint ad omnes formationes possibiles, adaptabiles. Nos similitudine quadam formauimus eas, quæ consistunt in reuolutione rotarum. Tu si aliam potes tentare viam tenta.

CONCEPTVS XXVIII. V

ACcidentium ideas non posuit Plato. Cum quippe intelligeret eas esse proximas rerũ causas: vnde si quid præter ideam esset proxima causa rei, illud non volebat habere ideam, ideóque in iis quæ dicuntur per prius & posterius nõ esse voluit communem ideã: sed

ed primum esse ideam secundi. Vnde Clemens philosophus in entibus superiora volebat esse inferiorum ideas.

Accidentium ideas esse volunt Theologi qui intelligunt Deum esse immediatam causam vniuscuiusque rei, licet secundos deos causásque non excludant. Et nos in proposito ideò omnium volumus esse ideas: quia ab omni conceptabili ad easdem conscendimus. De omnibus enim formamus umbras ideales. Nec propterea destruimus Platonicam doctrinam vt intelligenti patet.

CONCEPTVS XXIX. A

Singularium ideas non posuit Plato, sed specierum tantum. Tum quia ideæ pertinent ad formarum productionem tantum, non materiæ. Tum etiam quia formæ principaliter sunt intentæ per naturam, non autem genera & indiuidua.

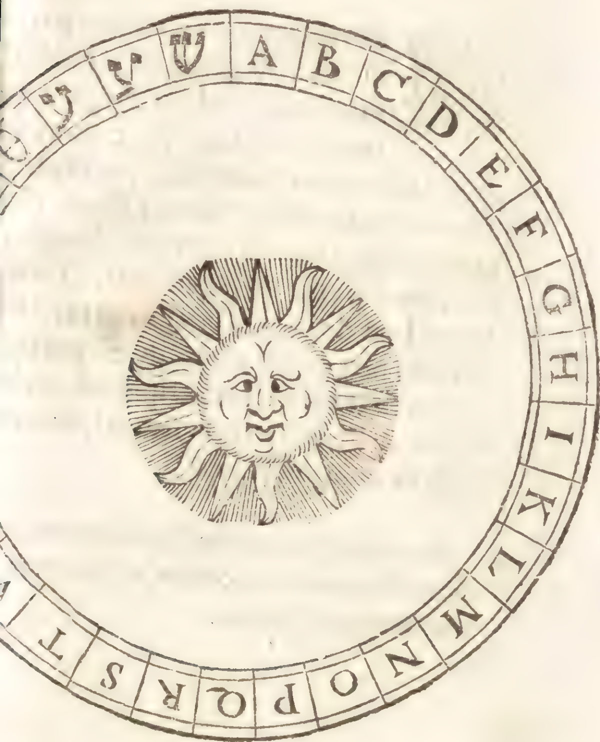
*S*ingularium ideas ponunt Theologi, quia & quantum ad materiam & quantum ad formam attinet, totalē causam

aſſerunt eſſe Deum. Et nos in propoſi
to ſingularium ideas volumus, quia ſu
mimus ideati rationem ſecundum vni
uerſalem figurati, & apprehenſi simili
tudinem: ſiue illa ſit ante rem, ſiue in re
ſiue res, ſiue poſt rem: atque ita ſiue in
ſenſu, ſiue in intellectu, & hoc ſiue pra
ctico, ſiue ſpeculatiuo.

CONCEPTVS XXX.

IDeas minus communes in ideis communioribus generatas quidam collocant, ac tandem omnium idearum genera in ipſo ente primo, quod ſummum intelligibile vocant, vniunt. Tu vmbras idearum minus communes in communioribus: & ſubiecta earum extrinſeca minus communia, in comunioribus collocare, memento.

TYPVS IDEALIVM INTENTIONVM.

DE COMPLEXIONE QVÆ FIT CONCVRSV PRIMÆ rotæ cum ſecunda.

Portebit ergo volentem per ſe ipſum artẽ generalẽ ad habit' intellectus, voluntatis, & memoriæ captare (licet eam in preſentiarum ad memoriæ perceptiones contrahamus): Primo callere elementarium primum cum ſuis ſignificationibus. Secundo ſecundum. Tertio ſecundum deducere per primum. Prima duo nos preſtitimus, quæ optimè peruia ſunt verſatis in peripateticis doctrinis & Platonicis. Tertium ipſius induſtriæ committimus.

Iam applicationem, & intentionis vniuerſalis contractionem, ad artem memoriæ aggrediamur.

Pro Erratis, quæ intellectum turbant.

Nota. Nmeurum primum ſignificare paginam. Literam. a. ſignificare primam faciem paginæ, literam b ſecundam, numerum ſecundum lineam.

1.	a	18.	Singulorum.
4.	b	2	exarata
5.	a	2	poſt Exemp. adde Veſtigia
9.	a	4	poſſit
6.	b	12	intenſionem
		17	præſentandæ
11.	a	7	cauetur
17.	a	5	ſint. lege. ſecundum
		16	lege. requiſitum
25.	a	pen.	fixionem
28.	b	4	apotheca ref.
32.	b	13	Sententiæ initialium
40.	a	21	innixum
		14	vindicare.
41.	a	14	lege. compoſito
		18	SCRO♃
73.	a	3	hinc in perfecti.

ARS MEMORIÆ IORDANI BRVNI.

I

TVNC artem ſub vmbrà Idearum degere arbitramur, cum aut torpentem naturam antecedendo ſollicitat; aut deuiam & exorbitantem dirigit & perducit; aut deficientē laſſámque; roborat atque fulcit, aut errantem corrigit, aut perfectam ſequitur, & induſtriam emulatur.

II

Eſt quidem huiuſcemodi ars rerū proſequendarum in genere diſcurſiua archi tectura; & habitus quidam ratiocinantis animæ, ab eo quod eſt mundi vitæ principio, ad omnium atque ſingularum ſe exporrigens vitæ principium. Nulli de potentiis ipſius tanquam ramo innixus, neque de peculiari quadam emergens facultate: ſed ipſum totius ſtipitem vt-

potè ipſam animę totius incolens eſſentiam. Quod non ab re dictum exiſtimarim: ſi quippè in memoratiua potentia conſiſteret: quomodo effunderet ab intellectu? ſi in intellectiua: quomodo è memoria, ſenſu, & appetitu tranſmitteret? Porrò per ipſam regulamur & dirigimur, ad intelligēdum, diſcurrendum, memorandum, phantaſiandum, appetendum, & quandoque vt volumus ſentiendum.

III

At vero hoc quo, generaliter ad omnes atque ſingulas functiones anima fertur, quale ſit, & quomodo: nō ſatis eſt apertum. quæritur n. quid eſt quo artem induit anima? qua arte anima artē induit? nunquid non artem conuenit appellare quo technica mater natura ex frequētatis actibus, expertem ſe reddere nititur?

IIII.

Nónne licebit dicere antè plurimas artes extare artem quam organicā dixerim: cum plurimi artificum vtantur organo; quorum tamē ars non eſt organū; ſed per organum proſequuta? Nonne artem dicere licet quæ artium fabricat

instrumentum? quid.n. erit si non est ars? Adhæc si organum non precessit quo oportuit aliud fabrefieri: expone mihi artis rationem, quæ artẽ debuit precessisse? In quo nam vt in subiecto agentis ars organica præextitit? Omni proculdubio in physico illo quod præerat. Illud positione quadam formatũ est in primi organi intimæ susceptiuũ denominationis. Quod si vulgariter philosophanti placeat ab extrinseca forma rei essentiã primò denominare: dimittimus. Quia consuetum est artificialium rationem in forma extrinseca ponere: cum ars nõ profundet in intima materiæ. Sed hic distat à nostra intentione: ita vt non intelligat.

V

Quod si ita est vt melius philosophãtibus apparet; id quod primò est ars nil aliud est dicendum; quàm naturæ facultas connata rationi, cum seminibus primorum principiorum, quibus inest potentia, qua ab extrinsecus obiectis tamquã diuersis illectentur illecebris; & ab agẽte intellectu tãquam irradiante sole illustrentur: & ab æternis Ideis quasi si-

derum mediante concurſu influxum recipiant: dum ab optimo maximo fœcundante cuncta in actum, atque finem propriũ pro viribus conſequendũ ordinẽtur. Ex quibus manifeſtatur nõ temerè nos dedalam naturam artium omniũ fontem, atque ſubſtantiã velle nũcupari.

VI.

Conſiderato igitur qua intentione poſſimus expreſſiſſe, artem in quibuſdã excellere naturã: eandẽque in aliis ab illa ſuperari. Id n. eſſe minimè poteſt quã vbi naturã inactibus remotioribus, quaſdam rationes maiores, quam in mage propinquis oſtendere conſpexerimus. Ipſam perpetuare fertur in eadem ſpecie formam ſubſtantialem, quam non valet ſecundum numerum eandem perpetuaſſe: in quibus artis facultas nõ extenditur. Forma vero extrinſeca, atque figura inuentoris clauis magnę; per artẽ duro committitur lapidi, vel adamanti. Item conditiones, actus, & nomen memorię, & cogitatiuę obiectis perpetuãda cõmittuntur; quæ tamẽ natura retinere nõ potuiſſet: quãdoquidẽ fluctuãtis materię ſtomachus maturè omnia digèrit.

VII.

Sed vnde inquam hæc arti facultas? inde nimirum vbi viget ingenium. Ingenium cuius est proximè?hominis. Homo vero cum suis facultatibus omnibus vnde emanauit primo?à natura sanè parturiente. Ergo si rem ab exordio intueberis, & ab ipsa radice hanc arborem transplantandam velis euellere: ad naturæ cultum, atque recognitionem inclinator. Id sanè præstabis cum vociferanti, clamantíque principio, in timiúsque nos illustranti animum intenderis. Natura est quæ animis corpora confingit; Natura animis instrumēta congrua suppeditat. (vnde Pythagorei, & ingenia Magorum, vitam, atque animæ speciem à corporis forma deprehendisse perhibētur). Natura ipsa tibi (nisi auertaris) aderit in omnib⁹: vniuersalis n. natura non contrahitur quo minus nobis extet officiosa, super omnia enim pluit Iuppiter germina, & super omnes plātas oritur benignus Apollo. Sed non omnia parem à superis imbuūt vitam: cum non pariter omnia ad illos conuertātur, vt manifesté patet in nobis qui per nos

ipſos ab illorum communicatione diuellimur.

VIII.

Per naturam intelligit quidquid ab arte distinguitur.

Cum igitur omne poſsibile natura præſtet, ſiue antè naturalia, ſiue in naturalibus, ſiue per naturalia: ita intelligas à naturalibus omnibus actionem proficiſci: vt naturam per eadem agere nõ ignores. Diſtinguat quantumlibet, agens poſitiuum à naturali vulgaris philoſophia; non. n. inficiam. Illud mihi iurè admitti volo; vt ita diſtinguatur, ſicut organum operantis ab ipſo diſtinguitur operante; ſicut medium ab ordinante, brachium ab exagitante.

IX.

Propterea intelligas nos minimè alligatos eſſe communi philoſophię, cum naturæ nomen materiæ, formæque adſtrinxerit: ſed & cum efficiens intrinſecum principium recognouerit; ſiue ſit omnibus commune, ſiue ad hoc ſuppoſitum, vel ad illud fuerit contractum. Vnde libentius idiotas loquentes audimus: dum naturam iſtius hominis, cum illius hominis natura comparant: non n. vt vniuerſale logicum, vel ad eius ſimi-

tudinem licet apprehendere naturam: ed vt physicum, quod est tum in omnibus, tum ad singula contractum.

X

Hæc est quæ mediatè sensibilia preterita z absentia: præsentia reddit, atq; cõspiua: hinc quidẽ visu sensibilia per sculpuram, atque picturã: inde vero fluentia erba, &quasi in nihilum prodeuntia; stabilia, fixáque reddit per scripturã. In super & conceptus, & silentes intentiones ominus cõunicabiles, ê minus ad omnia loca transmittit, atque tempora.

XI.

Quod liberè siue fatum, siue necessiatem, siue bonum, siue demourgõ, siue nundi animam, siue naturam appellare onsueuere: ab imperfectis ad perfecta, nferioribus istis cõmunicanda: motu at que tempore procedit, quòd in omnibus, & singulis est idẽ principium. Hinc & eadem serie progressum facere dicitur ars, quam manu ducit. Ideo (vt ad propositum intentionis nostræ spectat) cultris in arborum corticibus prior scri psisse perhibetur vetustas. Cui successit etas in lapidibus celte excauatis inscri-

bens: Quam ſequuta eſt papyrus ſepiarum ſuccis exarans. Inde pergamenæ membranę atramento artificioſo magis intinctæ. Proinde charta & inhauſtum, prælóque premendæ in vſum longè omnium aptiſſimum literæ. A cultris inquam ad ſtilos, à ſtilis ad ſpongias; à ſpongiis ad calamos; à calamis ad pennas; à pennis ad fuſilia tandem elementa peruentum. Haud ſecus in iis quæ ad ſcripturam pertinere videntur internam contigiſſe arbitramur: dum ab antiquo humanum ſtudium ſiue à Melico Simonide, ſiue ab alio ſumpſerit exordiũ: quæ locorũ, & imaginum proportionalium chartæ atque ſcripturæ, actúque phanta ſiæ & cogitatiuæ, locum ſcriptoris & calami ſubeuntibus: ſpecies rerũ memorandarũ in interno libro inſcribere ſtuduerunt. Quorum induſtriæ quid, & quantum addiderimus: ipſorũ qui hæc noſtra cum illorum monumentis conferre poterunt, eſto iudicium. Iam quæ ad noſtrã faciunt praxim aggrediamur.

XII.

Habes in libro clauis magnæ duodecim indumentorum ſubiecta. Spe-

cies, Formas, Simulachra, Imagines, Spectra, Exemplaria, Indicia, Signa, Notas, Characteres, & Sigillos. Quorum quędam referuntur ad ſenſibile ob oculum (ſiue natura ſiue arte figurãte dicta) cuiuſmodi ſũt extrinſeca forma, Imago. Exemplar quæ per picturam, & alias figuratiuas artes emulatrices matris magnæ deſcribunt, atque deſcribuntur. Quædam ad internum ſenſum referuntur in quo magnificantur, protelantur, & multiplicãtur, in menſura, duratione, & numero: vt ſunt quæ contrectanda phantaſticæ ſe offerunt facultati. Quædã ſunt quæ in eodẽ verſantur ſimilitudinis pũcto: vtpote quæ à forma eiuſdẽ generis, & ſubſtantia eiuſdẽ ſpeciei extra ſunt exẽplar. Quædã à propria propoſiti ſubſtãtia deficiunt, vt patet in omnibus in quibus ſophiſta mendicat à reali, & vniuerſaliter ars emulatrix à natura. Quędam verò adeò arti videntur appropriata: vt in eiſdem videatur naturalibus omninò ſuffragari: hæc ſũt Signa, Notę, Characteres, & Sygilli: in quibus tãtum poteſt; vt videatur agere præter naturã, ſupra naturam, & ſi negotium requirat, contra naturam.

XIII.

Hiſce ſuccurrit vbi figuras & imagines reddere nō poteſt: cum in imaginabiliū, vel figurabilium genere non verſentur. Carēt n. illa accidētibus illis quibus ſen ſuum pulſari conſueuere ianuæ : carent partium differentia, & diſpoſitione, ſine quibus antecedentibus, effigiantis actus non ſuccedit. Horum genus ex vna parte ingrediuntur quædam medio ſe habentia modo: nempè quæ quodammodo referunt, & referuntur : cuiuſmodi ſunt indicia. Indicamus enim nō ſolum effigiabilia, imaginabilia, & exemplificabilia; item exempla, imagines, & effigies; verum quoque, quę ſigillis, notis, & characteribus exprimunt, & exprimuntur. Vnde non temere in illa enumeratione indicia mediam ſortita ſunt ſedem.

XIIII.

Mercurium ergo præſentat ſpecies: forma ſimulachrum, exemplar, & ſpectrū. Mercurij verò ſubſtantiam, eſſentiam, bonitatem, iuſtitiam, & ſapiētiam, præſentant notæ, characteres, & ſigilli. Quæ verò promiſcuè tum Mercurium, tum & omnia quæ de Mercurio dicun-

tur præſentia reddunt: indicia ſunt proprius appellata. Iis tanquam communi imaginis, notæque ſtipite: indicamus, & præſentamus, vtrũque. Sicut in demonſtratiuis pronominibus eſt manifeſtum: cum Mercurij, & virtutis dicimus hoc ſimulachrum, hoc ſignum, hanc notam, hanc ſimilitudinem.

XV.

Iſtis conſideratis: memento huic arti media alia vſu venire non poſſe ad ſuum finem conſequendum, quàm ſenſibilia, formata, figurata, tempori, locóque contracta: quemadmodum & in omnibus aliis technicis animę operibus accidere in primo volumine Clauis magnæ fuit expreſſum. Nihilo tamen minus non vti intelligitur omnibus tanquam imaginibus: ſiquidem multa quorum debet eſſe memoria, imaginabilia nõ ſunt neque effigiabilia, neque ſimili quodam inſinuabilia; cuiuſmodi ſũt termini, vſia, ypoſtaſis, mens, cæteráque id genus: ſed vt ſignis ſignificabiliũ; imaginibus imaginabilium. Et cum hoc illud non eſt mente prætereundum quòd non minus ſunt alligatæ ſignis imagines, quàm

ſigna imaginibus ſunt adnexa.

XVI.

Ex adnexionis defectu accidit infirmitas illa, qua vtentibus arte multoties collocata ſpecies non occurrit, non tamen ex hoc capite rē ipſam perpendiſſe videntur prædeceſſores noſtri. Hic eſt qui interim viſus ſenſum refringit magis quam lumen excellentius, denſior obſcuritas, magna celebritas, diſtantia diſpergens, & id genus alia, quæ locis quibus vti conſueuerunt ſolent accidere. Hinc veluti percuſſi canes lapidē mordentes vel baculum, verum diſcriminis huius authorem minimé percipientes, alium incuſant. Nobis autem cum datum eſt illam inueniſſe, & perfeciſſe, nec locis materialibus (verificatis. ſ. per ſenſus exteriores) vltra nō indiguimus, nec ordini locorum memorandorum ordinem adſtrinximus: ſed puro phantaſiæ architecto innixi, ordini rerum memorandarū, locorū ordinē adligauimus. Vnde nobis ita ſucceſſiſſe preſumimus, vt quidquid ab antiquioribus hac de re fuit conſideratum, prçceptū, & ordinatū (quatenus per eorum ſcripta quæ ad noſtras deuenere manus extat explica-

tum)non ſit conueniens pars inuentionis noſtrę, quæ eſt inuentio ſupra modũ prægnans cui appropriatus eſt liber Clauis magnæ. Sed interim ad dignitatem conſiderationis iſtius conuertamur.

XVII.

Fama eſt naturalis conſiderationem proportionari conſiderationi de ſimo, quæ non formã ſeorſum, nec materiã ſeorſum reſpicit, quæ naturæ nomine inſigniũtur: ſed materiã formatã, formâque materialem materię adplicitam: quibus efficitur quod naturale propriè nuncupatur. Hic eſt nexus ille, quo abacto, nullũ prorſus opus eſt, quod natura valeat effingere: multó minus valet ars quę eiuſdem pediſſequa: ſi infra nihilum minus aliquid eſſe licet ſomniare. Ars.n. non ſolum vt primum ſubiectum naturam ipſam ſupponit: ſed & vt ſubiectũ proximum ipſum naturale. Sicut igitur omnis ars pro ſuæ conſiderationis elemẽtis requirit rationem materiæ conuenientis ſuorũ operabilium, atque formę cõcinnioris (cũ generalis omnium finis ſit in aliquo ſubiecto aliquã nouare formam:) ita & ars iſta, cuius eadem ratio eſt cum ratione graphicæ facultati

in genere, & excellenti proportionis modo; duabus manifestis eiusdem speciebus proportionatur. Est n. pictura intrinseca, cum rerum, & operum memorandorum producit imagines. Est etiam scriptura intrinseca, cũ rationũ, & verborũ ordinat, atq; tribuit signa, notas & characteres: quæ quia etiam in imaginabilibus subiectiuantur: non inficior quòd communiter loquentes, tum ad memoriam rerum, tum ad verborum retẽtionẽ ordinatas formas, appellant imagines.

XVIII.

Habet pictura (vt decentibus vtar in hac arte terminis) subiectum primum in quo, parietem, lapidem, & similia. Habet subiectum proximum ex quo, ipsum colorem; & habet pro forma ipsos colorum tractus. Scriptura etiam habet subiectum primum chartam tanquam locũ: Habet subiectum proximum miniũ, & habet pro forma ipsos characterum tractus. Ita & hæc ars obiectiuè duplex admittit subiectum: primum videlicet quod est locus; & proximum quod est appositũ, siue adiectũ. Potentialiter etiam duplex admittit subiectũ, memo-

riam videlicet, atque phantasiam in genere, loco vnius: & speciem phātasiabilem seu cogitabilem in genere, loco alterius: Et admittit pro forma intentionem, & collationem specierum existentium in vno subiecto; ad species existentes in alio subiecto. Sicut etiam pictura, atque scriptura, quibus suam forment materiam, adaptant organa: ita & huic non desunt arti suarum figurationum instrumenta.

SECVNDA PARS.

TRiplex igitur consideratio artis istius praxim anteire oportet. Prima quę speculatur quæ, & qualia debeant esse subiecta. Secunda quæ docet quę, & cuiusmodi sint apparandæ formę. Tertia quæ adaptare docet organum, mediúmque illud, quo solertior operatur anima: de quibus omnibus perfectissimè in primo Clauis magnę per actum est: pro ratione tamen huius libri ne sit truncus, & imperfectus in se ipso (non.n. semper est commodū inquirētē

artis principia ad ſub alternantem tranſmittere diſciplinam: quatenus n. principia differentiis quibuſdam ad ſpeciem aliquam cōtrahuntur; migrant in primã partem ſcientiæ ſubalternatæ) tres pro tribus iſtis canonum ordines adducemus. Primos de materia ſiue de ſubiecto. Secundos de forma ſiue de adiecto. Tertios de inſtrumento quod virtutem prę ſe fert efficiẽtis: vnde in idem vergunt cauſſę, genus efficiens & inſtrumentum.

DE SVBIECTIS.

Rimum ergo ſubiectũ eſt technica extenſio, ſiue ſinus in phantaſtica facultate, ordinatus. Ex ſpeciebus receptaculorum cōſitus, quę ex animæ feneſtris influxere. Diuerſis diſtinctum partibus, viſa omnia atque audita ſuo recipiens ordine & ad animæ libitum retinens. Quæ definitio reſpicit ſubiectum commune, formarum communium, ex arte communi quæ ex antiquitate ad nos vſque deducta eſt. Primum autem ſubiectum ex principiis cla-

clauis magnæ eſt: phantaſticum chaos ita tractabile; vt cogitatiua potentia ad trutinam redigente viſa, atque audita in talem prodire poteſt ordinem, & effigiem; quale ſuis membris primis vltimiſque partibus feliciſſimè valeat ipſa per aures vel oculos percepta conſtanter preſentare, tanquam nouæ arboris vel animalis, vel mundi proſpectum incurrens. Haud. n. ſecus tale chaos ſe habere videtur quam nubes ab externis impulſa ventis; quæ pro impulſuum differentiis atque rationibus, infinitas omnéſque ſubire valet ſpecierum figuras. Hoc ſanè ſubiectum quam fœlix extet atque nobile; melius ipſa experientia quam vlla vi poteſt iudicari. Verumtamẽ qui ex claui magna poterit elicere eliciat: non enim omnibus dabitur hanc adire Corynthum. Iam ergo ad ſubiectum primo definitũ modo redeamus.

II.

Conſtat quidem ſubiectum primũ partibus materialibus; atque ita materialibus: vt vi ſiuam non ſubterfugiant facultatem, quatenus eadem ſuo ordine phãtaſti caſacultas valeat cõtẽplari, vel

ipſis vtens tanquam partibus atque prin cipiis, in monſtra, nouáſque innumeras metamorphoſes digerere,& digeſtas velut orbi adfixas intueri. Ideóque in horum conſortium non admittuntur in materialiora ſubiecta, de quibus in arte vera artium,& facultate facultatum.

III.

In horum conſtitutione ſeruanda eſt ratio inter magnitudinem, & paruitatem relata ad hominis molem, atque proſpectum. Inter intentionem & remiſſionem, relata ad ſenſus limites. Inter præteritum & futurum, relata ad præſentem actum. Inter exceſſum partium & defectum relata ad rei totius præſitandæ integritatem: Inter diſtantiã, & propinquitatem, relata ad motus competentiam. Inter terminum à quo & terminum ad quẽ, relata ad eius quod mouetur appulſum naturalem.

IIII.

Horum aliud eſt communiſſimum, quia tãtum valet extendi, quantũ phantaſiæ poteſt comprehendere ſinus, qui poſitæ orbis quantitati quantumlibet addere poteſt, licet non quantumlibet

ſubſtrahere. Aliud eſt commune quod Coſmicarum perſpectarum partium cumulo conſtat. Aliud eſt minus commune, vtpote ſi libet politicum. Aliud eſt proprium, nempè ſi placeat œconomicum. Aliud eſt magis proprium tetrathomũ, videlicet vel pentethomum. Aliud eſt propriiſſimum, quod eſt athomum, athomum inquam non ſimpliciter, ſed in iſto genere. Quorum omnium modorum: primus excluditur per ſe ipſum ab vſu præſentis artis. Nouimus enim quomodo infinita in vnum atrium reducantur, & multiplicentur in eodem.

V.

Hæc quoque dupliciter contingit vſuuenire animata. ſ. & inanimata. Animata quidem cum ſubiecta ſubſtantiua adiectiuis apparebunt illuſtria, & inſignita, quæ quidem aduentantium formarum, decurſu moueantur: inanimata vero cum vacua proferuntur & inania. Caueto igitur ne vulgatum illud experiaris: Vacua vacuis. fruſtra n. ſperabis in artis huius praxi, quod aiunt. Parietes clamabunt: lapides dabunt vocem ſuã.

VI.

Committe communia communibus; minus communia minus communibus, propria propriis; proprioribus atque propriissimis propriora, atque propriissima. Hic habes considerandi locum quo non modo ab omni obliuionis formidine exemptus fias; verum quoque ad perfectiores effigiandi & inscribendi vsus, item inordinando & methodũ methodorum inueniendo, promptior atque securior efficiaris. Et habes istud modo suo in radicib⁹ primi Clauis magnæ.

VII.

Sint naturalia omnia & vel phisicam vel technicam admittāt formam. Sint formis effigiandis quantitate proportionata, vbi illud memineris quod natura clamat se prescriptũ in specieb⁹ ad maximũ & ad minimũ habere terminũ, eiq; tanquã subditæ prę stãti legi non licere quantæcumquæ materiei quamcumque committere formam. Quod ad mensuram superius consideratum est referendum cum antiquis, quæ quidem respicit formas seu adiecta illa, quæ frequentissimè subiectis committi assolēt.

Sint non vltra metam præcipuè visibilium vnde intensione sua lædere possint, nec infra suos etiam remissa fines, quatenus ad internum oculum commouendum minus, vel minimè reddantur habilia. Caueto in engraphia vt caueatur in extrinseca scriptura: ne inquã ita subiecta subiectis sint apposita: vt proprios nec distinguas terminos & interualla: propriámque figurationem ad miscentes alienæ, tum sui denegẽt coniecturam, tum & alienam impediant. Sicut enim litteræ super litteras appositæ, & sigilli super sigillos, se inuicem aut delent, aut certè confundunt: non minus subiectis nedum inquam adnexis & connexis: sed & continuis, vel contiguis, nulla intercapedinis conuenienti latitudine distinctis: importunam te noueris incurrere confusionem.

VIII.

Ita quoque capienda sunt subiecta vt determinatis mediis, longitudinibus, altitudinibus & latitudinibus & extremitatum differentiis, habitudinem aliquam habeant ad inuicem. Omnis enim virtus naturaliter præsentan-

tium, & oculum tum primo externum, tum deinde internum commouentium, non tantum in coloribus & eorum fonte lumine ſita eſt, quantum in extremitatum differentiis, ex quo principio perſpectiuo obticus & catopticus ad ea quæ cæteris mirabilia videntur peragenda ſunt promoti: quod ſi ratio ſubiecti faciat vt ipſum non ferat à ſemetipſo: tentet ſuccurrens (vt innuimus) cogitatio vel per additionem externi, vel per additionem proprij, cum per congruentes formationes vtrumque poſſit accidere materiæ. Subtractione, ex lapide fit Mercurius. Additione ex ligno conſuitur nauis. Cõpreſſione & diſtractione de cæra fit effigies. Tractu ex lineis fit figura. Alteratione ex vino fit acetum. Item alia commixtione, ſegregatione alia. Nexu alia. Solutione alia, alia Conſequentia, & Continuitate tentantur ad commutandam formam, & vniuerſaliter mutabilis rei naturam.

IX.

Illud quoque non eſt prætereundum ſubiecta proportionaliter ad oculorum intuitũ in obtutu cogitationis internæ

ſpectanda eſſe. Sicut.n. ibi ſenſibile inhærens ſenſui non ſentitur, & ſenſibile eminentius remotum à ſenſu, caret actu ſenſibilitatis ſiquidem nec oculis nimis proximus (nec admodum ab oculis ſepoſitus liber legitur) ita in propoſito, obtutus internæ cogitationis, quam ita regulare conuenit, vt in genere ſuæ facultatis mediocri ſitam elongatione ab intendente potentia, ſibi figuret obiectum atque fingat. Illud quoque non minus omnibus eſt cauendum, ne quaſi credentes & memorantes ſubiectum naturali potius memoriæ, quàm ſpeculari afferamus viſui: accidit. n. ex huius conſiderationis penuria, aliquem opinari ſe ſubiectum figurare, vel tanquam figuratum contueri : cum tamen illud non ſit. Aliud enim eſt ſubiectiuare, aliud, quaſi in tenebris ſcribere, vel ſub pallio.

X.

Ad amouenda vero quæ ſubiectorum continuitatem faciunt eorúmque diſtributionem, diſtinctionémque prępediunt, conſultum erit vt inter poſitū ſubiectum & ſubiectum interpoſita tan-

quam abolita deletáque censeantur. E contrario vbi continuum & vniforme spacium nimis produci contigerit vt vltra quam satis est natura sua valida seiunxerit subiecta: tua positione alia post alia subordinare valebis, nec non adiectiuis insignita concipere subiectis. Quid .n. obstat quominus phantasia antiqua hinc recedere; iisque noua accidere secũ ipsa fingere valeat? Porrò hęc phãtastica, quæ veris addi placuerit: nõ leuiter habeantur sicuti leuiter efformantur: eoúsque. n. in illis cogitando est incumbendum, quoad ita tibi consuescant, vt à verioribus nihil differre videantur. Id quidem modica præstabis sollicitudine si voles.

XI.

Subiectorum sanè repetita excursio, tantum adfert emolumenti; quantum præsens artificiũ valere potest. An ignoras illum qui diutius legere consueuit: citius quam possit opinari, eum singulas considerasse literas, ex literis composita scripta referre? ipsum sane cõsuetudo ad perfectius sine cogitatione agendũ impulit: quam in assuetum valeat vnquam

pura & intentior super singulas partes & elementa regere atque ducere cogitatio. Peritus consuetudine cytharędus perfectissimè sola actus consuetudine, non cogitando cytharizat: alius autem etiam tactuum rationem eandē habēs, quam & ille: cum consuetudine careat, tāto se habebit rudi⁹: quāto magis super agendis cogitando incūbet. Satis vulgatū est quāta sit vis cōsuetudinis. Satis perspicuū est quā leuis aqua durū excauare valeat marmor atq; ferrū. Sed quid plura de re nimiū manifesta? Dicta nō prætermisimus, haud quidē quia satis nō sūt manifesta: sed quia maximè operepreciū est, vt ad istud propositū referantur. Nouerunt iuxta artis antiquæ canones laborantes. simul longè seposita ab inuicē subiecta, eadémque plurima: vno cogitationis actu contueri ad expresionē non minus quā si in charta legerent expeditā & exquisitam. Id cum imperitis omnibus, tum & iis qui primo se accingunt operi minus credibile solet apparere: ipsa tamen res conuincit oppositum. Quod si per antiquas artes est præstitū præstaríque videm⁹ quotidie: quid

fiet in iſta inquam breuiſſimam admodum moram exigit conſuetudo ? plus, melius, tersiúſque tibi præſtabunt, hic tres quatuórue lunę reuolutiones: quàm ſex illi ſolis proprij potuerint afferre recurſus. Inuenimus namque viam committendi ſingulis quibuſcũque ſubiectis integros quoſque terminos retinendos, & maiora longéque plura vt ex archanis magnæ Clauis eſt manifeſtabile. Quod quantum & quomodo attrectauerit, alij ipſi viderint qui de ambobus rectè poterunt iudicare.

xij.

Aſpicis proinde quam ſit ab eminente natura prelata varietas. Varia ſunt mundi membra. Variæ ſunt in membris mũdi ſpecies. Variæ ſunt in ſpeciebus indiuiduorum figuræ: non. n. altera olea alteri oleæ prorſus eſt configurata non alter homo prorſus alteri ſimilis. Itaque differétiis omnia ſunt pro capacitate diſtincta, ſingula à ſingulis, omniáque ab omnibus propriis ſecernuntur tanquã finibus differentiis. Tenta igitur naturæ conformaturus in omnibus diuerſitaté, in modo ſubſiſtendi, in

magnitudine, in forma, in figura, in habitu, in habitudine, in termino, in ſitu, & quot poteris diſcriminibus indue, in agendo, patiendo, elargiendo, capiendo, ſubtrahendo, addendo, aliiſque modis vt diximus, alterando. Viciſſim quidem dicuntur ens & vnum: quidquid vnum non eſt, ens non eſt, vniquodque autem hoc ipſo vnum eſſe ſentimus: quia modo ſuo propria terminatur differentia. Senſibus omnibus vniformitas nauſeam parit, omnes. n. non modo vna qualitatis ſpecie frequentiori, atque continua non delectantur: ſed neque ad modicum temporis vnam eamdemque prorſus: vtpote vno, eodemque modo prorſus affectam patiuntur. Quod minimè præteriuit eos qui velociſſimum in naturalibus omnibus fluxum conſiderantes: impoſſibile rati ſunt eundem fluuium bis (imo vel ſemel) poſſe pedibus attingi.

XIII.

Hinc affectiuitas dependet ſubiectorum, affectiuitatem appello afficiendi actiuam facultatem, cum aliqua alliciente vel vrgente varietate, vel ab intrinſeca

natura dotantur, vel ab ipſa inſigniuntur poſitione. Inde quibuſdam conſultum eſt principalibus ſubiectis appoſititia quædam addere ſubiecta: vt affectiuitatem quam à ſe ipſis non habēt: poſſint propter aliorū quaſi ſibi inſitorum additamentum admittere. Quid enim? quanto magis in affectiuitate intenduntur atque remittuntur, tāto virtuoſius aut lentius affectibilē ipſā cōmouere poſſunt phantaſiā, memorięque ſubire aulā atque repetere. Hinc calcaria, hinc ſales, hinc aculei; hinc condimenta, hinc obliti dum tentant reminiſſe, repetunt, recapitulant, reſumunt quaſi per ipſam diuerſitatem, per ipſas vices, vel vt melius exprimam, per ipſam in vicibus diuerſitatem ſperent accire ſpiritū memorię. Quod bene facillimè cedit iis qui minimè animo turbati id faciunt: alioqui tāto in maiorem tenduntur cōfuſionem; quanto turbatio illa magis atque magis incaleſcit. Quanta vero ſit affectuum in genere virtus, & quomodo ſint prouocandi, ſeruandi, & variandi, non parum aperte in libro clauis magnæ inſinuatur.

DE ADIECTIS.

1.

Diectum vero ſeu forma in genere iſto definitur ſubiecto ſiue phyſico, ſiue tethnico, ſiue phantaſtico appoſitum, ad aliquid per ſolertem cogitationis apparatum, preſentando, effigiendo, notando, vel indicando ad picturæ ſcripturęque ſimilitudinem; exprimendum vel ſignificandum. Quę ratio reſpicit formas communes, ab antiquitate ad noſtra vſque tempora dilapſas. Forma vero vt ex radicibus Clauis magnæ elicitur: eſt depromptus & explicatus ordo cogitabilium ſpecierum, in ſtatuas, vel microcoſmon, vel in aliam generaliter architecturam diſpoſitũ; ad quolibet dicibilę interius notandum, vel figurandum ex ductu phantaſtici chaos, methamorphoſes omnes admittentis. Cuius Typum non tanquam hic declarãdum: ſed vt & hic inſpiciendum apponimus.

FIGVRA PRIMA.

II.

Eſt ibi chaos in tua primordiali natura elementorum & numerorum ordinem, atque ſeriem non excludens, cum non ſolum ipſum informe formabile oportet intelligere, verum quoque vt ordinate formabile concipere neceſſe eſt. Eſt vt vides diuerſis diſtinctum interuallis in ſe ſuiſque portionibus omni formalibus figura: dum formator deſignatus per elementum. A. per informes numerorum elementorúmque diſcurrit circuitus, & ſemidiametros. Aliam ipſe figuram per Arietem imprimit:aliam per Taurum;alias quoque per reliqua omnia. Aliam per arietem denuo cum Saturno reuertentem, aliam cum Marte remigrantem, aliam cum hoc & illo :aliam ſine hoc & illo. Vnde in infinitum poſſunt formari & reformari, ſiue numeri ipſi, ipſáque elemẽta, ſiue ipſi diuerſimodę ducti motores atque efficiẽtes Hoc eſt informe chaos formare, ſiue formantes eoſdem ad formata diuerſa: ſiue formantes varios atque diuerſos ad eadem formata referas, nihil intereſt in propoſito. Ve-

runtamen illud quod immobile manet, atque ſubeſt: hac ratione qua ſubeſt, atque formatur; habeatur vt fœmina ad marẽ, & prorſus informe vt vndecunque formabile eſſe poſſit. Eſſet communi iudicio magis perfectè chaos, ſi ex inordinatis conſtaret etherogeneis, ſed tale nulli poſſet eſſe vſui. Neceſſũ quidẽ eſt ad obſequiũ memoriæ numeros & elementa ordine quodã eſſe diſpoſita quo aduẽtãtibus motoribus atque formatoribus; cæteras etiam memorabiles valeant ſuſcipere formas. Sunt autem (vt vides) ita ordinate diſpoſita, vt idem nec in eadem ſemidiametro, neque in eodem circuitu, aliquando poſſit occurrere, ſiue ſit elementum, ſiue numerus. Excellentiſſima pleraque alia per hanc figuram pertractari poſſunt: ſed minimè hic locus eſt. An tamen cum hoc conſulto ſit appoſita; non decerno, ſed affirmo tantum. Hoc vnum dixerim quod ſi attentius eam contemplabere cum rationibus hic explicitis: artem figuratiuam talem poteris adipiſci, qualis non ſolum memoriæ, ſed & cæ-

teris omnibus animæ potentiis mirum in modum ſubueniendo conferet.

III.

Primum igitur & in adiectis notandum eſt, eorum rationem eſſe inter exceſſum & diminutionem, intenſionem & remiſſionem, præteritum & futurum, diſtantiam & propinquitatem, relata ad hominis molem, vel ſemiſſem, ad intuitum, & præſens tempus in quo debet eſſe memoria.

IIII.

Horum alia ſunt animata, & iſta poſſunt concurrere vt organa, & efficientia, adiacentia, & opera: alia ſunt inanimata, & huiuſcemodi concurrunt vt organa adiacentia, & opera duntaxat. Animatorum vero alia ſunt rationis participia, & iſta apta ſunt ad omnem actionem & paſſionem, & neutrum ſe habendi modum. Alia ratione carent, & iſtis (vt ſatis eſt manifeſtum) dicta per vniuerſum non ſatis conueniunt.

V.

Ipſorum quoque quædam ſunt naturalia, quædam artificialia: quædam ſunt à ſenſibus externis illapſa ad ſenſus in-

ternos

ternos. Quædam in ſenſibus ipſis internis efformata quorum omnium ſpecies ſunt Forma, Similitudo, Imago, Figura, Exẽplar, Character, atque Signũ, ſint formalia ſignificata diſtinctę vt ſtat indictum in Clauis magnæ conſiderationibus.

VI.

Quod ad eorum magnitudinem attinet: Adiecta eo pacto cõuenit ſubiectis eſſe commenſurata: vt reuera ipſa ſunt in rerum natura, alioqui facilè deperderentur & viſum phantaſiæ aut obtunderent aut diſgregarent: Diuturniorem certè perquiſitionem in ampla pagina microgramma: requirit & ægrè requiſita reperitur. Mole quoque ſua arbor ſpatiũ replens aut exuperãs nõ reddit ſuam perſpicuã figurã. Pro iis valde nobis probatur artificum quorundã induſtria, vbi modica quędam & phãtaſiæ viſum ſubterfugientia ſubiectis ſeſe offerunt adiicienda: alteri adiectiuo formã illã adiiciũt, cui adherere aſſolet atq; cõcomitari. Adferet illi Sagittari⁹ ſagittã, ſcriptor calamũ, Sutor, acũ. Tãta virtus eſt in cõnexione, adnexione, antecedẽtia, cõco-

mitantia & conſequentia: vt inuiſibilia faciant viſibilia, intelligibilia per vniuerſum ſenſibilia, difficilis quoque ſenſus facile perſentita.

VII.

Quod ad qualitatem attinet: ſint illuſtria, ſint quæ imaginationẽ, cogitationémque pulſare valeant, vtpotè quę aliquid admirandum, timendum, iucundum, triſte, amicum, inimicum, abominabile, probabile, admirandum, prodigioſum, de quo ſit ſpes, vel ſuſpicio, & omninò quod in intimos affectus potenter irrumpat: ſecum afferant. Hinc caueto ne aberres minus ſobriè intelligens modum præceptionis noſtræ, cum inter ſpecies adiectorum ſigna, inſignia, characteres, & ſigillos enumerauimus: eſt. n. quod ea omnia modifices per ea quæ proximè dicta ſunt ad quantitatẽ attinentia, & figendus eſt oculus conſiderationis in eo quod in Clauis magnæ conſiderationibus habetur: vtpotè à ſenſibus, & phantaſia, nihilo niſi per cogitatiuam facultatem ad memoratiuam patere poſſe ingreſſum.

VIII.

Quod ad relationem attinet. Opus eſt non ita adiecta ſubiectis applicari, quaſi ea caſu & vt accidit proiiciantur: atqui referenda ſunt tanquam comprehenſa ad comprehendentia; indumenta propria ad indutũ; tutelata ad tutantia; ita adeóque inuicem connexa, vt nullo ab inuicem diſcuti poſſint turbine. Sint relata ſecundũ oẽs partes, ad omnes partes; vt pertinentia, vel in pertinentia, vt ordinata, vel deordinata; reſiſtentia, vel conuenientia; & vniuerſaliter ita fiat, vt conceptus vnius connectatur alterius conceptui. Quis.n. adiectum hoc Dignitas regia, abſciſum ab omni ſubiecto conceperit? Simul igitur intelligantur adiecta cum ſubiectis: & quaſi elementa lapidibus inſculpta prodibunt; nec tanquam à vento exagitata volitabunt, vel confundentur, ſicut accidit figuris arenarum tractibus effinctis.

IX.

Agere quoque intelligantur adiecta in ſubiecta, & in ſubiectis: vel pati à ſubiectis, vel in ſubiectis. Aliqua inquam actione, vel paſſione viuificata habean-

tur; quatenus aliquo motu , internum visum quasi sopitum, exagitatione quadam expergefaciant. Errando, Transeũdo, Subeundo, Adeundo, Abeundo, Coeundo, Ascendendo, Descendendo, Obuiando, Deuiando, Vitando, Destituendo. Quo aliquid Admoueant, Pellant, Trudant, Excludant, Abalienent, Circumagant, Auersentur, Refrenent, Vexent, Abiiciant, Retorqueant, Deiiciant, Demoliantur, Diruant, Erigant, Eleuent, Extirpent, Distendant, Eradãt, Abstergant, Eximant, Euacuent, Hauriant. Quibus omnibus nõ efficitur quo minus subiectis adiecta sint adnexa atq; fixa: sed potius vt magis figantur; ipso enim in motu est fixionis, & perseuerantię sita facultas. Ne igitur hæc inde stabiliri desperes: neque. n. continuus motus sua stabilitate caret qua sit continuus: sic vt & fortunã poeta sua in inconstantia cõstantem appellitat. Cæterum in varierietate, multitudine, velocitate, & tarditate seruetur modus: nec careant conditionibus ad qualitatem adiectorum pertinentibus.

Quemadmodum in ſubiectis ita &in adiectis euitanda eſt vniformitas. Quãtum quippe valeat,naturæque conſona ſit varietas ex ſupradictis deſumi poteſt. Vnde & illud.

Per tanto variar natura è bella.

licet quidem eadem adiecta diuerſis apponere ſubiectis: ſed id in ſepoſitis ,atq; poſt plurium interpoſitionem diſtantibus , actibus implicita differentibus , & ſecundum diuerſas habitudinum ſpecies ſe habentia.

XI.

Illud etiam adiecta retinent cum ſubiectis commune,(cum cõueniat, neceſſariumque ſit ea ſubiectorum diſtinctionem conſequi,)vt ipſa quæ ad vnum pertinent ſubiectum, non complectantur illa quæ pertinent ad alterum ; ſed omnem continuitatem,connexionem,cõſtipationem,& ad mixtionem fugiant. Dum quippe diuerſorum ſubiectorum adiecta vltro citroque actiones admitterent,atque motus : quaſi inter ſe manus conſerentia, aliiſque occupata negociis fruſtra ad tuum auocabis obſequium,

DE ORGANO.

I.

Eliqum eſt vt de organo, quo in propoſito vtitur anima non-nihil determinemus. Non. n. agenti, ſufficit ad completam cognitionem: formæ inducendæ, & ſubiecti formandi rationem habere: verum quoque vbi negocij vrget opportunitas, id quod eſt ab agente in ſubiectum formæ vehiculum operepręcium eſt non omittere quid ſit in ſua eſſentia; item, quale eſſe debeat, & quomodo ſit contrectandum.

II.

Nouem concurrunt ad rememorationem faciendam & memoriam. Intentio antecedens qua primum aliquis ſenſus extrinſecus, vel intrinſecus fit in actu ex hoc quod mouetur ab obiecto. Prouocatio imaginationis, vbi ſenſus commotus iam mediate vel immediate expergefacit imaginationem. Imaginationis motus paſſiuus quo pellitur ad inueſtigandum. Imaginationis actiuus motus quo iam inueſtigat. Scrutinium quo intendens imaginatio inueſtigat.

Imago, vt pote ſpecies memorabilis. Intentio imaginis, nempè ratio qua memorabilis efficitur in præſentiarum aliis excluſis. Præſentatio illius intentionis, quod. ſ. intentio illa præſens efficiatur. Et iudicatio qua apprehenditur eam eſſe intentionem illius imaginis.

III.

Inter hæc omnia quod ſcrutinium appellamus ſiue diſcerniculum(vtpotè quo cogitatio inquirit atque diſcernit) inſtrumenti rationem ſortiri facilè cõſtat: quod ita communi nomine inſignimus: quippe cum ad noſtra vſque tempora eius nulla facta fuerit conſideratio: proprio celebrique nomine caret. Cuiꝰ nominis rationis, cõſiderationiſq; carentia, iſti occluſit iter inuentioni: quandoquidem radix formandæ reminiſcentiæ atque memoriæ, in cæco denſarum tenebrarum latuit profundo. Eſt ergo inſtrumentum iſtud in facultate cogitationis, proportionatum baculo in noſtra manu (vnde nominis inſtituti vel melius inſtituendi rationem habere poſſis) quo ſtantes iacentem aceruum, dimouemus, diruimus, atque diſpergi-

mus: Vt nobis castanea è medio glandium, vel è communitate aliarum castanearum determinata prodeat.

IIII.

Et cognoscitur instrumentum istud ab actu. Cum. n. sit duplex virtus conseruationis videlicet & rememorationis· quæ cum (vt aiunt) sint re vnum, secundum rationem distinguntur; sicut & vtrumque ab imaginatione, magis tamen meo iudicio. Virtus. n. conseruationis est in confinio virtutis memoratiuæ & imaginariæ: & quasi conterminat eas. Distinguitur igitur rememoratiua ab imaginaria: cum quandoque sine forma imaginabili, imaginabilis formæ intentio comprehendatur: quandoque vero eius intentione forma non exuitur. Hinc fit vt cum multa simul retineamus, multa simul imaginari non possimus. In iis ergo hoc est quod agit instrumẽtum, Discernit, Distermi nat & Ordinat vel (si libeat magis iustificate loqui) est quo fit Discretio, Distermi natio, Ordinatio. Vnde à cogitatiua seponitur sibi in prospectum pręsens de multis vnum, vnum inquam imaginatũ

vel vnius imaginem de multis retentis educit in propositũ: Et sicut imaginatiua comprehendere dicitur, quid eius quod à pictore est in pariete descriptũ; rememoratiuaque illius picturæ retinet intẽtionẽ: ita organũ istud habet vicem deferentis & applicantis, vel magis eius quo fit delatio, & applicatio istius ad illud: ac si inuicem sint colligata: vt accidit in amplexu qui est in annulis cathenarum & similiũ. Ideóque quasi natura ipsa duce ad nostra vsque tempora hanc cõnexionem, locorũ ordine emulabatur ars: vt vbi rem rei non valebat connectere, illud quod erat vnius post id ei quod erat alterius ordinabat: vnius inquam & alterius non proprium & pro ratione: sed appropriatũ à pręsenti positione: & hoc pacto quasi ex extraneis applicationem imaginis ad rememoratiuã aucupabatur. Ecce igitur scrutinij mun⁹ est vt vnitates (ita.n. dixerim multa vna vt verborum censoribus aliquid concædam) sigillatim capiendas per ipsum in ordinem disponantur. Quod ita accidit, vt cũ centum ouiũ singulas singulis, atq; diuersis numerorũ notis vt

1 2 3 4 5 6 7 8 9. & aliis deinceps inusserimus: ipsis mox cateruatim, & confusè occurrentibus adeò vt alia aliam impediat: vt gregarius baculo has oues diuertit, illas conuertit; has attrectat, illas allicit, quò suo singulas deducat ordine: ita cogitatio promptissimè aliis abactis: determinatum seligit aliud post aliud ipsa scrutinij virtute. Hic est locus considerandi à similitudine, quatenus veluti gregarius ex memoria ordinis numerorum, ordinem recipit ouium, quem per ipsas habere non potuisset: Sic nos facile genus artis inuenim⁹, quo audita, vel visa numeris suo generi congruentibus formãtes, ipso numerorum ordine, ordinẽ sentitæ rei deinde concipiamus, in tantum, vt scientes numerare perquã facile doceamus memorari. De formatione numerorum per omnia extat nostrum aliquid apud paucos. Et eius theoria est in libris Clauis magnæ vbi de numeris semimathematicis. Ingeniosis credo sufficere monstrasse nos in ista parte locum: vbi si non quod satis est insinuamus, fortè pro congruentia loci vltra quam satis est expressimus. Nobis. n.

ad paucos(vt gratias habeant) non autem ad omnes reſpicere conſulitur.

V.

Eſt igitur ſcrutinium numerus quidam, quo cogitatio tangit modo ſuo ſpecies conſeruatas, eas pro ſua facultate Diſterminãdo, Diſgregando, Colligendo, Applicando, Immutando, Formando, Ordinando, inque ſeligendam vnitatem Referendo. Dicitur quidem numerus quia in nullo genere conuenientius poteſt collocari. Porro talis numerus eſt: vt nil ſit quod per aliud quã per ipſum memorabilitatem poſſit induere, vel habere: non obſtante quod aliis notum non viderim; nec per eoſdem quoquo pacto definitum: ipſum in memoratione eſt neceſſariò concurrẽs principium (loca.n. habent vim non quia loca, neque quia imaginata: ſed quia talem numerum in eorum ordine latentem habent) cuius rationẽ duarum differentiarum (quarum altera contrahit ipſum genus proximius, altera cõtrahit alteram vt melius poſſumus hoc pacto, explicamus. Numerus videlicet à quotuitate denominatus, dictus ad diffe-

rentiam numeri denominati per quotitatem, quo reſponderemus quærenti quot ſunt oues?Et numeri denominati per quotuitatẽ quo reſpõderemus quęrenti quoties venerunt oues in occurſum?per ipſum.n. ſatis faceremus quærẽti. Quota eſt iſta ouis?quota eſt illa ouis?& ideo differenter per quotuitatem dicitur. Quæ cum duobus adhuc ſumatur modis tum videlicet vt reſpondet per primum ſecundum & tertium: tum vt primo, vel ſecundo vel tertio ſuo occurrit vel occurrere facit ordine: iam in propoſita iuxta ſecundam ſpecificatur proximam differentiam; nõ autem primam. Eſt.n.quotuitas practica nõ theorica, quæ. ſ.non in ratione ſed magis propriéque in vſu conſiſtit. Qui quidẽ vſus dupliciter accidit; & videlicet primo cum quodam reſpectu habitudinéque determinata quadam, vt contingit iis qui per ingenium, rationem, & intelligentiam, recordãtur: cũ ſciant de hoc eſſe dicendum, hoc eſſe proferendum, & poſt hoc ſequi illud, & poſt illud ratiorabiliter aliud: in quibus proprie fieri dicitur reminiſcẽtia, vt patet per famo-

ſam diſtinctionem ipſius à memoria. Et ſecundo ſine apparente reſpectu: ſed potius cum quadam magis abſoluta (licet nō vere abſoluta) ratione, vt nobis accidit cū vocum minimè intellectarū meminiſſe poſſumus, cuiuſmodi extant illa Charontis apud Merlinum.

Eſt per cor partes agrios labefacta ruinam.

& aliis eiuſmodi in quibus nullus poteſt eſſe cogitatiuæ actus, nec diſtinctiuę virtutis, ideóq; eorū memoria eſſe poteſt; reminiſcentia autē minime vt ſatis manifeſtū eſt iis quibus manifeſta eſt alterius ab altero differentia. Cū igitur hæc applicatio non referatur ad memoriam cuius eſt recipere & retinere (vt diximus & probauimus demonſtratiuæ in Clauis magnæ doctrina:) nec phantaſiæ generaliter dictæ (vtpote quæ includit etiā in ſua ſignificatione ſēſum communę cōmuniter appellatum) ipſa n. nō eſt niſi eorū quæ vel ſecundū integrū, vel ſecundū partes in ſenſibus particularibus & externis præextitere modo ſuo. Nec certè cogitatiuæ, cū ipſa ſit de apprehēſiuis cognitiuiſq; facultatibus, eiuſmodi vero quorū allatū eſt exemplū

non ſint,in apprehenſibilium cognoſcibiliúmque genere. Quæ nam igitur eſt illa potentia interior quæ ab aure perceptas illas voces ad ſenſum communem delatas vt voces tantum nudas,potuit intrudere in memoriã? certe ſi eſt cogitatiua (cum non libeat aliam internam fingere potentiam ex æquo cum cogitatiua memoriæ proximam pro intrudendis his) haud eſt nuda cogitatiua, ſed ſcrutinio armata, quo non ſolum quę quaſi manu tangere poteſt, ſed & ea ad quæ quaſi manum extendere non valet,immittit in memoriæ prõptuarium. Ex quibus patet hoc inſtrumentum eſſe neceſſariò ponendum, cuius latentia multarum occluſit iter inuentionum.

VI.

Genus actuum ſcrutinio proſequutorum in quinque diſtribuitur ſpecies. Applicationem. Formationem, Immutationem, Adunationem, & Ordinationem, quæ ſanè perpaucis notę ſunt: Sicut.n.non omnes qui vident, & audiũt: quomodo vident & quomodo audiunt, & quid eſt quo vident, & quid eſt quo

audiant bene norunt: ita & non omnes, qui applicant,formant immutant, adunant,& ordinant: ſciunt quomodo hæc prętent, & quid ſit quo præſtent. Notũ ſatis eſt in vniuerſalitate & confuſione quadam hæc à ratiocinante anima produci: Sed non admodum quibus proximè potentiis, facultatibúſue, & organis:nec vt deſideramus ante nos apparuit qui hæc fuerit rimatus intimius quam quidam ex Arabibus qui verſati ſunt circa Peripateticam diſciplinam à quibus nonnulla prætacta ſunt. Sed ſi nos hæc omnia per ſingula velimus in notitiam deducere: maximum aggrederemur negocium,& difficile ad communicandum; præſertim cum videam temporibus iſtis perpaucos verè philoſophos vt in præludij ſignificatum eſt ſententiis: mitto quã aliquorũ nominum nouitas quam nouæ exigunt inuentiones,atque conſiderationes,plurimos lederet: hac de cauſa SILVIA BONIS. atque etiam quia ad negocium iſtud quod ad praxim præcipuè dirigitur non ſpectant neceſſariò: illud ergo maximè animaduerten-

dum eſt quod de ſcrutinio cum quandoque enumeratis nunc ordinate ſubinferemus.

VII.

Pro applicatione notandum quod dicitur facultates iſtas analogiam & ordinem inter ſe retinere vt ſenſus exterior ſit circa corpora; Phantaſia circa corporum ſimulachra. Imaginatio circa ſingulas ſimulachrorum intẽtiones: Intellectus verò circa ſingularum intẽtionum naturas communes & rationes pœnitus incorporeas. Ex qua analogia ſequitur(vt alibi mõſtrauim⁹)quod ſicut extat ars quæ ſenſum externum allicit, trahit, atque ligat: ita eſt quæ allectat, atque tenaciſſimè vincit. Cur ad vuas per Zeuſim depictas accurſabant volucres? cur Ven⁹ à Praxitele ſculpta vix ab amatoribus pudica ſeruabatur? quia artificum forma quædam ita ſuum ſubiectum rebus applicabat: vt eas intenſius exquiſitiuſque diſcerneret; nec non ſedes vnde præcipuè &[vt ita dicam] capitaliter ſpecies irrepunt inſenſus inueniret. Licet autem [vt ſupra dictum eſt] principium iſtud omnibus ſit commune,

ne: non tamen vniforme eſſe in omnibus ſatis eſt planum: quibus enim aptius atque temperatius eſt inſtrumentum (puta corpus) clariores ſunt animæ.

VIII.

Anima clarior diuinis Ideis magis expoſita intentius obiectorum formas ſuſcipit: quemadmodum qui acutioris viſus eſt, facilius aptiúſque diſcernit. Formę.n. in corporibus nil aliud quàm diuinarum idearum imagines eſſe cenſentur: quæ eædem in ſenſibus hominum internis, quo melius nomine intitulari poſſunt quam diuinarum idearum vmbræ; Cum ita à realitate diſtent naturalium; ſicut naturales à veritate diſtant methaphiſicalium? Harum quidem ſpecierum aditum in intellectum potius crediderim immediate fieri per conuerſionem ad lumē illud quod agit in nobis intelligentiam: quam mediantibus rerum phyſicarum formis intus per ſenſus exteriores ingeſtis. Ex vna tamen parte vno experimur modo, ex alia vero alio.

Propterea expedit vtramque opinandi viam ſine contradictione complecti: quod quomodo fiat alibi demonſtrauimus; & tu ex temetipſo ſi in cõmuniſſima verſatus es philoſophia, per hæc poteris determinare. Huiuſce ſanè oculi niſi in te vigeat emiſſio per applicationem: quî fieri poteſt vt per ipſum in cæteras interiores animæ potentias ſcibilium ſperes conſequi immiſſiones? quid. n. aliud eſt non appellere, quàm clauſos habere oculos? quid aliud eſt claudere oculos quam in vmbra (vt aiunt) mortis verſari? non ne à rerum veritate vſque ad ora vulgi tranſmiſſum eſt; vt equiualeat quempiam clauſiſſe oculos & eſſe mortuum?

IX.

Pro formatione vero quæ ſequitur applicationem: illud primo animaduertendum, eius totam vim in modo & ſpecie applicationis eſſe ſitam. Potentia. n. generaliter apprehenſiua habet illud cũ materia commune: vt in ſe ipſa, & ex ſeipſa nil ſit præter ſinum & conceptaculum: nullum elementorum in ſe odorem habet aliquem, vel ſaporem, vel ca-

lorem: concurrentibus tamen illis fama eſt , in diuerſos ordines atque gradus, omnem prodire colorem , ſaporem,& odorem. Ignis alteri corpori admotus lucet; inſuper & iuxta corporum varietatem diuerſimodè in melius,atque deterius ſplendeſcit. Id ſanè non habet ignis in ſe,nec corpus alterum in ſe, ſed ambo habent virtute applicationis.Iam habes per ſimilitudinem, formationem tum intellectus, tum memorię conſequi applicationem , tanto meliorem; quanto,& antecedens melior extitit applicatio : & huius efficacia maxima ex parte in ſcrutinij manuductione conſiſtit.

X.

Sunt qui velint formas facilis reductionis eſſe illas quæ ſunt apud virtutem imaginatiuam atque communem ſenſum , multæ corporalitatis & modicæ (inquiũt ipſi) ſpiritualitatis. Formas vero difficilis reductionis,eſſe multæ ſpiritualitatis & modicæ corporalitatis. Id quidem ita ſibi ſuadẽt quia formę multæ corporalitatis morantur dum ſenſus communis ſpiritualitatem ab earum

corporalitate distinguit; vnde formam illam fixari in ea contingit, idque præsertim cum eam pauci corticis recipit. Hinc reciproce inferunt hominem tardi motus in cuius anima figuntur sensibilia quæ transierunt: melioris esse rememorationis. Quæ omnia habent quandam leuem persuasionem quę quidem cũ verbis explicantibus ipsa similia sunt opinationibus & sermonibus somniantium. Constituunt. n. memoratiuas species alias veloces, alias tardas, alias tempestiuè, alias maturè; alias figurari per equũ Martini, alias per equũ Georgi, quod dicere & sentire non conuenit grauitati illorum. Quidquid enim sentiant: nunquam corporalitas quà corporalitas, seu proprius dicas corpus qua corpus est, quippiam agere intelligi debet imò vniuersaliter asserendum à corporalitate non esse actionem; à maiori minus esse, à maxima minimè, quia corpus quatenus corpus non agit, omnis.n.actio est à qualitate, & ab eo quod spiritualius est ipsa qualitate; magis, & ab incorporeo maximè. Vtlibet ergo intelligantur verba illorum famosorum

virorum euitare nequeunt ſemper inconueniens, & ſi velis eos excuſare quod non corporalia agunt magis quia corporalia, ſed quia multum morantur & ſunt vehicula accidentium, à quibus informationes efficiuntur quæ morantibus corporibus morantur;&morantia figuntur magis. Hæc excuſatio non poteſt capi nec retineri quominus obiter euomatur à verbis illorum, leuiſſimíque ſtomachi ſententia. Mitto quod magis rudes ſunt magis moroſi, & magis moroſi magis rudes: nec obſtat quod experimur nos morantes in conſideratione vnius rei magis memores reddi quàm leui conſideratione præter labentes, experimur enim etiam atque non minus, nos quædam ſine mora audita atque viſa vel etiam conſiderata in ſempiternum recordari, alia vero diutius attentiúſque viſa & conſiderata, minimè retinere. Haud igitur in mora & corporalitate eſt virtus, imo in ipſo contrario maximè quod ad corpus attinet. Quod vero ad alterum non eſt mora quæ facit fictionem: ſed formę actiuitas, videtur autē mora conferre aliquādo: quia for-

ma aliqua nõ apta vel nata eſt citò agere, vel ſubiectum citò recipere, ideóque morando perficitur actio. Vbi vero forma eſt ſpiritualior, eſt & actiuior. Hinc ignis actiuiſſimus eſt omnium elementorum, quia ſpiritualiſſimum eſt inter ea, & potentiſſimum ad conuertendum in ſe, & data materia ſolus per ſe in infinitum creſcens. Qui etiam ſi multum agit: non quia multus eſt, & magnus, agit, vtpote propter multam corporalitatem: ſed propter intenſiorem qualitatem, quæ conſueuit ſeruari in illa magnitudine: quæ quidem qualitas (vt notant quidam Platonicorum) ſi poſſet reduci in medietatem illius magnitudinis: intenderetur adeo magis, vt duplo potentius ageret, ſi in minimam quantitatem, maximè potentior: ſi in indiuiduum infinite potẽtior. Ex his ergo conſiderari poteſt quam inconſiderate dicti philoſophi loquuti ſint.

XI.

Hinc etiã patet quã imperitè (etenim hoc notare non eſt ſine emolumẽto eorum quæ ad præſens inſtitutum ſpectãt) equini quidam medici proferant illud

vulgatum. Non qualitas,ſed quantitas. Cum ad eorum propoſitum oppoſitum totum proferri debeat. Eſto. n. quod qualitas tantæ virtutis non ſit infra tantam quantitatem, & in multa quantitate multa qualitas conſeruetur: nunquam tamen actiuitas refferri debet ad molem, totúmque illud quod eſt pertinens ad rationem materiæ, extenſio.n.ipſa ordinata eſt[ipſis etiam iudicibus] ad continentiam:qualitatis, atque formæ. Ferri id tamen poteſt ſi ab Apotecariis eorum dictum fuerit: quia recipiuntprecium iuxta quãtitatem quę eſt in ponderibus,numeris,& menſuris, quidquid ſit de qualitate ſimplicium, pharmacorum,& aliorum cõfectorum. & idcirco,vt exiſtimo, quidam ex eis in ſuo inſigni notatũ habebat in noſtra patria. NON QVALITAS SED QVANTITAS. quamuis n. conſtaret eum hæc retuliſſe ad porcum depictum de quo non quæritur ſicut de equo,an concinnos habeat oculos, paruas auriculas, contractam ceruicem,latum pectus,minacem frontem, os arrectum, crura ſoluta, & id genus alia, ſed duntaxat an ſit

latus longus atque pinguis , id tamen non minus conuenienter ſubinde poterat à porco ad id quod erat intus in apothecare ferri. NON QVALITAS SED QVANTITAS, vtpotè pia mater, quæ dotauit filias & doctorauit filium.

XII.

Adunatio vero & immutatio,licet ſint duo actus: ſimul tamē fiunt. Immutando enim fit adunatio ; adunando fit in mutatio . Horum rationem ita aperimus. Dixit Heraclitus , ſi omnia entia fumus fierent:nares omnia diſcernerēt Dicamus craſſius.Si omnia præter Vulpem in gallinaceos conuerterentur fruſtra non eſuriret vulpes,omnia per vulpem eſſent vorabilia . De potentibus omnia ſuo modo conuertere,vnum eſt hominis phātaſia: de potentibus omnia ſuo modo vorare, & deguſtare vnum eſt hominis cogitatiua. Tale conuerſionis genus poterit attingere (nō ſine cogitationis actu) phantaſia;vt omnia memorabilia potenter reddat nō abſque phantaſiæ actu cogitatiua. At inquies oporte-

bit phantasiam conuertere omnia aut in vnam speciem, aut in plures: Si cõuertat & reformet in vnam; iam non erit multorum memoria, sed vnius: si quippè omnia conuertantur in ouem: iam lupus non multiplicabit comestibilium speciẽ vt dici possit præter vnum quippiam illi esse comestibile. Si conuertat reformétque in plures species: aut finitas, aut infinitas si finitas: aut determinatas & istas cognoscere & aut determinare opportet; aut indeterminatas, & ita erimus in eodem in quo sumus. Infinita vero tantare stultum est. Scire igitur oportet conuersionem non ita fiendam vt substantialis diuersitas destruatur; nec vt accidentia vnius cuiusque rei propria tollantur: Sed vt diuersa atque omnia ita vna illis applicita adueniente forma, afficiantur modo suo: vt vnam ab vno, & per vnum memorabilis subeant rationem:
Sic omnia lupus iste ingurgitabit vt vnum: si omnes substantiæ & quæ in mediate consequuntur eas vnius generis accidentium indumenta subibunt.

A
A B C D E F
L M N O P Q R S T V X
Z Y Φ ω θ

Sicut ad eandem vocalem in centro circuli innumera ſi eſſe, & imaginari poſſint elementa relata; (non ablato quod eorum ſingula ſuam diuerſitatem retineant) omnia vnius ſonantiæ modum ſubeunt: imo tantum abeſt vt per vocalis applicationem ſubcludāt ſuam eſſentiæ ab aliis diuerſitatem: vt per illam magis eadem inſinuare valeant.
Sic & vni ſpiritui pluribus appoſitis organis diuerſæ pro eorum propria ratione producuntur voces. Quid ergo eſt quod diſperans non diſponaris, & quaſi accingaris ad aliquam de innumeris poſſibilibus tibi ſpeciem comparandam; in phantaſiæ & cogitatiuæ conterminio ſituandā: qua vniuerſa ſicut in libro ſpectabilitatem, ita & in anima memorabilitatem induant? Hoc eſt quod tuæ relinquimus induſtrię ô quicunque ès ingenioſe. Intueare quid præſtiterit modus inuentionis Pan Archadiæ Dei cum primus calamos coniunxit agreſtes: hæc quæ diuerſis iam acta ingeniis non facile olim conſonare ſolebant: iam vnico eiuſdem ſpiritu, in vnum quaſi imparibus compactum cicutis in miſ-

ſorum, ablatam diſperſionem, adunionemque factam, quam commode præſtat vnus.

XIII.

Pro hoc quod ad ordinationem attinet, vulgatæ ſunt (licet ad rem minus & modicum relatæ) propoſitiones ab iſta pendentes, quę conſideratis iis quæ per nos extant enucleata melius vſuuenire poſſunt. Principaliter ergo contingere dicitur reminiſcentia, cum motus iſte huic motui de neceſſitate ſuccedit, vel motum iſtum hic motus concomitatur: ſiue id ſit locali, ſiue temporali, ſiue rationali, ſiue naturali, ſiue artificiali, ſiue quomodocunque aliter poſitiua cōcomitantia, atque vnius poſt alterum ſucceſſione. Ad quem ſanè modum, progredimur à memoria niuis ad memoriam hiemis; Hinc ad eam quæ frigoris. Hinc ad eam quæ antiperiſtaſis: Hinc ad eam quæ intendentiæ caloris in ſtomacho: Inde ad eam quæ potentis digeſtionis; Ab hac in appetitum, & viuacius nutrimentum; robur, & exercitium; & ita deinceps in hoc. In aliis omnibus ſimiliter.

Si quid vero habet naturam carentem ordine: ad aliud ordinatum referatur: atq; innitatur: quod quidẽ ſẽper eſſe debet aliquod ſenſibile: quamobrem non temerè à ratiocinatiuo philoſopho dicitur ordinem propria natura ſenſibilium eſſe: & non cognoſcit ipſum extra margines naturæ. Vnde ſi quęras ab illo quid eſt ordo? eſt inquiet progreſſus rei ſecundum viam naturæ. Quid eſt ordinis carentia exitus inquiet à via naturæ. Hæc ſunt quæ de organo, & ad organũ ſcrutinium pertinẽtia volumus eſſe dicta: quæ ſi attentius contemplaberis; nihil eſt quod ne ad vlteriora progrediaris impediat: ex iis. n. remoueris ab eo, quod ad cõſequentes actus occluſum faciebat iter. Et certè facere non potuimus; ne ſub titulo theorices ſufficienter apponeremus ea, quæ per ſe ipſa praxim complere valeant.

Primũ extat ap. Ariſt. tertio de cælo & mundo.

TERTIA PARS

1

GE iam ad operandi formam transſeamus inſinuandam. Tanquam pręludiis agẽtes, ab elementorum ſimpliciorúmque notitia, ad compoſiti integri, atque perfecti conſiderationem deueniamus.

Primum igitur ad eorum ſimilitudinem qui prius manum paginæ docent admouere quam oculi ad inſcriptos caractheres coniiciantur: proponimus ante apparanda ſubiecta quorum præceſſerit memoria: vt ipſorum virtus & efficacia diſcooperiatur hunc in modum. Sumatur ſubiectum commune idque primo in partes eius maiores diſtribuatur, quæ ex inſtituto ſaltem operantis ſibi ſuccedere debeant: quæ partes maiores, ſubiecta magis propria ſuperius ſunt appellata. Hinc ad ſubdiuiſionem procedatur; vt partes iſtæ ad inuicem finiri, & ordinatę ſibi inuicem ſuccedere perceptæ, in loco contiguitatis veræ, vel poſitiuæ deſcribant ſibi alias partes,

quę ſubiecta propriiſſima indiuiduáque ſunt: quę multiplicari debēt iuxta rationem latitudinis ſubiectorum magis propriorum, & commodum occurrentium ſedium adiiciendorum.

II.

Quibus ita diſpoſitis & promptè memoriter habitis adſit cathalogus diuerſarum rerum ſenſibilium, quæ primo numero ſint viginti & quinque, deinde quinquaginta, mox centum: vt gradatim exercitationis beneficio exoptata comparetur diſciplina; cum hoc quod optimè videbitur quemadmodum ea quorum ordo naturalem memoriam ſuggeret: merito ſubiectorū quibus diſtributa ſunt & applicata; ordinate tibi non minus quā ſi in pagina eſſent exarata occurrent: vt ab vltimo ad primum eadem facilitate poſſis incedere; qua à primo ad vltimum accedebas. Item & quomodo libet ordinem referendorum inuertere; ad hoc ipſa locorum ſenſibilitate conferente.

III.

Proinde viſa ſubiectorum efficacia ad adiectorum rationem tranſeamus qui-

bus non tanquam leui fragilíque fundamento naturalis innititur memoria. Adeſt ergo duplicis generis memoria, terminorum videlicet atque rerum: quarum hæc ſimpliciter admittit neceſſitatem: illa verò in aliquo quodam genere, vel in eo quod per ipſam acui creditur memoratiua facultas ad propriȩ functionis expeditionem: grauiora.n. paſſi minorem difficultatem & arduitatẽ non ſentire conſueuimus: vel quia alicuius facultatis fert conſuetudo, cum occurrentia propoſiti atque ſententiȩ in initialium verborum expreſſionem requirere, vel quia rebus accidit vnicum propriumque nanciſci nomen ídque non ſatis in promptu, vt ſunt herbarum, arborum, mineralium, ſeminum & id genus aliorum, quorum cõceptum habere minimé ſufficit: vel tandem quia ſæpe ſeſe offert occaſio proferendi verba, quorum minimè rationẽ habemus.

IIII.

De generibus quibus res ipſæ adiiciuntur, explicãtur, ſéque inuicem inſinuãt: alibi declarabimus. Pro genere autem iſtius facultatis ſatis tibi apertum iter, ex an-

antedictis:necnon habes optimam magiſtram atque ducem tum intrinſecam, tum extrinſecam naturam, quæ te per rationem inſitam & obiecta præſentia ſemper illuminat.

V.

Modorũ quoque quibus termini adiiciuntur plurimi, & innumeri occurrere tibi poterunt dummodo fueris in agitatione Clauis magnæ peritus(illa quippe fons eſt omnium inuentionum)eos qui nobis commodiores viſi ſunt in diuerſis locis diuerſos explicamus. Modum vnicum quo ad noſtra vſque tempora vſi ſunt antiqui prorſus contemnimus, quia laborioſus eſt multámque requirit exercitationem, nec certæ eſt ab omnibus aſſequutionis.

VI.

Perſtrinximus igitur intrinſecæ lectionis latitudinem illam & longitudinem compreſſimus: iis. n. oculum phantaſiæ diſgregantibus atque diſtrahentibus, maius cauſabatur negocium, quod artis difficultate exercitationiſque prolixitate, dignioribus intenta negociis ingenia repellebat. Quid.n? indi-

uiduo ſubiecto per vnicum adiectum vnicum tantum (vt in pluribus) committere liceebat elemẽtum , quippe cum innumerabiles habeantur combinationum & compoſitionum differentiæ. Qua de re qui primus apparet hanc artẽ tranſtuliſſe à Græcis ad Latinos:deridet Gręcorum quorundam ſtudium verborum imagines conſcribere volentium, atque ita eas ſibi parare,vt cum opportunæ fuerint in inquirendo tempus non conſumetur . Videbat. n. verborum infinitam eſſe multitudinem, ideoque ridiculum eſſe illam perſequi velle. Atqui nobis non ſolum poſſibile ſed & facile compertum eſt poſſe apparatas haberi imagines , quibus ſingulis quibuſque locis cuiuſcumque generis terminos integros apponam⁹,idque pluribus modis , vt in pluribus tractatibus ad diuerſas ordinatis intentiones manifeſtamus:In preſentiarum vero per hunc qui ſequitur proponatur modum.

Prima praxis quæ vocum est.

De fixione rotarum.

I

AD ordinatam parandã exercitationem: primò elementorum prompta habeatur conceptio · elementorum inquam illis adiectibilibus explicabilium, quæ ad omnes producendas actiones nec-non ad passiones omnes recipiendas sunt aptissima.

II.

Ex iis ergo triginta tuę notitiæ melius inhærentes ad triginta elementorum expressionem faciendam eligantur: quæ completum reddunt numerum, eorum quæ diuersis inseruiunt in tribus idiomatibus pronunciationum differentiis: neque. n. necessarium est triplex instituere elementarium, cum A ipsum ęquiualeat ipsi α. & א. B. ipsi β. & ב. similiter & alia multa aliis. Vbi vero super nostri generis elementa sunt Græca vt ψ ω θ & vltra hæc & illa, sunt Hebręa: propriis sunt notata caracteribus. Et ita vnum simplex elementarium deseruit tribus linguis & iis quæ illis sunt subalternatæ.

A
B
C
D
E
F
G
H
I
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
V
X
Y
Z
Ψ
Φ
Θ

III.

Triginta igitur adiecta promptitudine citra omnẽ dilationem possibili tuæ se offerant phantasiæ, dum alius vel tu te intentes ad promptè respondendum quid pro singulis elementis ordinate, regressiuè, & progressiuè, item & inordinatè propositis habeatur.

IIII.

Quo quidem peracto, ad tribuendum singulis singulas appropriatas operationes procedatur: quæ omnes sint ad oculum sensibiles; quæque non sine corporis motu prosequantur. Tu prout tibi cõmodius videbitur ordinabis atque statues: nos interim eiusmodi sub typis proponemus Agentes & actiones.

Lycas in conuiuium	AA
Deucalion in lapides.	BB
Apollo in pythonem	CC
Argus in bouem	DD
Arcas in Caliston	EE
Cadmus in satos dentes	FF
Semele in partum	GG
Echo in Narcissum	HH
Tyrrhenus nauta in Baccum puerum	II

Pyramus in Enſethe	KK
Mineis in lanificium	LL
Perſeus in caput Meduſæ	MM
Athlas in cœlum	NN
Pluto in Proſerpinam	OO
Cyane in ſtagnum	PP
Arachnes in telam	QQ
Neptunus in equum	RR
Pallas in oliuam	SS
Iaſon in Tauros	TT
Medea in cacabum Eſonis	VV
Theſeus in Scyronem	XX
Filia Niſi in paternum crinem	YY
Dedalus in alarum ſtructuram	ZZ
Hercules in Antheum	✝✝
Orphæus in lyram	ΦΦ
Cicones in Orphæum	ωω
Eſacus in precipitium	ΘϿ
Mennonis in ſepulturam	yy
Arion in delphines	xx
Glaucus in herbam.	ww

In quibus non requiritur neceſſariò primum nominis agentis vel actionis elementum; idem eſſe cum illo cuius eſt expreſsiuum: ſufficit enim ambo hæc determinato huic ſignificando eſſe adſcripta.

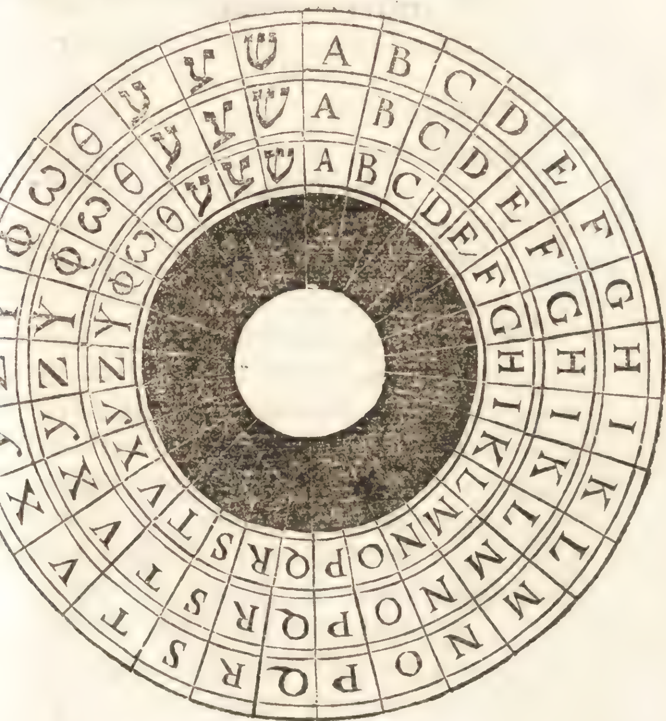
Rotam igitur primò immobilem intra alteram immobilem ita ſituabis: vt exterior homines; interior autem appropriatas denotet actiones.

V.

Quibus fœliciter ſuccedentibus ad vlteriorem fiat progreſſus operationem. Placeat inquã homini & hominis actioni addicere inſtrumentũ vel inſigne nõ quidem quod ad illius tantum referri debeat actionem, ſed quod ſit omnibus vt fieri poteſt adaptabile vel ſaltem omnibus in operibus obeundis compatibile. Non n. ideo fixæ figurantur hæ rotæ vt maneant perpetuo: ſed vt vnius adiecti appropriata noſtrę figantur memorię: vt cum huc, illucque prodeunt: ſemper atque ſtatim referri poſsint ad illum (vt in vlterioribus patebit) ad quẽ præſentia ſunt ordinata. Habet ergo Lycas cathenam, Deucaliõ vittam, Apollo baltheum, Argus caputium, Arcas peram, Cadmus anteſinale, Semele ſuppoſitam ſedem, & ita deinceps alij alia, quæ licet ſingulis ſint propria: ſunt tamen pro viribus omnibus appropriabilia quod quidem magis eſt curandum. Ratio. n. praxis vltimæ atque profectio; rationi praxis initialis eſt præferenda.

Rotam igitur ſecundo immobilem intra duas alias im-
obiles pro appropritatis duobus: quæ ad hominẽ referun-
r conſtanter nãciſcendis collocato: quatenus perpetuo na-
ram elementorum vbicumque ponantur, & quomodo
umque diſponantur preſentare queant. Rotæ fixæ mentis
culo conſpiciendæ ſunt huiuſmodi.

Ibi exterior ſignificat homines Media proprias actiones. Interior vero inſignia hunc in modum.

A Lycas	*A in conuiuium*	*A cathenat⁹*
B Deucalion	*B in lapides*	*B vittatus*
C Apollo	*C in Pythonem*	*C Baltheat⁹*
D Argus	*D in bouis cuſtod.*	*D caputiat⁹*
E Arcas	*E in Caliſtum*	*E peratus.*

Similis de aliis eſto inſtitutio, ordinatio, & iudiciũ. Vbi vero ad tertij elemẽti ſignificationem inſtrumentum addere cõtigerit (quamuis hoc minus cõmodũ ſeſe offerat, accidit enim actionem appropriatam, vel contingentem non pati in manu tale appoſitum) ipſum pro cõmoditate imaginetur aliquo adiectum vel alligatum vel interiectum pacto, vt operationem Turbet, Adiuuet, & vel Abiiciatur, Euertatur, Eximatur, Extricetur, Euacuetur, Ruat, Incidat, vel quomodolibet aliter pro operis congruentia ſe habere poſſit: Cæterum incomparabiliter conuenientius eſt inſignire: quippè cum ſine vlla difficultate inſignia poſſint ad omnes referri & applicari.

VI.

Conſulto planè induſtriæ tuæ committere placuit inueniendas congruentes actiones,& organa, ſiue inſignia , ſicut enim ſingulis peculiares determinatorum hominum ſunt magis notæ & celebres effigies : ita etiam (cum trahat ſua quemque voluptas) habent ſinguli quibus operibus inſtrumentis & inſigniis, ſollicitentur magis, magíſque in affectus concitentur. In ſuperioribus.n. Ianuæ memoriæ dicebantur affectus; hóſque potentiores,patentiores: ij vero nec iidem ſunt , neque ab iiſdem emanant principiis in omnibus.

De motu rotarum.

I.

APprimè igitur pręſignátis rotis mẽte fixis quoad quid cuique conueniat immobiliter habeatur in promptu: tempus eſt vt ad maiorem praxim hunc in modum expediaris, vt primo primam compoſitionem quæ duobus conſtat elementis quibuſcumque veneris. Vides primam figuram duabus conſtantem rotis fixis. Iam exteriori in ſua fixione perſeuerante ; ſoluatur inte-

rior. Cuius olim fixio ad habitum eius qui debet esse fixus spectabat: nunc pro actu qui ratione multorum operabilium, atque innumerorum debet esse innumerabiliter multiplex: vndique reuoluenda occurrit.

De motu rotæ interioris primæ figuræ pro compositione qualibet ex duobus elementis presentanda.

11.

OPeratio inquam quęerat vnius propria: iam reddatur omnibus in circulum communicabilis. Proindéque cuiuscumque pro exigentia constituendæ compositionis adaptetur. Lycaon in cōuiuium geminatum tibi reddebat elementum AA. dum A rotæ interioris esse sub A rotæ exterioris, item Deucalion in lapides BB. Iam discurrente rota non geminum sed duplex habebis elementum: Nempe cum B rotæ inferioris mouetur sub A rotæ superioris: Iam non est tibi AA Lycaon in cōuiuium sed Lycaon in lapides conuertendos. Deucalion in Pythonem exanimandum, Apollo in bouem custodiendum & ita deinceps singuli proximorum capiunt ope-

rationem, nouis aliis ſuccedentibus elementis. Vis ergo combinationẽ. PA refferre? pone A rotæ internæ ſub P, rotæ externæ preſentabunt tibi per Platonẽ in conuiuium. Vis combinationem RE? pone E rotæ interioris ſub R rotæ exterioris preſentabitur tibi per Neptunum in Calyſton confodiendam. Similiter combinatio SI per Palladem in Baccũ puerum. VO per Medæam in Proſerpinã rapiendam. Habes igitur quomodo ad compoſitionem duorum elementorum ad ſenſum preſentandam procedatur.

De motu internarum rotarum ſecundæ figuræ & compoſitione qualibet ex tribus elementis preſentanda.

III.

ITem in ſecunda figura duabus internis rotis ad vertiginem ſolutis & expeditis compoſitum quodcumque ex tribus elementis preſentare valebis; ita vt vbi in tribus rotis fixis. Lycas in conuiuiõ cathenatus preſentabat tibi AAA. Iam Lycas agens quod Meduſa, cum inſigni Plutonis preſentabit AMO.

Arcas cum actione Semelis, & insigni. Plutonis presentabit EGO. Medea agens quod Tyrrhenus cum insigni Persei, presentabit VIM. & ita multis modis variando elementa mediæ, & intimæ rotæ, sub elementis singulis rotæ exterioris: quascunque imaginabiles ex tribus elementis combinationes poteris ad libitum producere.

De compositione qualibet ex quatuor elementis presentanda per vnum modum.

IIII.

SI verò acciderit adiiciendum compositum ex quatuor elementis; non est necessarium quartam supponere rotam: non n. elementis omnibus sed paucis quibusdam accidit quartam in combinatione sedem obtinere: vt S. quod combinatio MENS. habet quartum, & T quod combinatio DANT quartum habet. Ad hanc igitur quarti elementi presentiam designandam quid opus est orbita; sufficit aliquod determinatum accidens vel adsistens cum aliqua habitudine ad subiectum vel adiectum imagi-

nari,quorum alterum iſtius;alterum verò alius ſit indicatiuum.

De altera ſimiliter ex tribus elementis alio ordinatis modo preſentanda compoſitione.

V.

EST & alter modus quo quartum elementum tertio ſuper additur; nempè L.R.& N. mediantibus inter elementum adſiſtens & ſubſiſtens vt in prima combinatione huius compoſiti TRVNCVS.in ſecunda huius compoſiti INCRASSATVS.In tertia huius compoſiti PERMAGNVS. Ad quorum elementorum præſentiam atque locum denotandum; aliquos ſe habendi modos, vel accidentia ſenſibilia in ſubiecto,vel cum ſubiecto, vel ad ſubiectum poteris deſtinare. Ad ipſum mihi conferre ſolebat rationale adiectum quod vel ſedens tertium, vel innixus ſecundum, vel ſtans primum adſignificabat. Quod ſi alia elementa præter hęc ſe obtulerint, quod vix apud Latinos Græcos,Hebræos,Chaldeos, Perſas, Italos, Arabes, & Hiſpanos, accidere poteſt:

hac luce qua vides nos ſubueniſſe preſignatis tribus: cæteris aliis prouideto. Quod vero ad Gallos attinet (de Germanis enim Gothis Scythis & id genus aliis ipſi viderint) qui non ex idiomatis ruſticitate , ſed neſcio quo vſu quáue conſuetudine ad diſcrimen aliquod inſinuandum quieſcentia quædam admittunt elementa: non eſt quod tibi negocium faceſſat: manet. n. ſine ſuperadditis illis integra ad rei proferendæ neceſſitatem ſcriptura. Hinc nõ deſunt inter illos minimè non grauis ingenij homines qui eam vendicare nituntur à quadam apparentis inculturæ iniuria.

De compoſitione qualibet ex quinque elementis preſentanda.

.VI.

PRo compoſito quinque elementorum, non eſt quod nouum aliquid ad ducamus, ſed quod propoſitis vtamur vel (vt planius dicam) coutamur: aliter. n. non accidere poteſt : quam duobus proximè dictis modis concurrentibus. Vtpotè ſuper additis S & T in quartum elementum, & intermediantibus L R & N in

N in quintum: vt in combinatione PLEBS
in prima combinationis TRANSACTVM.
in vltima combinationis STVPRANS.

VII.

De compoſitione qualibet ex pluribus elementis.

PRo vno autem vel duobus particularibus, iiſdémque minimè celebribus: quid opus eſt nobis curás excitare ſi ſint ex pluribus compacta elementis? Hæc ipſa minima conditióne addita, quatuor vel quinque preſentanti compoſitio poterunt commode inſinuari. Talia vero neſcio an ſint plura præter iſtud vnum SCROBS, cuius tamen rememorationem facere poteſt compoſitum ex quinque SCROPS propter ſuam vocis affinitatem.

VIII.

De V poſt Q.

NEque illud ſilentio præterire volò notandum in interiori ſcriptura (licet non inter ad propoſitum neceſſaria: ſed inter vtilia tantum reponendum). v. poſt Q non ponere in numerum: tan-

tum.n. Q sine V quantum cum illo valet, Nunquam.n.seorsum ab illo vsuuenire consueuit. Ita vt planè Q V vnius duntaxat vim obtineat elementi: vnde vbi occurrerẽt elementa vendenda prodesset scribere. QVINTE QVINTE QVARE QVADRVM QVINTVM, QVATIS? vbi vero necessarium esset emere: non obesset scribere. Qare qinte qatis qadrum qintum? ita & qui vanis vti consueuere literis sine integritatis, & maioris preiudicio culturæ: exteris eorum linguæ frustra in propria patria studiosis melius præstarent officium.

IX.

Ad internum subiectorum campum amplificandum & adiectorum numerum fælicissimè multiplicandum.

POst quam expeditius paucis adiectis, & arctius subiectorum numero fueris operatus. De subiectorum multiplicatione nil addam præterquam quod ad multiplicandorum qualitatem attinet. Considerato inquam quæ horum tenacius, quæque lentius adiecta retine-

re consueuerunt; & rimatis effectibus & defectibus vnde proueniant quod per doctrinam à nobis expressam intentabis: alia ad eorum tibi compares similitudinem.

Pro multiplicatione vero adiectorum non modicā tibi tribuo facultatem hoc etenim animaduertens principium vnde manat in aliis negociis celebrē tibi poteris vsum suppeditare: à proportionalibus.n.cōuerti possumus ad alia proportionabilia comperienda.

Habebas ad numerum elementorum triginta viuacissima adiecta, quę in breui tibi poterant deseruire scriptura; nūc iuuat in immensum (si fuerit opus) dilatata paginā: multiplicare in innumerum dictionum adiectionem: etenim incōmode succedit si eiusdem formę eadem numero adiecta sæpe sæpius reponantur cum ad internam scripturam ea requiratur varietas quę minimè requiritur ad externam, vt satis est in hac se praxi exercentibus manifestum. Quid ergo? Sicut habebas vnum numero Lycaonem, Deucalionem &c. Iam duo tibi finge numero Lycaones & Deu-

caliones & alios ita vt vbi triginta tibi aderant nunc vſu tibi veniant ſexaginta. Si triplicabis, habebis nonaginta, ſi quadruplicabis, centum & viginti. Omnes quorum optimè noſti imaginem melius tuam pulſare phantaſiam coge in numerum triginta radicalium nominum. Quod enim aliud eis ſit proprium nomen nihil impedit. Manebit n. perpetuo Philotheus Deucalionis nominis caracthere intinctus ſi ſemel inter iactantes lapides adnumeretur & adſcribatur. Quam celebre ſit hoc inuentum melius per vſum & applicationem ad alia quam per ipſam poteris comprehendere ſuperficiem.

Secunda praxis quæ terminorum ſimplicium eſt ad quamcumque compoſitionem de pluribus elementorum combinationibus præſentandam.

I.

Raxis verò magna in quam properat prima praxis adulta, quæ quidem loco quo illa initialis tibi elementorum tribuebat combinationem: ad completorum termino-

um explicationem: combinationum
radit compositionem; ita vt ad subie-
ctorum numerum, valeas perfectorum
dictorum (quæ termini in complexi
tque simplices appellantur) apponere,
noxque accipere numerum.

II.

Id quidem hoc efficitur pacto. Sicut
d triginta elementorum numerum; tri-
ginta tibi statueras agentes actiones &
nsignia, circumstantias, & adstantia: Ita
nunc ordinate disponas centum quin-
quaginta: quod fit singula adsistentium
lementorum per quinarium subsisten-
ium deducendo. Paribus ergo condi-
ionibus quibus elementarium consti-
uendum docuimus: intelligamur com-
binatorium docuisse.

III.

Per ea quæ diximus ad graphicæ di-
atationem: producta sunt famosissima
nomina; quatenus ad eam quæ in arte
sta necessaria est varietatem maximè
conducit, & quædam principalia cele-
brioráque nomina illa quę tibi adiicien-
da sunt tanquam centurias sub vmbra &
la triginta vexillorum reportes. Nunc

ad amplissimam operationem, singulis propositorum vexillorum per quinariũ quinque subsistentium elementorũ deducẽdis, alia quinq; subternam⁹ vexilla

IIII.

Sic ergo melius tibi noti ad hunc vexillorũ numerum referantur, ita vt singuli eam obtineant sedem, quæ pro eorum qualitate eisdem melius videbitur cõuenire. De vexillis vero quę frequentius militare consuescunt; maiores sibi copias ad sumant: ex iis. n. sunt quæ vno vel duobus tantum cõtenta sunt militibus. Per æqualitatem igitur proportionis non per numeri ęqualitatem iustè cũ omnibus est agendum

V.

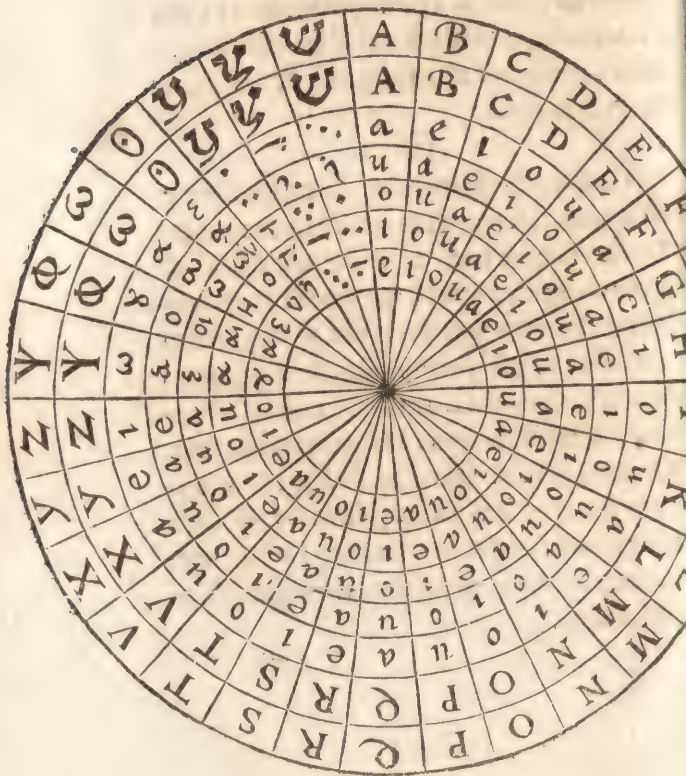
Tu ergo ipse ordinabis tibi centum & quinquaginta nomina, quæ vel à propria appellatione, vel à cõsueta actione, vel affectu proprio, secundum ordinem quo adsistẽtia sunt ordinata; ordinatéque quinque subsistentibus informãtur. Quo facto, ad ordinationem horum vel aliorum (si decentiores habueris) subsistentium partiũ & artium (vt ipsis adhęreant per actiones & in artes denomina-

biles) reduces, vel notorum tibi nomina huic qui ſequitur ordini è regione appo nẽdo; vel aliter vt tibi commodius fuerit, à nobis appoſitis diſponendo, aliis quorundam loco ſuccedentibus vtens, incertam ſeriem reducendo: ita vt cum relatione ad eaſdem vel alias circũſtantias, eadem vel alia inſignia, & adſiſtentia recipiant.

VI.

Conficies igitur ad ſimilitudinem triũ prædictarum rotarum: quinque rotas fixas, quarum ſingulæ centum & quinquaginta conſtent combinationibus elementorum duorum. Quorum exterior atque prima ſignificet agentes ſub inuentorum nomine. Secũda actiones. Tertia inſignia. Quarta adſtantia, Quinta circumſtantias. Adducũtur autem hæc ipſum in modum vt quibus iuxta vnã propriamque non inſeruiunt: iuxta aliam opem adferant vniuerſalem rationem.

Quoniam difficile est quinque rotas in modicam contrahere latitudinem, vnam tantum apponimus ad cuius similitudinem sunt alia: eandemque non extensam sed contractam. Quandoquidem triginta præcipua vexilla ordinantur in circumferentiam: & subalternata singulorum quinque ordinantur in scalas à singulis ad medium.

AA	Rhegima	panem caſtanearum	1
AE	Oſiris	in agriculturam	2
AI	Ceres	in iuga bouum	3
AO	Triptolemus	ſerit	4
AV	Pitumnus	ſtercorat	5
BA	Erichtonius	in currum	6
BE	Glaucius	ferrum extendit	7
BI	Thraces	in falcem	8
BO	Miſa	ſale condit	9
BV	Pyrodes	Silice ignẽ excutit	10
CA	Haſamon	Tranſplantat	11
CE	Phega	Inſerit	12
CI	Belhaiot	in Aſinũ vectorem	13
CO	Pilumnus	frumentum terit	14
CV	Or eſteus	curat vites	15
DA	Noah	vineam ordinat	16
DE	Liber	vinũ promit ex ordeo	17
DI	Staphilus	in vinum lymphatum	18
DO	Iſis	in ordines hortorum	19
DV	Minerua	in oleam	20
EA	Ariſteus	in mellis induſtriam	21
EE	Nembrot	venator	22
EI	Phalla	in rethe	23
EO	Gebur	in laqueos	24
EV	Rameſſus	in hamum	25

FA	Regomer	In ſchalam	26
FE	Sargum	In fiſcellam	27
FI	Danaus	Puteum fodiens	28
FO	Doxius	luto edificans	29
FV	Iobal	Ligno edificans	30
GA	Husbal	In fornacem calcis	31
GE	ciclops	In turrim	32
GI	Theodorus	In Torhum	33
GO	Perdix	in cuncinum	34
GV	Talus	in Serram	35
HA	Theodotus	in terebram	36
HE	Parug	in malleum	37
HI	Semeol	in prælum	38
HO	Seuſippus	in dolia	39
HV	Luſcinius	in dolam	40
GA	Choræbus	figulus	41
GE	Barcham	Lanam intorquet	42
GI	Cloſter	fila orditur	43
GO	Aracgne	texit	44
GV	Boetius	Sutor	45
HA	Phrigio	Carminator	46
HE	Caathar	in calceos	47
HI	Procon	in vitrum ex herbis	48
HO	Li carnaſſus	in forcipes	49
HV	Chares	in Chirothecas	50
IA	Abas	Capitis tonſor	51

IE	Stram	in nouaculam	52
II	Crates	Aurum terit	53
IO	Arphalus	inaurat	54
IV	Dubitrides	in lagenas	55
KA	Hermahel	in pectines	56
KE	Rameſſes	in Tapeta	57
KI	Minos	Nauta	58
kO	Dedalus	in antennam	59
KV	Glycera	Coronat	60
LA	Emor	Saltat	61
LE	Anacharſis	Folles ducit	62
LI	Delos	Æs conflat	63
LO	Lydus	in nummos	64
LV	Apis	Medicus	65
MA	Chiron	Chirurgicus	66
ME	Circe	Faſcinatrix	67
MI	Pharphacon	Necromantus	68
MO	Aiguam	in circulos	69
MV	Hoſtanes	Demonũ laceſſitor	70
NA	Zoroaſter	in Magiam	71
NE	Suah	Chyromantus	72
NI	Chaldæus	Pyromantus	73
NO	Attalus	In ydromantiam	74
NV	Prometheus	Boues immolat	75
OA	Abel	Mactat pecora	76
OE	Enos	Aram ſtruit	77

OI	Zedechor	in aqua molit	78
OO	Cureta	Puerum immolat	79
OV	Abraam	circumcidit	80
PA	Ioannes	Baptizat	81
PE	Emael-caput hominis aperit ante aras		82
PI	Imus-caput mulieris velat ante deos		83
PO	Amphiaraus	--Augur	84
PV	Orphæus	in Orgia	85
QA	Alphares	Marſus	86
QE	Crithon	Ceretanus	87
QI	Belus	in Idolum	88
QO	Diagoras	euertit aras	89
QV	Chemis	in pyramidẽ ſepulchri	90
RA	Mirchanes	in cereos	91
RE	Giges	in picturam	92
RI	Marſias	Tibicen	93
RO	Tubal	cytharædus	94
RV	Amphion	in muſicales notas	95
SA	Amurius	in neruorum fides	96
SE	Baros	in æreas fides	97
SI	Venus	in proſtibulum	98
SO	Tubalchaim	in prælium	99
SV	Pyſæus	in Tubam æneam	100
TA	Birrias	in Timpanum	101
TE	Bellerophon	equitat	102
TI	Neptunus	equum domitat	103

TO	Ætholus	in lanceas	104
TV	Perſæus	in Sagittam	105
VA	Arthemon	in teſtudinem	106
VE	Phœnix	in baliſtam	107
VI	Maletes	in vexillum	108
VO	Gaegar	in Scuthum	109
VV	Ermus	in Nolam	110
XA	Marmitus	in Thoracẽ & galeã	111
XE	Theut	in literas, ſcrip.	112
XI	Conradus	in literas prælo præmendas	113
XO	Thales	in eclypſim & vrſam	114
XV	Pythagoras	in luciferũ & heſperũ	115
YA	Nauphides	in curſum ſolis	116
YE	Endimion	in lunæ rationem	117
YI	Hipparcus	motũ ſtelliferi ſiniſtrũ	118
YO	Athlas	in Sphæram	119
YV	Archimedes	in Æreum cælum	120
ZA	Cleoſtratus	in ſigna duodecim	121
ZE	Archita	in cubũ Geometricũ	122
ZI	Xenophanes	ĩ mũdos innumeros	123
ZO	Plato	in Ideas & ab ideis	124
ZV	Raymundus	in nouem elementa	125
⸸A	Ior.	in clauim & vmbras	126
⸸E	Protagoras	in duas contrarias rationes	127
⸸I	Alchmeon	in naturę rationem	128
⸸O	Euclides	malũ tãquã nihilũ	129

AA	Epicurus	in animi libertatem	131
AE	Timon	In Miſantropiam	132
AI	Crates	In panem fontium	133
AO	Cleantes	Haurit philoſophiã	134
AV	Menedemus	Prodigioſe ſuperſtitioſus	135
BA	Polymneſtus	in Pithag. fabarũ cultũ	136
BE	Philolaus	in harmoniam parentem rerum	137
BI	Speuſippus	in ſuauẽ philoſophiã	138
BO	Anaxagoras	in chaos	139
BV	Archelaus	in ſine lance naturam	140
CA	Pyrrho	quærẽs vt nõ inueniat	141
CE	Diodorus	in inuolutam & cornutam diſſertionem	142
CI	Simon	omnia nutibus affirmans	143
CO	Æſchilus	in perſonas	144
CV	Diogenes	in grammaticos malorum propriorũ ignorãtes	145
DA	Homerus	in Epicũ Sophoclem	146
DE	Sophocles	in Tragicũ Homerũ	147
DI	Farmacon	in obticam	148
DO	Tapes	in proſpectiuam	149
DV	Melicus	in memoriam	150

AA	Nodoſum	1	FA	faſtidioſum	26
AE	Mentitum	2	FE	radicatum	27
AI	inuolutum	3	FI	fatale	28
AO	Informe	4	FO	exemptum	29
AV	Famoſum	5	FV	exanimatum	30
BA	Iners	6	GA	Brutale	31
BE	indignum	7	GE	indiſpoſitum	32
BI	indutum	8	GI	pendens	33
BO	ineptum	9	GO	indigeſtum	34
BV	Cubans	10	GV	indiſcretum	35
CA	Calcans	11	HA	peregrinum	36
CE	inauditum	12	HE	egenum	37
CI	inconſtans.	13	HI	repulſum	38
CO	inconditum	14	HO	ſcrupuloſum	39
CV	incantatum	15	HO	Turpe	40
DA	Acceſſum	16	IA	ſuppoſititium	41
DE	illaqueatum	17	IE	ſepultum	42
DI	iacens	81	II	excuſcitatum	43
DO	horrendum	19	IO	vagum	44
DV	impos	20	IV	fluens	45
FA	ictum	21	KA	inclinatum	46
FE	in honoratũ	22	KE	iniurioſum	47
FI	feſtiuum	23	KI	ingurgitans	48
FO	ferens	24	ko	inſtauratum	49
FV	expectatum	25	KV	inuiſum	50

LA inuentum 51
LE obligatum 52
LI intercalatum 53
LO orbatum 54
LV interciſum 55

MA fractum 56
ME textum 57
MI inſolitum 58
MO inſperſum 59
MV mentitum 60

NA innixum 61
NE ignoratum 62
NI Laceſſitum 63
NO leſum 64
NV leuum 65

OA eſuriens 66
OE murmuratú 67
Oi iteratum 68
Oo impeditum 69
OV irrenumerabile 70

Pa immundum 71
PE debile 72
PI mendicans 73
Po multiforme 74
PV obſtans 75

Qa ſtrictum 76
QE myſterioſum 77
QI portentoſum 78
QO ignoratum 79
QV ocioſum 80

Ra deploratum 81
Re impacabile 82
RI orbatum 83
Ro neglectum 84
Rv oppreſſum 85

Sa negocioſum 86
SE nefaſtum 87
Si nouum 88
So obſcurum 89
Sv obſcænum 90

Ta impenetrabile 91
Te areſcens 92
Ti durum 93
To infidum 94
Tv præcipitoſum 95

VA venale 96
Ve ſtimulatum 97
Vi puſillanime 98
Vo effrenum 99
Vv comminutú 100

Xa flagrans 101

hians

XE	hians	102	AE	diſſonans	127
XI	inciſum	103	AI	deſertum	128
XO	torctum	104	AO	Syluestre	129
XV	fumans	105	AV	deſidioſum	130
YA	Naufragum	106	AA	ſtygium	131
YE	inficiendum	107	AE	lacuſtre	132
YI	cathenatum	108	AI	ſomnolẽtum	133
YO	Macilentum	109	AO	ieiunum	134
YV	errans	110	AV	laruale	135
ZA	gelidum	111	AA	tumidum	136
ZE	confoſſum	112	AE	armatum	137
ZI	funereum	113	AI	inſipidum	138
ZO	cruentum	114	AO	lapidoſum	39
ZV	liuidum	115	AV	toruum	140
AA	putre	116	AA	ambiguum	141
AE	peſtiferum	117	AE	laſciuum	142
AI	Mordax	118	AI	rabidum	143
AO	bibulum	119	AO	fremens	144
AV	anxium	120	AV	rapax	145
AA	obliqum	121	AA	inſanum	146
AE	Tartareum	122	AE	diſcors	147
AI	tremulum	123	AI	mordens	148
AO	impetitum	124	AO	calcittans	149
AV	amarum	125	AV	ſtupefaciens	150
AA	informe	126			

aa Oliua 1
ae laurus 2
ai Myrthus 3
ao Rosmarinum 4
av cypressus 5

aa palma 6
ae hedera 7
ai papauer 8
ao quercus 9
av vrtica 10

aa Flores 11
ae spinæ 12
ai thiara triplex 13
ao cornu 14
av cornua 15

aa corona regũ 16
ae morio 17
ai arundo 18
ao salix 19
av cornua cerui 20
aa iubar 21
ae cometa 22
ai iris 23
ao turris Iunonia 24
av nubes ingrués 25
aa fum᾽ascẽdẽs 26

ae lampades 27
ai iubæ thisiphones 28
ao Gemmæ 29
av lilia 30

aa Dicho tomus lunæ 31
ae fulmen 32
ai gladius 33
ao securis 34
av sagitta 35

aa Serra 36
ae imber 37
ai hamus 38
ao frenum 39
av lingua vibrans 40

aa conus 41
ae manus apprehẽdes 42
ai rostrum aquilæ 43
ao caput apri 44
av caput leonis 45
aa vndantes pluuiæ 46
ae epitaphium 47
ai bubo feralis 48
ao gallus 49
av columba 50
pomum calathus 51
a hydra 52

ae	flamma	53	ae	tuba	77
ai	ventus	54	ai	gladius	78
ao	nidus auium	55	ao	Trophęum	79
av	exta aruſpicina		av	lances	80
	COLLO APTABILIA.				
aa	torques	56	aa	cuculla	81
ae	Serpens	57	ae	lintheus	82
ai	agnina pellis	58	ai	aurea zona	83
ao	vulpina pellis	59	ao	Herbæ	84
av	iugulum	60	av	horologium	85
				AD PEDES APTABILIA.	
aa	cathena	61	aa	Scorpius	86
ae	annulus	62	ae	canis	87
ai	lemur	63	ai	antrum	88
ao	ala	64	ao	anſer	89
av	faſcis	65	av	ara	90
aa	laqueus	66	aa	arbor	91
ae	pharetra	67	ae	aurea mala	92
ai	Baltheus	68	ai	Serpens	93
ao	cribrum	69	ao	compedes	94
av	mola	70	av	conca	95
aa	iugum	71	aa	columna	96
ae	crumena	72	ae	delphin	97
ai	flabellum	73	ai	draco	98
ao	ſceptrum	74	ao	equus	99
av	flagrum	75	av	rota fortunę	100
aa	lagena	76	aa	fœnum	101

ae	foſſa	102	ae	ſeptē cēdelabra	127
ai	fornax	103	ai	thus redolens	128
ao	horreum	104	ao	ſulphur ſcintillās	129
av	cuna	105	av	trabs obſtans	130
aa	infernus	106	aa	Aſinus lentus	131
ae	lacus	107	ae	crater	132
ai	Leo	108	ai	vas pandoræ	133
ao	lepus	109	ao	cornucopia	134
av	limes	110	av	taurus retrectans	135
aa	lucus	111	aa	homo truncus	136
ae	fluuius	112	ae	fœmina ſuſpenſa	137
ai	marmor	113	ai	lupus in cadauer	138
ao	porca lactēs	114	ao	Gallina ouis incubans	139
av	ſcopulus adęſus	115	av	ſepulchrum	140
aa	ſedile	116	aa	fornax	141
ae	ſedes	117	ae	ſtuppa ſuccenſa	142
ai	ſepulchrum	118	ai	Gurguſtiū piſciū	143
ao	ſpeculum repercutiens	119	ao	canis catellos lactens	144
extra	aruſpicina	120	av	curriculum	145
aa	bos tardus	121	aa	Galli inſilientes	146
ae	aiue^9 meiiis	122	ae	Aries impetens	147
ai	formidohorti	123	ai	porcus vaſtator	148
ao	muſcipula	124	ao	puer ludens	149
av	iuncorū faſcis	125	av	Timpanum	150
aa	equs mortis	126			

IMAGINES FACIERVM ſignorum ex Teucro Babilonico quæ ad vſum preſentis artis quam commode trahi poſſunt.

Aries.

AA

Aſcendit in prima facie arietis homo niger, immodicę ſtaturæ, ardentibus oculis, ſeuero vultu, ſtãs candida precinctus palla.

Ae In ſecunda mulier non inuenuſta, alba induta thunica, pallio verò tyrio colore intincto ſuperinduta, ſoluta coma, & lauro coronata.

Ai In tertia homo pallidus ruffi capilli rubris indutus veſtibus, in ſiniſtra auream geſtans armillam, & ex robore baculum in dextra, inquieti & iraſcentis præ ſe ferens vultum cũ cupita bona nequeat adipiſci nec præſtare.

Taurus.

AO

In prima Tauri facie Nudus arãs, de palea pileum intextum geſtans, fuſco colore, quẽ ſequitur ruſticus alter ſemina iaciens.

Av In Secunda Clauiger nudus, & coronatus aureum baltheum in humeris geſtans & in ſiniſtra ſceptrum.

Ba In tertia vir ſiniſtra ſerpentem geſtans & dextera haſtam ſiue Sagittam, ante quem teſta ignis, & aquæ lagena.

Gemini.

Be

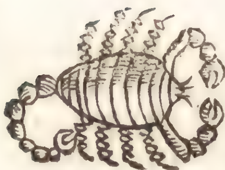
In prima Geminorum facie, vir paratus ad ſeruiendum, virgam habens in dextera. Vultu hilari atque iocundo.

Bi In ſecunda, homo terram fodiens & laborans: iuxta quem tibicen nudis ſaltans pedibus & capite.

Bo In tertia Morio tibiam dextera geſtās, in ſiniſtra paſſerem & iuxta illum vir iratus apprehendens baculum.

Cancer.

Bv

In prima Cancri Virgo coronata, optimè induta, oliuam gestãs in dextra & phialam in sinistra.

Ca In secũda vir cum muliere sedẽtes ad mensam & ludentes ante vinum sunt indumentorum genera; ante mulierem aurea argenteáque vasa.

Ce In tertia vir venator quẽ antecedũt & consequuntur canes, cornu gerens & balistam, incessu volucri & girouago.

Leo.

Ci

In prima Leonis facie vir colore ruffus, croceis indutus vestibus, coronatus auro, gallum in dextra gestans, leonem equitans.

Co In ſecunda fœmina ambulans in cœlum manibus tenſis, & iuxta illam vir quaſi paratus ad vindictam, gladium habens diſtrictum, atque ſcuthum.

Cv In tertia peram geſtãs ſeu ſcuticam; vultu triſti, demiſſo, & inuenuſto, quẽ ſequitur adoleſcens albis indutus.

Virgo.

Da
In prima Virginis facie: Puella floribus corollata, & vir flores & frondes ſpargens contra illã, indutus veſte viridi & diſcinctus.

De In ſecunda homo niger corio veſtitus, crumenam gerens in manu, pallium habens à capite demiſſum.

Di In tertia ſenex duobus innixus baculis, incultis capillis ante frontem, diſperſa barba, fuſco indutus colore.

Libra.

Do Primam libræ faciem, habet homo librum inſpiciens, pugionem habens in dextera, vel ſtilum. Truci incedens vultu,

DV Secundam duo altercãtes & turbati coram ſedente pro tribunali qui virgam in eos extenctam in dextra, & ſiniſtram eleuatam habet.

Fa Tertiam Sagittarius ferox, quem ſequitur vir manu panem geſtans & ſcyphum vini: & homo nudus totus antecedit.

scorpius.

Ee Aſcendit in prima scorpij facie mulier formoſa & optimè induta pro qua duo iuuenes inuicem irati ſe verberibus cedentes fatigantur.

Ei In ſecunda mulier nuda penitus , & duo viri penitus nudi, quorum alter ſtat ad latus mulieris , alter in terra cubat cum cane colludens.

Eo In tertia vir exponens dorſum percutienti mulieri, ambabus manibus ambos tenens pedes.

Sagittarius.

Ev

Sagittarij primam faciem habet vir armatus totus, parmã gestãs in ſiniſtra, & in dextra latiſſimũ enſem, in cuius inceſſu terra tremere videtur.

Fa Secundam fœmina triſtis, lugubri induta veſtimento, puerum alterum intra brachia geſtans, alterum manuducens.

Fe Tertiam vir in terra cubans, baculum temere exagitans, vultu pallidus, & habitu ſordido, & porcus adſtat illi, fodiens terræ maniplos.

Capricornus.

Fi

Primam Capricorni faciem vir in habitu mercatoris turpis faciei & triſtis quē ſequitur iuuenis

ſaltans & plaudens manibus.

Fo Secundam vir in columbam volantem intorquens iacula: & duę mulieres ad vnum ſe complexantes virũ.

Fv Tertiam virgo albis induta; pedibus conculcans vulpeculam, & librũ lectitans..

Aquarius.

GA

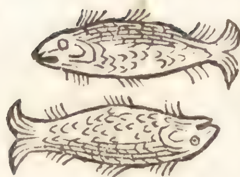

Primam Aquarii faciem habet paterfamilias, & matrona, in geſtu cogitãtium: quorum ille calculos habet in manu, & iſta colum.

GE Secundam vir in habitu conſiliarii atque ſedens, ſchedulas memoriales in manu habens, è cuius mento prolixa pendet barba, homóque videtur vultu ſeueriore.

GI Tertiam iuuenis iratus cuius facies ira videtur inflammata: manibus quaſi impetentibus, & digitis contortis.

Piſces.

Go In prima piſciũ facie, figura hominis ſua bona trãſportantis, & nouã perquirentis habitationẽ: quem ſequitur mulier tripodem geſtans&perticam.

Gv In ſecunda vir accinctus quaſi &ad operandum, contractis veſtibus, & de nudatis brachiis agilitatem præ ſe ferens corporis, & vultus hilaritatem.

Ha In tertia adoleſcens adamans & complectens puellam & iuxta illos aues Iunonię duæ colluctantes.

Habitus &actus imaginum prædictarum licet per ſe ad artem memoratiuam non conferant: complere tamen poſſunt imaginum rationes.

i Eſt imago Arietis prima audax, inuerecunda,& fortis imaginatiuæ.

Secunda ſuperbior,ambitioſa,&nobilis animi.

Tertia inquietior&quaſi deſperans,acutioris ingenij, gaudium preſtolantis.

ii Eſt Tauri imago prima principiorum operum & actuum Geometricorum fautrix.

Secunda potens & nobilis in multitudine gentium.

Tertia indiga,miſerabilis atque ſerua.

iii Geminorum prima, ſapiens in Mathematicis aliiſque quarum nulla eſt vtilitas facultatibus.

Secunda impudens,deceptrix, & laborioſæ diligentię,nullius tamen frugis.

Tertia delira,immemor,& multæ garrulitatis.

iiii Cancri prima ſubtilis contemplationis , vigilis ingenij & pronæ in amorem voluntatis.

Secunda modici ingenij, & multæ fortunæ.

Tertia plurimæ negotiationis & modicæ proſecutionis, propter ardua media.

v Leonis prima impetuoſa, luxurians, immitis, & impacabilis.

Secunda velox ad effuſionem ſanguinis, proditrix, & ſuſpicioſa.

Tertia comes & amica quę mauult perdere quam litibus habere vel adipiſci.

vi Prima virginis cumulat diuitias, non tamen illicitis negotiis.

Secunda auarius & intentius incumbit augendæ rei.

Tertia debilitat, infirmat, dirimit, & conſumit.

vii Prima librę iuſta, eripiens pauperes de manu potentum & violentorum.

Secunda, & iniquitatis impatiens: & pacatrix tumultuum.

Tertia ſcortatrix, adultera, & voratrix.

viii Prima Scorpii pulchra & blãda proditrix & nefaſta.

Secunda

Secunda pariter infida atque turpis.
Tertia apertæ iræ, indignationis & violentiæ.

x Prima Sagittarij audax, vesana, & iugum detrestans legum omnium.
Secunda de timore concipiens tristitiã & obsequium pariens.
Tertia capilosa, rixatrix, & pacis inimica

Prima Capricorni substantiam luxu deperdit.
Secunda querit impossibilia.
Tertia rebus augendis intentior: Sapiendo desipit.
Prima Aquarij cogitat & laborat ad quæstum, cum sit pauperie pressa & vilitate.
Secunda intelligentiæ multæ & sobrietatis.
Tertia impudentiæ non modicæ, & pręsumptionjs.
Prima piscium, indigentia rerum sollicita.
Secunda pluribus & magnis intenta negociis.
Tertia, ocio multo torpet atque luxu.

Hęc licet non vsuueniant pro imaginibus: pro imaginum tamen formis & qualitatibus ſunt neceſſaria, verum ſenſibili aliqua ſpecie figurentur.

Sequuntur ſeptem Saturni Imagines ex Ægyptiis & Perſis philoſophis: quæ etiam pro locis, & ſubiectis vſuuenire poſſunt.

He Prima Saturni imago. Homo ceruini vultus ſuper draconem habens bubonem in dextra qui ſerpentem deglutit.

Hi Secunda eſt Homo habens falcem in dextra & in ſiniſtra piſcem & equitat ſuper camelum.

Ho Tertia homo triſtis & gemens, habens palmas in cælum erectas veſtibus fuſcis indutus.

Hv Quarta vir niger habens pedes Cameli ſuper alatum draconem ſedens: dextra ferens Cupreſſi ramum.

Ia Quinta. Nigris indutus veſtibus & nigra facie, in cuius dextra baſiliſcus cauda brachium intorquens.

Ie Sexta. Senex & claudus innixus baculo in alto ſolio ſuper currum; quem trahunt mulus & Aſinus.

Ii Septima. Auriga ſuper currum quem duo cerui trahunt; altera manu piſcem, altera curuam falcem gerens.

Septem Iouis imagines.

Io Prima Iouis imago vir decorus ſuper currum à draconibus tractum, dextra in caput draconis iaciens Sagittam.

Iv Secunda Iouis imago vir ſedens in cathedra: quem quatuor alati trahūt adoleſcentes innixus frondoſę fago.

ka Tertia eſt habens caput Arietinum, ſedens ſuper rotam: & vas balſami geſtans in manu ſua.

ke Quarta eſt habens caput Leonis & pedes Aquilæ, & quercus ramum in dextera: coram quo duo iuuenes pulcherrimi aſpectus albis induti curuantur.

ki Quinta ſedens ſuper aquilam, ſmaragdinis ornatus veſtibus, in capite habens coronam hiacintinam & ſceptrum in manu.

ko Sexta homo coronatus, croceis indutus veſtibus oliuam geſtās in dextera, equitans ſuper draconem.

k Septima coronatus eleuatis & iunctis manibus, tanquam deprecans, cuius veſtis cerulea aureis conſperſa ſtellis.

Septem Martis imagines.

La Prima Martis imago eſt vir armatus Leonem equitans: cuius galeam roſtro vultur tundit. Eſt homo trucis aſpectus.

Le Secunda vir armatus gladio latiore & lancea, in cuius galea, aliquid chimeræ ſimile ex ore flammeas ſcintillas eieſtans.

Li Tertia dextra manu ſulphureos ignes iaciens, ſiniſtra apprehenſam habens ceruicem parcti, quem equitat non bene conſentientem.

Lo Quarta homo habẽs in dextra ſtrictum enſem & caput humanum ſanguine rorantem: in ſiniſtra habens vultum quaſi ſole aduſtum.

LV Quinta, vir fuluus colore, rubris indutus veſtimentis: ferreum & graue geſtans ſceptrum, ſuper lupum equitans.

MA Sexta, ſtuprator virginis pulcherrimę pro viribus auertentis ſe ab illo. Ambo trahuntur in curru eburneo à duobus cynocephalis.

ME Septima Leopardus & Tygris pugnantes: hinc inde duo galeati diſtrictis gladiis inuicem comminantes.

Septem Solis imagines.

MI Prima So. mulier venuſta & coronata, in aureo curru, tracta à quatriiugo equorum aſcendentium.

MO Secunda iuuenis pulcherrimus nudus coronam habens in capite pluribus contextám floribus, pauonem amplexatus.

MV Tertia. Iuuenis Diadematus è cuius capite radiorum fulgor emicat, pharetram geſtans & arcum.

Na Quarta. Mulier complexa & exoſculans puerum viridi indutum veſte talari, fuluo capillo, & ſpecioſa facie, in dextera ſpeculum habens.

Ne Quinta. Virgo ſiniſtra clypeum geſtans, & dextra dardum iaculãs, inſidens ſuper cocrodilum.

Ni Sexta vir Leonem equitans currentem, & nubem caliginis è naribus efflantem, in cuius dextera gallus eſt.

No Septima vir in habitu pontificis quem duoviri antecedunt capite nudo, fuluis ſeu croceis indumentis, coruum habet in ſinu, & ſub pedibus aureum canem.

Septem Veneris imagines.

Nv Prima Veneris imago puella coronata myrtho, nuda, prolixos habens ad talos vſque capillos, & coram illa alba canicula geſtiens.

Oa Secunda venuſtus puer calathum floribus variis confertum ambabus portans manibus: quē ſequitur vir in morem hortulani.

Oe Tertia mulieris nudæ buſtum; cui inſitum eſſe videtur caput columbinum, pedes habens aquilinos; quam adoleſcens ſequitur, & vir antecedēs fugere videtur.

Oi Quarta mulier equitās taurum dextera pectens capillos habens ſpeculum in ſiniſtra, cui adoleſcētior, adſiſtit viridem habens auem in manu.

Oo Quinta puer argenteam habens cathenam: & iuxta illum puella nuda, & lauro cum bacchis coronata, & ſaltãs

Ov Sexta puer alatus auro fulgentiores habens capillos, cuius pennas mille intingunt colores, iacula intorquens ignita.

Pa Septima adoleſcens & puella luctantes, nudi ambo, cõtendentes vt alter alterum deuinciat, quorum hæc biſſinam: ille auream in manu habet cathenam.

Septem Mercurium ſpectãtes imagines.

Pe Ad Mercurium vero ſignificandũ, & diſponendum primo effigiatur pulcherrimus iuuenis ſceptrum habens: cui ſerpentes duo oppoſitis ſe capitibus intuentes erant inuoluti.

Pi Secunda barbatus iuuenis & venuſtus, coronatus oliua, ſceptrum habens in manu, & ante illum ignis accenſus.

Po Tertia Galeam alatam habens, atque talos, ſiniſtra virgam geſtans, & dardum dextra.

Pv Quarta imago. Vir propexã habẽs barbam in pectore, togatus, quem ſequitur puella blandum habens vultum, totóque corpore venuſta; Sed caudam habens ſerpentinam.

Qa Quinta, Argum confodiens, in dextera haſtam habens, & fiſtulam in ſiniſtra: & iuxta illum vitula depaſcens virentes herbas.

Qe Sexta, Vir in habitu mercatoris & peregrini; oculos in ſolem habens conuerſos, & manus extenctas.

Qi Septima, Puer Arietem equitans: cuius ſiniſtra cornua illius apprehendit: dextera Pſytacum geſtat.

Septem Lunæ imagines.

Qo Prima Lunę imago, mulier cornuta ſuper delphinem equitans in dextera chameleontem habens, &lilia in ſiniſtra.

Qv Secunda vii rusticus cucullatus hamo expiſcās dextera, &in fuſcinea ſubſtentatur haſta, quam ſiniſtra tenet apprehenſam.

Ra Tertia mulier plurimis ornata margaritis; candidis induta veſtibus, vas criſtallinum habens in dextera, &felem in ſiniſtra.

Re quarta eſt mulier ſuper hydram tres ceruices è quarum ſingulis ſeptem

exiliunt capita habentem, vacuas antrorſum tendens manus.

Ri Quinta puer argenteam habens coronam & ſceptrum, conſcenſus currum quem duæ capræ trahunt.

Ro Sexta mulier in ſingulis cornibus: brachiis, & tibiis intorctos habens colubros; equitãs ſuper pantheram.

Ru Septima venator canem irritans in ſyluestrem porcam, & lineo pergit indutus veſtimento.

Imago Draconis lunæ.

Sa Homo rex habens in dextra Draconem; ſuper regis caput flamma ignis, & caput draconis ſimile eſt capiti accipitris.

Imagines manſionum Lunæ viginti & octo tractæ in vſum præſentis artis.

se Prima. In ferrea ſede Ætiops dardum iaciens, fune precinctus.

si Secunda. Rex in throno: iacentem virum, atque terræ proſtratum, ſceptro eleuans.

so Tertia. Mulier optimè induta, in cathedra ſedẽs, dextra ſuper caput eleuata: Siniſtræ crines fugacis ſtultæque mulieris inuoluens.

sv Quarta. Miles equo inſidens in dextra ſerpentem tenens : ſiniſtra nigrũ canem trahens.

Ta Quarta. Princeps in throno argẽteo; virgam habens in dextra, ſiniſtra amplexatur puellam.

Te Sexta. Duo viri armati nudato capite & proiectis enſibus ſe amplexantur.

Ti Septima vir ſupplex ambas in cœlum palmas tendit : optimè indutus in argentea ſede.

TO Octaua. Vir Aquilam equitans, in in dextra palmam habens : quem ſequuntur duo deuincti.

TV Nona homo eunuchus manib⁹ oculos obturans, ante ſordidum lectum.

Va Decima. Mulier pariens, ante quam Leo aureus, & homo in morem conualeſcens.

Ve Vndecima equitans leonem, eius crines ſiniſtra tenens , dextera lanceam.

Vi Duodecima in plumbea & nigra ſede, draco pugnans cum homine.

Vo Tertiadecima equus equam ſubagitans, & paſtor baculo innixus ſtat ſuper ambas manus fixo vultu.

Vv Quartadecima. Homo canem cauda ſuſpenſum habens; & canis in caudam verſus proprium pedem mordet.

Xa Quintadecima. Homo ſedens litteras legens, tabellario blandiens.

xe Sextadecima. Mercator argenteas habens in manu bilances: & alter adnumerans ei.

xi Decima ſeptima, homo arcam portans, quem ſimia inſequitur.

xo Decimaoctaua: vir æreum habens colubrum in manu; quem plurimi fugiunt ſerpentes.

xv Decima nona. Mulier manus ſuper faciem tenens & pariens.

Ya Vigeſima. Centaurus venator, pharetratus arcum habens in ſiniſtra; in dextra mortuam vulpem.

Ye Vigeſima prima, duo homines quorum alter retro conuerſus; alter ante

reſpiciens & iuxta illos ab raſos ſibi capillos colligens.

Yi Viceſima ſecunda, homo galeatus, & pennatis pedibus fugiens, in tutū ſe recipit.

Yo Viceſima tertia catus caput habens caninum: vel canis dorſum habens cati, terram ſuffodiens: & vir ruens in terram.

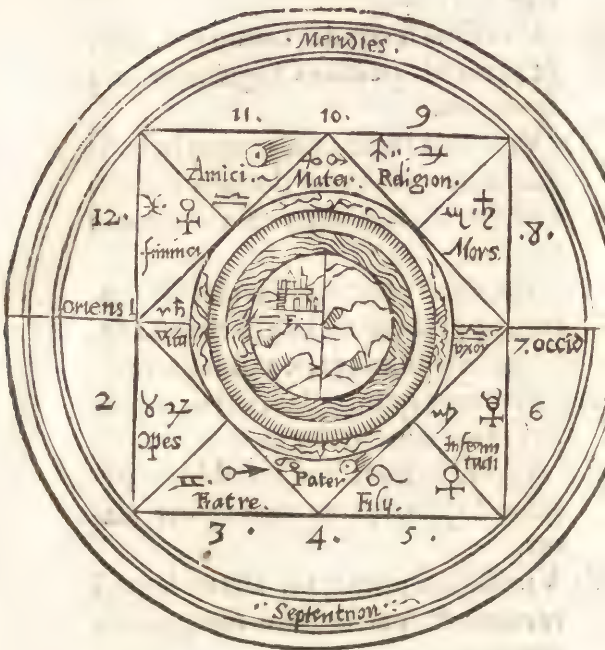
Yv Viceſima quarta, mulier lactās puerum: apprehenſum habēs cornu arietis, quem multus grex conſequitur.

Za Viceſima quinta plantans ficum, & alter frumentum ſerens.

Ze Viceſima ſexta mulier ablutos pectens capillos, ante quam puer alatus.

Zi Viceſima ſeptima, vir alatus lagenā vacuam & perforatam mergens in puteum.

Zo Viceſima octaua, Æreum piſcem in aquam proiiciens: vt ad ipſum viuentes multi concurrant.

Zv Primæ domus imago prima, homo fundamenta iaciens, & alter, virga aliam ouem abigens aliam reducens, fonti ſcaturienti proximus.

Aa Imago ſecunda vir ad menſam ſedens, & eius vxor parturiens, & obſtetrices duæ iuxta illam.

Ac Ima-

AE Imago tertia, nuda mulier voluens rotam, veſtem habens ante oculos, ſtans ſuper globum, ſub quo agitantur fluxtuantes aquæ.

Ai *S*ecundæ domus imago prima, ſerui duo cum vaſis argēteis gemmis & auro referti.

Ao *S*ecunda. vir fodiens Theſaurum quem fugit vetula nuda, ea macilenta ſupermodum.

Av Tertia. vir faber Vulcanius, nigri coloris & criſpi capilli, ſuo incumbens operi, cui adſtat puerulus niger admodum, bene indutus, auream habens coronam in manu.

Aa Tertiȩ dom⁹ prima imago vt ſimulachrũ Caſtoris & Pollucis, ſtãtiũ ſuper altare, in cuius medio ignis ardens.

AE Secũda quaſi familia abcedens, bona è loco tranſportans: vultu triſti, & taciturna.

AI Tertia, velut heremita indutus cilitio librum habēs in manu, quē ſequitur truculenti Martis ſimulachrum.

Quartæ prima vir ſenior cum vxore vetula in oſſa cadaueris medij intuentes, quæ in aureo iacent ſtrato.

Av Secunda pulchra mulier habens in ſiniſtra manu globum terrę, coronā in formam turris in capite, in dextra ſceptrum quo terram effodere velle videtur.

Aa Tertia vir adſtans ſepulturæ circū-datæ ferreis cancellis: & iuxta illum bos comedens fœnum.

AE Quintæ Prima homo canutus prolixam habens barbam, filiis comitatus duobus, elargiens dona amicis ſuis, quos leporarij duo ſequuntur.

AI Secunda vir in librum coniectos habens oculos,& tabellarius albis indutus, & viridi pileo coopertus aduentans.

AO Tertia, vir cum vxore vel alia fœmina ſedens in menſa & exoſculans illam, eidemque propinans.

AV Sextę Prima ægrotus cubans ad terram, cui adſiſtit canis macilentus & fuſcus latrans contra illum.

Aa Secūda, puella in habitu reginę, cuius veſtimentorū fimbrias puer MAURUS ſuſtinet,& illam antecedunt ancillę duæ ſaltantes cum corollis in manibus.

AC Tertia vir habens in ſiniſtra orbem, in dextra euaginatū enſem. & homo procedens ante illum.

AI Septimę Prima viri duo altercantes. manibus ad capulos enſium euaginandorum applicitis, inter quos iuuenis legens literas.

AO Secunda Adoleſcens venuſtus, & virgo floribus coronata: quos vir ſenior copulat vt inuicem exoſculentur.

AV Tertia vir armatus, quem ſequitur quaſi fur mercimonias tranſportans.

Aa Octauę Prima fœmina nuda ſicca admodū, antequam lepores fugiunt: citans ab aere tempeſtates, & fulgura.

Ae Secunda quaſi Siſiphus qui nititur, ſaxum ingens torquere in montem; quem ſequitur fœmina capite & facie velata, & fuſcum habens pallium.

Ai Tertia ruſticus poma portans & vulpem cathenula alligatam trahens.

AO Nonę domus Prima imago mulier pulcherrima viridi veſtimento induta, coronata auro dextram habens in

cęlum tenſam, in cuius faciem fulgor deſcendit.

Av Secunda vir de cliuꝰ orans manibus ſupra caput eleuatis & iunctis, & ante illum ara in qua victima abſumitur igne.

Aa Tertia virgo eſt habẽs globum cęleſtem in ſiniſtra manu & ſpeculum in dextra, cœleſti induta colore, coronã & calceos aureos fulgentes habẽs.

Ae Decimę domus imago prima, Rex ſedens in trhono, iuxta illum viri conſiliarii conſedentes & ante illum curuati aliquot.

Ai Secunda vir pius ſedens in cathedra, quam ſuſtinet ſimulachrum mulieris tuba perſonantis.

Ao Tertia columna ęnea ſuper qua regis aurei nudique ſimulachrum inquam ſacerdos ſtans manus tendit abiunctas.

Av Vndecimæ domus imago prima, mulier pulchra nuda ornatum gemmis & auro caput habens, & torquem lucentibus carbunculis & margaritis circa collum, pharetram & arcum habens aureum.

Aa Secunda ſtipata acies gazã trãſportãs

AE Tertia rex ſenior in habitu regio incedens, quẽ ſequitur puer in veſte talari & fulua, regiam coronam in manibus geſtans, nudo capite.

AI Duodecimę dom⁹ imago prima. Vir altera manu blandiens amico, in altera occultam habẽs nouaculam, & iuxta illos torpens vetula ad ignem.

AO Secunda habet bouem paſcẽtem, & iuxta illos iugum & clitellam.

AV Tertia vir nudatum pectus ſaxo tundẽs, & iuxta illũ homo furioſus, fictilia cõfringẽs vaſa & oleũ effũdẽs in terrã.

Vſus manus imaginum prædictarum ad rerum memoriam.

INgentem ex præſignatis tibi comparare poteris vtilitatẽ & commodũ incõparabile. I. Sint formæ perpetuis perpetuo ſubiectis inhęrẽtes II. Subiecta ipſis ordinẽ tribuãt, vel ab ipſis ordinẽ recipiant. Quod quidẽ ad ipſarum formarum memoriam habendam conducit. III. Quod ſi lubet adiecta ipſam in ſubiectorũ rationem & vicem conuertere, quid eſt quod te poſſit impedire? IIII. Ipſius igitur rei memorandæ partes, viuis imaginib⁹, & inſigniis, actioni-

bus circumſtantiis earumdē cōmittito per ordinem: vt ſingula quæque per congruentem ſibi actionem paſſionem, alterationem, deſituationē, alios atque alios ſe habendi modos, velut quę operantur, vel vt quibus, & circa quæ exercentur operationes; valeãt membra diuiſionis memorandę materiæ ſigillatim deſcribere. In iis autem omnibus illud non te prætereat quod non quaſi abſtractas, ſed oculis phantaſticæ facultatis fixas, debes eligere ſpecies. Etenim alibi oſtendimus quemadmodum eas captare debeam⁹ quæ magis extrinſecos ſenſus commouentes: potentius in internos ſenſus irrepſere.

Ad combinationes in quibus elementum ſubſiſtens præcedit elem. adſi.

IStis ita diſpoſitis ad infinitarum combinationũ ex elementis conſtituendarum multitudinem: nõ eſt quod alios ſuperaddas ordines primarum compoſitionum. Hic n. ſicut habes cẽtum quinquaginta ſimplices combinationes, in quibus elemẽtum adſiſtẽs vel pro adſiſtente poſitum pręcedit elementum ſubſiſtens vel pro ſubſiſtente poſitum, ita per quam facili negocio habes centum & quinquaginta alia in quibus elementũ adſiſtens vel pro adſiſtente poſitum ſequitur elemẽtum ſubſiſtens vel pro ſubſiſtente poſitum. Ex differẽtia igitur recti vel curui, induti vel exuti, huc vel illuc verſi, ſedentis vel ſtantis, vel aliis mille dupliciter ſe habendi modis, hoc ipſum tibi poteris adcommodare. Chorebus figulus ſedens notat A M. qui ſtando ſignificabat Ma.

A
B
C
D
E
F
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
V
Z
Y
Φ
ω
θ

Ad elementa liqueſcentia & terminantia inter & poſt ſimplices combinationes.

PRo mediantibus autem & ſuperuenie̅tibus: ſeu cadentibus & ſuccedentibus elementis ad ſingulas quinque combinationum pertinentibus, tuo ô amice ſtudio poteris prouidere, per amplã quippe tibi viam ſtrauimus vbi quaſcumque combinationes ad quinarium creſcentes elementorum numerum efformare docuimus. Dabis ergo agenti differentias vndecim quibus finalia ſignificentur elementa. C. G. L. M. N. P. N S. N. T. R. S T. & tres differentias quibus pateſiant liqueſcentia media quædam elementa. L. N. R. Primæ ſi placet erunt in capite illius: ſecundæ in dorſo, vel è contra. Dabis pariter vndecim operationũ differe̅tias ad ſignificanda finalia, & tres ad media: quarum primæ (ſi placet) erunt in materia actioni ſubiecta, ſecundæ in brachiis vel manibus operantis. Similiter diſtingues duodecim & tres in circumſtante. In adſtante vero iiſdem

poteris quibus in operante vteris differentiis cum ſint eiuſdem generis. Adeo igitur hæc familiariter communicauimus vt modicum admodum tuæ videatur induſtriæ remiſſum.

De duobus egregiis inuentis in hac arte, & encomium ipſius.

DVo igitur ſunt quæ inuenimus & compleuimus in hac arte, quorum vtrumque antiquis omnibus viſum eſt factu impoſſibile; primo ad primam praxim vt quamlibet, & qualemcumque combinationem vnico tantum preſentandam tribueremus ſubiecto. Secundo ad ſecundam praxim (quod pené diuinum eſt inuentum & aliarum pregnãs inuẽtionum (vnum abeſt vt quis ipſum nouerit applicare) vt ſingulari ſubiecto & indiuiduo huius artis quemlibet terminum poſſimus commode referendum adiicere. Facit ergo inuentio noſtra ad lõgè citius & expeditius intimã ſcripturam perficiendum, atque exerci-

ij fructum maturandum. Vbi n. babant litteras cogendas in syllabas priusquam serò ad mage completos promouerentur actus: iam statim terminos in orationem cogere docemus. MOX igitur vt disciplinandus per artem istam, primæ vel secundę praxis cathalogũ meũ habuerit: lecta auditáque subiectis ordinatis adiiciendo referre, poterit. Vsu deinde prõpt⁹ & prõptissimè præstabit omnia. Ideo hęc ars interimit omnes alias quę pręcesserunt ipsã in hoc genere: &ab alia post ipsam interimi nõ formidat. Ad culmen n. rem ipsam adduxisse credimus: si vbi alij diffundebat oculos ad elementa captanda vel magis aucupanda; nos per terminos ad sermonis & orationis complementum discurrimus

DE PRAXI RERVM INcomplexis terminis ſignificabilium.

MOx ad eam praxim quæ rerum memoriam attrectet accedamus. Eorum quæ ſunt quædam incumplexe ſignificantur, quædam vero cum complexione. Eorum quæ in complexione capiuntur, hæc quidem ſubſtantiæ, hæc vero accidentia. Eorum quæ ſunt ſubſtantiæ, hæc quidem ſunt ſenſibilia, hęc vero intelligibilia. Eorum quæ ſunt ſenſibilia, hæc ſunt ſenſibilia per ſe, hæc vero per accidens. Eorum quæ ſunt accidentia, hæc quidem inſunt ſubſtantiæ: vt quantitas & qualitas intrinſeca, hæc verò inhærent ſubſtantiæ vtpote qualitates extrinſecæ, cuiuſmodi ſunt colores & circumſtantes figuræ.

Quædam verò quodammodo inſunt & quodammodo ad ſunt, vt habitudines quarum aliæ ſumuntur ab eo quod

eſt:aliæ vero ab eo quod dicitur. Quædam conſiſtunt ſubſtantiæ, vt quæ agunt cum patientibus: & patientia cum agentibus. Quædam circumſtant ſubſtantiæ, quorum alia circumſtant vt quibus ſubſtantia applicatur, cuiuſmodi eſt ſitus, alia vero circumſtantur quæ ſubſtantiæ applicantur, veluti quæ extrinſecus haberi dicuntur quorum alia ſunt coniuncta ſubiecto per ipſa adiectiuato, vnde quis dicitur annulatus, ocreatus, indutus, vxoratus: alia ſunt adiuncta, vt domus, prædium, fœmina. Quædam quodammodo in ſunt & quodammodo circumſtant, vt ipſum. quando, Eſt enim tum extra& ſupra rem vnum omnium & generale: tum in re ipſum puta ſingulorum proprium: quod etiam de tempore verum eſt atque de loco: Tempus n. eſt vnum ſubiectiue in cœlo & eſt multiplex ſubiectiue in ſingulis eorum quæ temporalia nuncupantur. Locus etiam ſi ſecundum logicales philoſophos dicatur ſuperficies continentis eſt circumſtans.

Si ſecundum communiter loquentes dicatur corpus continens:adhuc eſt circumſtans:Si vero ſecundum magis phyſicos dicatur ſpacium,& dimenſio ſecurioris materię,& cõceptaculum in omnes dimenſiones:iam eſt in re & cum re ſuo modo, qui eſt conſideranti manifeſtus.

Horum omnium vt accidat memoratio neceſſarium eſt preceſſiſſe figurationẽ.Imcõplexæ ergo ſubſtantiæ intelligibiles , figurantur figuratione ſubſtantiarum ſenſibilium: vt fiebat in rotis &ignibus Ezechielis. Incomplexæ ſubſtantiæ ſenſibiles,figurantur per eorum accidentia,vt fit in recta hominis membrorum diſpoſitione, multimodaque brutorum in terram pronitudine.

Accidentialiter ſenſibilia , per ea quæ ſunt per ſe ſenſibus obiecta. Accidentia quæ inſunt,per ea quibus inſunt vt tanta quantitas per id quod continuam vel diſcretam tantam admittit quãtitatem.

Talis qualitas, per ipſum cui proprius ineſt. Sic ſubſtãtia per ea quibus ſubeſſe ſe fingũtur accidentia. Accidentia quæ inhærẽt, per ea quibus inhærent , ſicut

ꝛ per hæc inhærentia per ipſa quibus
hęrent. Accidentia quę adſunt, per ea
uibus adſunt viciſſim. Accidentia quæ
onſiſtunt cum iis quibus, conſiſtunt
onuertibiliter. Accidentia circum ſtā-
alia cum ſeipſis non valeant figurari,
er hæc quorum ſunt circumſtātiæ aut
uibus circumſtare ponuntur figuran-
ur. Valent etiam cum figurata fuerint,
iciſſim in eorum per quæ figurantur
enſum adducere. Ita igitur figurata
um fuerint vniuerſa: ope eorum quæ
d ſubiectionem & adiectionem requi-
ebantur, memoralia redduntur, atque
ubſiſtentia in atris ſenſuum interno-
um.

DE PRAXI RERVM COMplexis terminis conceptibilium.

Vemadmodū complexio in mēte atque voce tunc efficitur cū per copulā ſubſtantiui, componitur alterū incomplexū cum altero incomplexo vel alterum ab altero diuiditur. Ita in engraphia quæ

tales complexiones ſequitur & deſigna
efficitur primo complexio ex incom-
plexis, cum ſubſtantiam ſubſtantiæ ad-
nectit;ſubſtantiã ad ſubſtãtiã refert, ve
accidens ad accides adaptat, inexiſten
cũ eo cui inexiſtit, adſiſtẽs cũ eo cui ad-
ſiſtit, & circumſtãs cum eo cõnectit cu
circũſtat. Quæ quidem complexio cõ
currit primo in difinitionum efforman-
das imagines, figuras , atque ſigna vni-
uerſaliter dicta (mitto quod in aliis in-
tentionibus diffinitiones inter incom-
plexa enumerantur, ſine complexion
n. in engraphia non concipiuntur, hîc
ſine ſimplicitate terminorum ſimpli
ciorum non exprimi poſſunt) Secundo
in enuntiationes efformandas ſeu com-
plendas, quod eſt cum terminus v
nus vel plures de vno vel ab vno , ve
de aut à pluribus dicuntur. Tertio in
diſcurſus ordinandos cum complexio
efficitur ex complexis vt proprii
membris: cum compoſita in vlterio
rem connectantur compoſitionem.
Sicut à phyſicis primò forma dicitu
aduenire materiæ in corporis ſimpli
ci

cis compoſitionem , corpus deinde ſimplex in mixti imperfecti confectionem. Omnia ſimplicia ſimul hinc imperfecti nerui , hinc in oſſis perfecti, hinc in perfectæ carnis productionem quæ partes omogeneæ appellantur.
Omnes hæ partes in hoc & illud etherogeneum membrum conſtituendum, vt in caput & brachia concurrunt.
Cuncta tandem membra in vnius conueniunt corpus animatum complectendum. Haud aliter in formis & adiectis accidit poſt ſimplicem formationem ad primam ,ab hac ad ſecundam,ab hac ad tertiam , & hinc ad alias pro ſubiectorum capacitate complexiones faciendas proficiſcimur.
Quod ſi totam integramque complexionem vnum non capere poſſit ſubiectum , fiat ſubiecti primùm complexio cum ſubiecto , vel ſubiectorum connexio cum ſubiectis: vt eorum applicationem quibus fit adiectio,applicatio eorum quæ adiiciuntur conſequatur . Itaque dũ ſucceſſiuè naues in pontis formam nauibus coherebũt:ſiccis Helleſpontũ traiicies pedib⁹.

ARS BREVIS ET EXPEDITA AD EVNDEM *Serenissimum Galliarum Regem.*

IORD. BR. NOL. ÆNIGMA. ET PARADIGMA.

VRanie vatem sublimes duxit in ædeis
Quo faceret mentis nubila pulsa suæ.
Ordine pregnantem quo sunt disposta per orbem
Indicat extencta singula quæque manu.
Leucadius regno sedet hic tristisque senecta.
Prætulit hic degens talia regna patri.
Cuspide Marsque potens rapit hinc ea rapiáque seruat:
Aureus hinc Titan *hæc diuturna facit.*
Blanda Venus grato hinc numerosa ea reddit amore.
P*acis & armorum hinc, arbiter hic superis.*
Hinc vultu inconstans Lucina & lumine clamat:

Occubitum viſent orta, & adaucta ſuum.
Ordine ſunt poſtquam concepta palatia cæli,
Bis ſenas iuuat hos iam peragrare domos.
Egrediare ſenex varios ſubiture locorum
Anfractus: varias inſinuando notas:
Huic diuum ſuccede parens. Succede Gradiue.
Sminthæum numen. Gnidia nata mari
Athlantis ſuccede nepos Cyllenia proles.
Delia nec ceſſes cælo Herebóque potens.

Ænigmatis quædam explicatio.

HInc (sereniſſime rex) Hyſtoriei perquam facili negocio, valebunt iis quorum memoriam perquirunt ordinate (vt ſunt per volumina, libros & capita diſtincti) collocatis: eoſdem quaſi ex eorum domibus egredientes per atria deducere: in quibus variis negociationibus, varij vitarũ geſtuúmque ſucceſſus, infallibili breuíque temporis interuallo concipiendo ob oculos: ponentur ordine.

Pro Sollemni aliarumque omnium famoſiſſima hiſtoria; communem Adamo, Abeli, Chaimo, Noah, Abraamo, Yſa. Iac. Ios. Moſi cæteriſque domum

propriis ſingulorum diſtinctam conceptaculis conſtituiſſe oportet. Mox enim omnes ſucceſſiuè eãdem, vel diuerſi diuerſas peragentes vias: per atrium vel vnum omnibus commune, vel plura ſingulis propria deducti: ſub ordine ſubiectorum hiſtoriæ, ordinem accidentium vniuerſorum facient retinere.

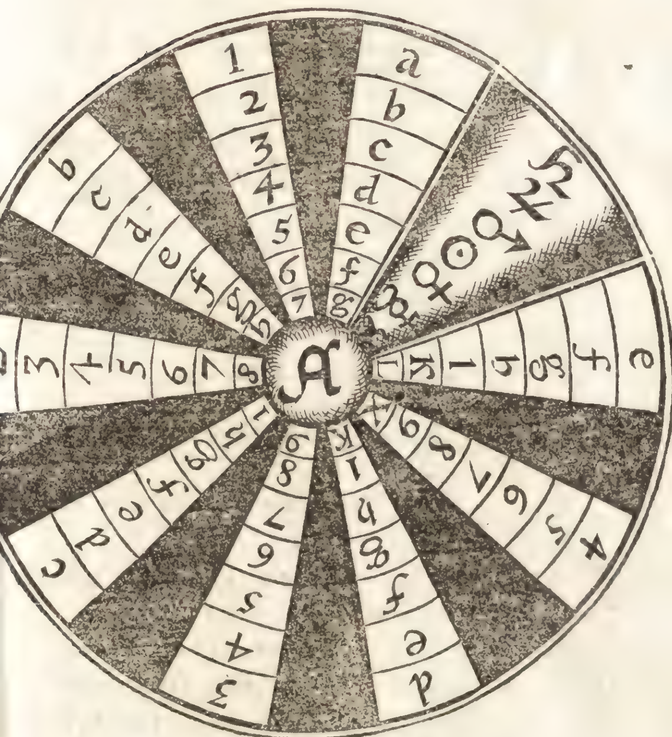
Sic articulos orationum ſub earumdem membris collocare poterunt oratores. Legiſtæ ſub libris titulos; ſub titulis, leges, ſub legibus parag. ſub his etiam verſuum intentiones. Medici ſub libris, ſectionib⁹, & fen. capita, capitum partes, aphoriſmos cum intentionibus omnibus, ordinate nõ minus quam ipſo in libro valebunt apponere.

Haud ſecus aliis omnibus (pluſquam hanc pręſentẽ induſtriam ignorantibus poſſit eſſe credibile) propriæ profeſſionis materiis licebit adaptare.

Pro cuius artis Typo fæcundam habes ſubſequentem figuram quæ ad innumeros vſus referri poteſt. In qua ſchala ſeptem erronum characteribus conſtans eſt deſcripta. Hæc circa cen-

trum Sphęrę in Solidis; vel circa circuli centrum in plano versatilis: diuersis dat per diuersos orbes, & eorundem portiones circumferri.

FIGVRA FOECVNDA.

IORDANI BRVNI
NOLANI

ARS BREVIS ALIA
pro rebus diuersorum ordinum ad ordinem proprium referendis; atque potenter retinendis: quod ægre aliæ præstare valent artes.

ÆNIGMA. ET PARADIGMA IOR. BR. NOL.

Vmine de claro ne mens peregrina vagetur
Nec sensus currens pone petita cadat:
Vtque profunda virum fallat te in tartara missum
Ardentem fugiens nuda petita sitim:
Coge potens Circe succos tibi in atria septem
Quæque sit & species ingenus acta suum

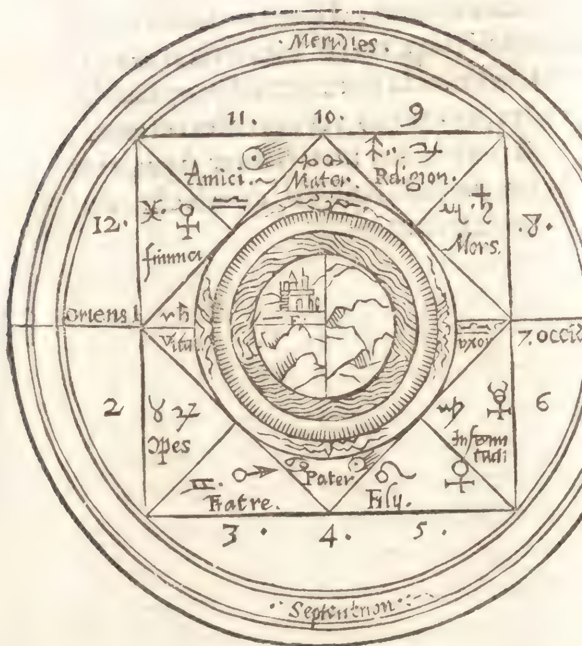
Transfer in anno si campum hæc scelerata Saturni
Hæc habeant dominum cum Ganimede Iouem.
Luminibusque minax perstans ardentibus Mauors
Hortum hunc prospectet, Mulciberumque trucem.
Obtineas vasti lampas celeberrima mundi
Prolem vbi multigenam contueare tuam.
Suaue Venus spirans, queis cuncta viuentia vincis
Inque sequestrato diua capesse loco.
Secretusque tibi credatur nunciæ diuum
Fœmina fœmineo credite, másque mari.
Sepibus abiunctas (temerentur ne tua dona)
Delia consortes iunge operosa tuas.

Ars ista ipso se cantu nimium prodit pręsertim iis qui notitiam conuersionis rotarum sunt adepti. Vbi dux exercitus centuriones ex facie notos propria vel vicaria, ad proprios velit ordines referre. Debet ipsos sub variis, decentibusque actionibus, vel passionibus, vel circumstantiis, in sedibus iuxta

ordinum numerum multiplicatis interno phantasiæ oculo conspexisse. Hinc medica Circe breuissimo leuíque studio memoriæ inscriptas affixásque habet simplicium omniũ qualitates,&qualitatum gradus . Hinc puerum poterit Grammaticus ad retinẽda omnium nominum genera(intellecto quid per nomen propriè significetur)vnius diei spacio promouisse. Et aduerte animum in hoc quod dicimus propriè signif. quia opinio est eandem rem pluribus nominibus atque diuersis in eodem idiomate significari,quę sub diuersis generibus articulantur. Cui nimirum iam diu est nõ subtus scripsimus sententiæ : semper enim nescio quam ex se ipsis dictiones præ se ferunt diuersæ diuersam (vt ita dicam)emphasim:vt non omnino idem per Thunicam , vestem,&indumentum intelligamus. Synonimiã igitur excludentes,nullam prorsus in hoc,similibusque aliis negociis patiemur difficultatem . Hinc astrologus quadraginta & octo cæli imagines ad quatuor cæli partes , cum ratione situum positionum & partium ipsarum vltimarum(quæ sunt

ſtellę conſideratæ magnitudinis) relatas in quatuor atriis eodem poterit ordine coactas intueri. Hinc tandem omnes aliæ ſciẽtiæ, artes, & exercitia, ordinata vel ordinanda poterunt ad proprias decades, centurias, vel miriades referre.

Artem iſtam materialiter figuratam habes in ſubſequenti duodecim domorum ſchemate.

Meridies.
11.
10.
9.
Amici.
Mater.
Religion.
12.
8.
Mors.
Oriens 1
Vita
vxor
7. occid
2
6
Opes
Pater
Fratre.
Filij.
3.
4.
5.
Septentrion

IORDANI BRVNI NOLANI

ARS ALIA BREVIS ad verborum rerumque memoriam.

Ænigma implicans maxime artificiosam subiectorum formarumque arti deseruientium electionem.

N motus motor compulsu semper eodem,
Dat motum æterna immobilitate vigens.
Vt circumlato centrum cognoscitur vnum
Giro, quod nunquam destituisse valet:
Vtque manente suo rota mobilis irrotat axe,
Nec peragit recta mobilitate viam:
Non operum natura sagax faciem variabit:
Principium ni sit semper vtrumque manens.
Carpathio Proteus Neptuni in gurgite vasto,
Turpia per bipedes post pecora actus equos
Idem seruatur dum formas contrahit omnes,

Numináque intra alti magna perennis agit.
Haud secus in cũctis quib⁹ est natura gubernas
Perdurans præest ergo subestq; e Monas.
Quamque subesse vides nullũ sibi deneget actũ
Quo veniat cunctis officiosa magis.
Verte in Anaxagoramque Chaos: habeantque parentem
Democriton athomi: Sylua Platona suum.
Semina quæ recipit, seruat, fouet, ordinat, arctat:
Consulta est mater ni sine mente pater
Hanc iuuat in seriem protendere τῶν μικρονοσμῶν.
Quos intus clusos maximus orbis habet.

ARTIS EXPLICATIO.

Sint in subiectis inanimatis animata subiecta: eademque fixa vt de loco ad locum non egrediantur.

Habeant inanimata subiecta quinque locales differentias vnde animalia muta sonum emittant.

Adsint vnicuique animato subiecto organa viginti quatuor vel triginta specierum, quibus ad dictas quinque locales versuum differentias: pro indigẽtia atque necessitate exprimat exprimẽda.

Sufficiat autem tibi singulos vnum sonum emittere. Experti quippè sumus satius esse atque consultius ad appositorum firmitudinem, subiectis multis audacter, quam paucis hesitanter operari & cum formidine.

Organa quatuor generum habeto. Prima quidem quibus apte ad dexteram & ad læuam.

Secunda quibus sursum. Tertia quibus deorsum. Quarta quibus in conspectu peragenda perficiat animal rationale.

Commodum igitur futurum esse credo & maiori effectum solertia, si singula quæque ad dictas quinque differentias perpetuum habeant organum, quod nouis speciebus aduentantibus moueatur.

Pro mediantibus elemētis designandis emicent è regione in operātem formæ tales quæ L. R. & N. significent.

Pro consequentibus vero aliis designandis; sint quæ tibi presentia faciant pro terminatiuis in Latino Græco, Italo Hispano, & Gallo Sermone.

B. P. M. L. R. S. N. C. T. G. D. F. A. E. I. YO. V.

Precipiant ergo aliẹ artes vagari animalia; organa autem manere: iſta ſane ſibi magis opoſitũ inhibẽdo cõplacet.

Porro ſi notiora tibi nota fuerint animata, quàm inanimata ſubiecta quẽad modum eſt de neceſſitate verum: quid quæſo prohibet plura (dummodo loco ſeiuncta ſint) eidem animato in anima tribuere, vel eiſdem eodem ordine poſitis aliam tribuere regionem?

Sic tibi diuerſa pererranti climata; eadem vſuuenire adiectibilia quam commode poſſunt, pro rerum memoria magis quam vocum ipſarum.

ALIVS ARTIS MODVS.

Si placeat animatis ſubiectis frequentes perpetuáſque tribuere actiones, quibus pro rerum explicandarum opportunitate tibi centum organa, vel eorum conſequentia, vel concomitantia, vel mouentia, vel turbantia, vel auertentia, vel ſuperuenientia, fingas accedere: fortaſſe tibi feliciter ſuccedent.

ENIGMA ET PARADIGma docens inſenſibile elementum ad neceſſariam ſpeciem & numerum ſenſibilitatis docet promouere.

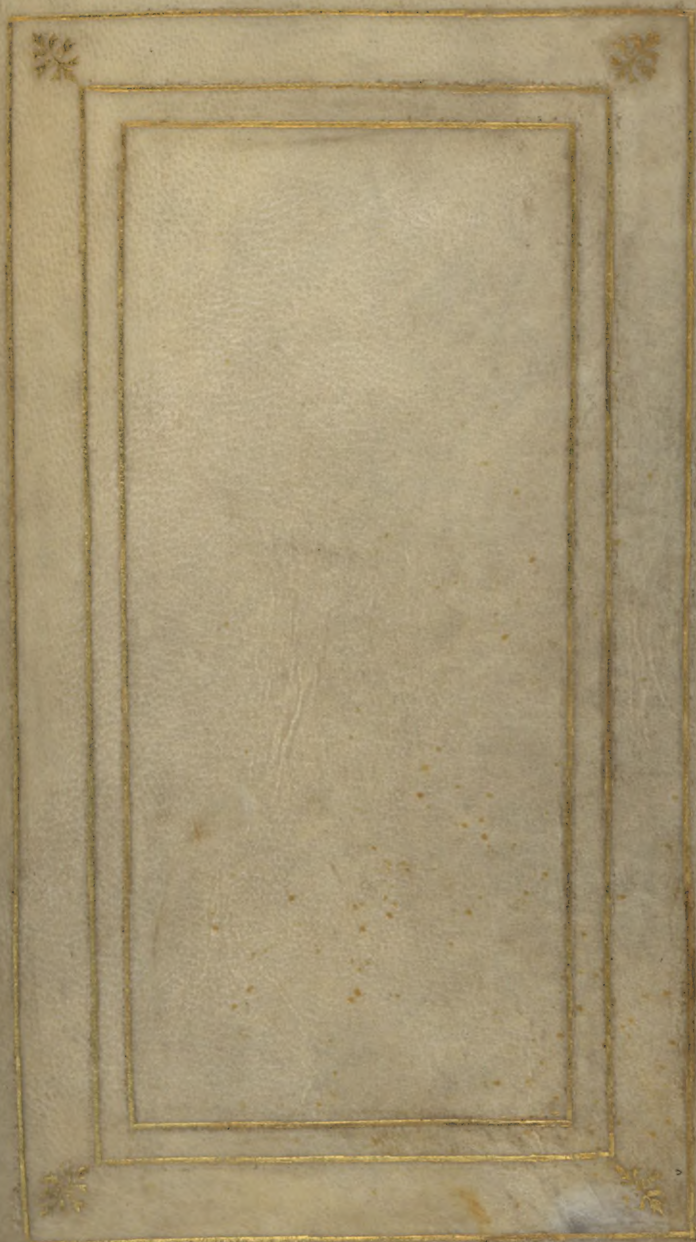
DEM AD ALIAS INNVmeras induſtrias viam aperit latiſſimam ſi eius applicatio vnica percipiatur.

IRrugit hæc aliud rutilum ſi ſpectat ad ortũ,
Primũ oſtentanda eſt frons vbi ſolis equis.
Non pariter clamans obtutum dant vbi ſero
Vltima Phæbe tui tergora quadrupedes.
Non ſimile eſt reſonans, vigilem ſpectando Bootem
Nolano adſtantem nocte diéque Solo.
Haud pariter verſa hæc vbi tellus corpore denſo,
obſiſtens lumen occulit vrſa tibi.
Diuerſum dictis quintum tunc intonat, in ſe
Non oblita ſui cum fera tota ſidet.
At ſi eius vocem ſaxoſum prenderit antrum
Flectitur vnd' aer reſtituendo ſonum
Aut tib' Echo reſonat: vel ſi contenderit vſus,
Euerſam reddent verſa elementa notam.

FINIS.

n. 43.

BRUNUS

DE UMBRIS
IDEARUM

Paris 1582